

PŘÍLOHA „KAZATELNY“
SVAZEK XX. ŘÍDÍ FR. B. VANĚK.
S POVOLENÍM BISK. KONSISTOŘE
V Č. BUDĚJOVICÍCH Z 25. I. 1917 Č. 11.001. ai 1916.

HOMILIE SV. JANA ZLATOÚSTÉHO

PŘELOŽIL

DR. JOSEF DVOŘÁK.

ÚVODEM OPATŘIL

V. B Ě L O H L Á V E K, O. C R.

ZPĚT K HOMILETICE
SV. OTCŮV.

V. B Ě L O H L Á V E K, O. C R.

vět namnoze odkřestněn jest. Má-li se opět pokřesfaniti, má-li opět Kristus srdci lidskými vládnouti, a ne kněze tohoto světa, musí na kněze, jakožto kazatele slova Božího a rozdavače tajemství Božích, čerstvá, svěží vroucnost prakřesfanského nadchnutí vstoupiti, aby se jim nestalo jako pannám Vestálkám, jež mrskány bývaly, když oheň ve chrámě Vestině zhasl.“¹⁾ Tato slova Sušilova jsou bez

námítky správná. — Jest otázka však, odkud má kazatel této čerstvé, svěží vroucnosti prakřesfanského nadchnutí sobě načerpati? Zajisté, že z modlitby k Duchu svatému. Ale nejen z modlitby, také z práce, z přičinění, na které Duch požehnání vždy sestupuje. A kde zase přiložiti ruky, aby vzala užitek a mzdu? Na vděčné půdě Písma.

Tam je dosud uchován zdroj svěžesti, o němž platí slovo: vyleji z Ducha svého²⁾; tam skryta i vroucnost, v níž hárá plamenný Duch ze Sionu; tam tedy, když nádoby homiletů jsou plny vlažné a kalné vody světa nebo prázdný, půjdou si načerpat jako učeníci v Káně, aby připravili s milostí Boží vzácné víno; tam tedy též, když jejich lampy hasnou, zanítí si znova posvátný oheň.

Jest tu na snadě myšlenka, že lze homiletiku, jestliže místně neb časově „světskou nemocí“ ochuraví neb docela na ní umře, uzdraviti nebo vzkřísiti jen tak zhola napodobením nejslavnějších klassických vzorů kazatelských, časově nejblíže. — Studium vynikajících vzorů jest jistě homiletice na prospěch, ale hlavně jen jejímu tělu, formě — duch sotva co na životě získá. Klassické výtvoř jsou vysoké hory. Znovu jich člověk sám ze sebe pouhým napo-

¹⁾ F. Sušil: Spisy sv. Otců apoštolských, úvod str. 3.

²⁾ Act. 2. 17.

dobením nestvoří, k tomu by bylo třeba vnitřního, živelního, tvůrčího ohně — tedy je jenom měří, prohlíží, jím se obdivuje, a všechna jeho zálibná snaha jest a zůstává více méně — Bergfexerei. Křesťanská homiletika, když umře, musí se vždy znova a znova naroditi ze své matky, odkud vyšla — z Bible. Z toho lůna se zrodila, jen v něm se může obroditi. Ostatně bystrému zraku neujde, že občasné výkvěty homiletiky — třeba klassické francouzské — z téhož zdroje omlazujícího vyšly i z téhož ohně obrozujícího vzletly jako Orel Meauxský — L'aigle de Meaux, Bossuet, z Písma a ze sv. Otcův.¹⁾

K největšímu duchu křesťanského Západu, když byl jako myslitel obsáhl veškerou svou dobu, bylo praveno: tolle lege, což také učinil;²⁾ a největší řečník Východu, když se byl vyučil u rhetora Libania, slavného obhájce upadajícího světa pohanského, dvě léta jako osamělý poustevník v pohorí poblíž Antiochie četl Písmo.³⁾

Nejinak to může platiti o homiletovi soudobém. Kdo chce jiné v Bohu učití, zajisté má znáti bystře svou dobu jako reku v tisícerych vlnách se kmitající a tu má vyrovnávati a v soulad uváděti — sub auspiciis ecclesiae docentis — s mořem Ježíšem, věčnou pravdou Boží, v Písmu svatém a v podání obsaženou. A v této synthesi spočívá jeho úkol a také dle toho, jak ji provede, jeho sláva. Neběží však kazateli o synthesi ve smyslu theoretickém — k tomu míří vědy bohoslovecké, ale ve smyslu čistě praktickém, tak aby pro starou spasitelnou pravdu získal hic et nunc lidi, jak před ním s tělem a duší stojí a pohnul je ke spasitelným činům.

Proto svým uměním — řečnictví není věda a jestliže jest, pak mu běda — působí na celého člověka, jak na rozum, tak na cit, aby pohnul vůli k určitému jednání.

Filosoficky přesně odvažováno, jest klásti rozum, poznávací mohutnost, a také ovšem řečnické působení naň, na první místo. Ale řečník jako praktický znalec povahy lidské ví, že ze dvou protivníků, kteří se v posluchači proti němu staví a které má slovem získati — rozum a srdce, není zpravidla nejvlivnější na vůli rozum, ale srdce. Jako má býti rozum pánem člověkovy duše, tak jím velmi často není, zrovna jako v rodině, kde silnější a tvrdší muž by měl býti pánem, ale nebývá; jest jen zdánlivě, ve skuteč-

¹⁾ Viz vliv Písma i v jeho: Discours sur l'histoire universelle.

²⁾ Aug. Conf. VIII. 1.

³⁾ Des heil. Joh. Chrysostomus. Predigten Prag 1785. I. B. S. 13.

nosti bývá jím však slabší a měkčí žena. Není zrovna bez významu slovo filosofa Fichteho — *Bestimmung des Menschen*: Unser Denksystem ist oft nur die Geschichte unseres Herzens. Ostatně viděti jest to v čase nedávném, kdy zástupům lidu sterými rozumovými důvody stále se vykládalo, že není sociální ráj na zemi možný a přes to přese vše miliony lidí v něj uvěřily; proč? Protože byl tužbou jejich srdce... Zvláště v bytosti moderního člověka, kde tolik neblahých převratů s rozumem i srdcem se událo, není divu, že nižší sféry duševní zmohutněly na úkor vyšších.

Z těchto tedy důvodů hlavní působení moderního duchovního řečníka bude — na srdce. Nebude sice pomíjeti působení na rozum, ale i tehdy, když bije svými výklady a důvody v rozum, bude mířiti na cit, aby pohnul vůli k činu. Jeho slovo bude jako letecký šíp: dopadne na hlavu, ale proletí srdcem a uvízne až v ledví.

Zasáhnouti a získati srdce a jím pohnouti pak vůli k činu, jest ovšem nesnadná věc. Nejsnadněji získáme srdce — zase srdcem. A tu jsme u hlavního požadavku umění řečnického. Řečník při vši rozumové erudici musí míti srdce: cor facit oratorem — a v něm to, co tam nezbytně patří, pravý, živý, plamenný cit, neboť jen tak může mluvit ze srdce k srdci. — Tu by se mohla naskytnouti námitka o jakési sentimentalitě. Sentimentálnost jest krajnost, výstřednost, často i chorobná, a nemá co činiti se zdravým středem pravidelného citění. Přecitlivělost není tolik, co citlivost nebo dokonce vroucnost náboženská. Křesťanský homileta v soulase s křesťanskou filosofií nemusí pokládati cit ani za zvláštní samostatnou mohutnost, odlišnou od mohutnosti baživé, v protivě k běžné filosofii Herbartově, kteráž rozeznává rozum, vůli, cit — cit samostatně — ale podceňovati jeho významu nesmí. Důrazným uznáváním citu a působením naň nezamýšlí také ovšem zploditi à la Schleiermacher jakési neurčité modní náboženství citové; chce jen býti důležitému činiteli práv jak v posluchačích tak v sobě. Jestliže by toho neučinil, přestal by býti, jako člověk, kterému vyňato srdce.

A tu jsme se ocitli u příčiny, proč místně a časově hyne homiletika. Homiletika umře, když se jí odejme srdce. S ní pak odumírá náboženství i v srdci lidu. Mrtvola bez srdce, třeba na kazatelně postavená, rozsévá zárodky, miasmy smrti. Sotva se mýlíme. Neboť homiletika potud žije, pokud vychází ze srdce, zrovna jako samo náboženství potud v pravdě existuje v člověku, pokud existuje v jeho

srdci. Jakmile se náboženství jak u kazatele tak u posluchače vypudí racionalistickou nebo byrokratickou manýrou ze srdce do hlavy — pak je s ním konec.

Náboženství úžasnou měrou v lidech odumřelo. Proč? Řekne se, že celý nynější svět veškerým svým během vzešel se Církvi a že stojí proti ní. Ten stál vždy proti ní a více ještě na počátku než nyní. A přece Církev tehdy pronikala do srdcí a šla ke předu, jako nyní ze srdcí couvá a upadá. Zůstala sice ve své ryzí nedotčené objektivitě v knihách, dogmatikách, morálkách, katechismech, rituálech, pastýřských a úředních listech — ale kde jest ve své spasitelné subjektivitě, jak toho Bůh naprosto žádá, v srdcích, vůlích a skutcích individuálních?

Snad málo jsme se učili náboženství ve školách? To sotva lze říci. Vždyť i při dvou týdenních hodinách jak na obecných, tak na středních školách učili jsme se dle schválených osnov celým knihám z paměti a uměli odříkati nejsložitější bohoslovecké výměry o svátostech i nekonečné výpočty dobrých skutků, cností, hříchů, nepravostí a za to obdrželi nejlepší výborné známky a pochvaly při veřejných slavnostních zkouškách.

Snad se také málo kázalo a mluvilo s kazatelen? Nikoliv — dosti, snad víc než v jiných dobách Církve, každou neděli a svátek třeba i dvakrát i třikrát. A jak! V nejrozmanitějších formách a nejzajímavějších způsobech — po různu i systematicky, mravoučně i katecheticky, historicky i dogmaticky i panegyricky. A výsledek v srdcích a v životech?

Kde vězí příčina nezdaru? Snad právě v tom, že se zanedbalo srdce.

Hlasatelé pravdy Kristovy v posledním věku předválečném prožili hroznou horečku spolu se světem; není divu, vždyť v něm žijí. Tato horečka byla „hlavnička“ — vše se vrazilo do hlavy; všecko se činilo, obětovalo, podnikalo jen pro hlavu: vědět, věda, ale málo neb nic pro srdce. Mělo se za to, že „vím“ jest tolik jako „miluji“ a „činím.“ Jaký to osudný omyl! Co učinil rozum bez srdce, jest viděti nyní ve světové krvavé pohromě...

Náboženství má své hlavní kořeny v srdci; tam se ujalo zrno Ježíšovo ve vláze a teple Ducha svatého, tam jest je ukládati a ponechávati do času, dokud nevzroste a po ostatních mohutnostech nitra se nerozroste, aby neslo pak v zevnějších činech úrodu stonásobnou.

Homileta Kristův, zakládající nový život světa, začne tedy se srdcem od srdce. A tu právě se mu nabízí jako nepostrádatelná nejlepší pomoc Písmo svaté. Tím uzavíráme kruh svého výkladu.

Písmo není snad kniha toliko pro rozum, jest to kniha i pro srdce a po výtce pro srdce. V ní mluví nejvyšší homileta Sapientia: Dej mi, synu můj, srdce své.¹⁾ Chce srdce, aby se jím podrobil rozum i tam, kde nechápe, a též pohnula k činům vůle a tak se získala duše celá. Proto beze vší učenosti prostě mluví, dojímá a zapaluje ve svých učeníích oheň Ducha svatého. Zdaliž srdce naše nehořelo v nás, když mluvil na cestě a otvíral nám Písma.²⁾ Rozjímaje si Písmo rozněcuje homileta na něm i své srdce a přidává zkušenosti a poznatky své doby, urovnává vše, mísí, hněte a na ohni Ducha svatého připravuje chléb lačným dětem moderního světa.

Je však další otázka, jak má kazatel s Písmem svatým zdárně zacházeti a zápolit, aby jím mocně působil na srdce. Odpověď zní: v duchu svatých Otcův; na prvním místě apoštolských.

Praví o nich Sušil:

Spisy jejich jsou dolové plní vzácné, přerозličné rudy a rozmanitého drahého kamení; tam lze dobývati železa pro meče, kopí a jiné zbroje i zbraně Páně; odtud vynořovati zlato pro ozdobu královny světa, duše totiž lidské; odtud i vykopávati jasnozvučné stříbro pro zvony, slávu Boží velebně hlásající.³⁾

V seznamu připojeném k překladům Otců apoštolských bývá bohatý obsah roztríděn dle článků víry a mravův. Mohl by tedy homileta v kazatelské své práci jako zvon, slávu Boží velebně hlásající, snadno uváděti spoustu výroků sv. Otcův. Než to by nebylo radno. Kázání, třeba i dogmatické, není dogmatika, kteráž se řídí jinou — a to vědeckou methodou, a nelze jen tak uváděti citáty z Otců vedle sebe a hromadně, byť správně a věcně. Tak by vznikl dogmatický traktát, ale nikoliv živý, hbitý proud posluchače unášející, jímž má býti kázání. Také nelze uváděti celých dlouhých úryvků — známa je zajisté těžkopádnost českých překladů z klassických jazyků; je-li nutno něco delšího uvést, tedy jen dle smyslu a vybraně. Menší

¹⁾ Prov. 23. 26.

²⁾ Luc. 24. 32.

³⁾ Sušil I. c. úvod str. 8.

úsečné a obsažné věty snadněji se ovšem vsunou do osnovy moderního kázání.

Než to vše, jakkoli výborné, není to, co zde myslíme a co si dle našeho soudu má homileta z Otcův osvojiti. Jest to — řečnický duch Otcův.

Jaký jest tento duch?

V epištole sv. Barnabáše jest to duch jakési bohabojné tajemnosti; v Pastýři Hermově duch nábožné dětinnosti, který se zvláště jeví v dojemném III. vidění,¹⁾ kde se Církev představuje jako matka v šedinách, někdy smutná a skleslá, jindy blahem zářící. V Polykarpovi — jak v listu jeho k Filippským, tak hlavně ve zprávě o jeho mučennictví — duch ušlechtilé prostoty, který i veliké duchy, třebas i chladněji založené, k slzám uchvacuje a vniterně proměňuje. Dí Scaliger²⁾ o zmíněné zprávě: *Certe ego nil unquam in historia ecclesiastica vidi, a cuius lectione commotior recedam, ut non amplius meus esse videar.* Jak vlastní slova Polykarpova v epištole, tak i mučnická zpráva o něm, jsou zcela toho rázu jako celý zjev Polykarpův — apoštolsky prostý. A v tom právě jest požehnání prostoty, že uchvacuje nejen mysl prostou, ale i genialní, která vždy tihne k jednoduchosti a prostotě.

V epištole k Diognétovi ucítí homileta závan ducha povznesenosti nad světem. Jest to duch, který ani ne tak asketicky ledově světem pohrdá, jako spíše svou vznešenou vroucností k výsostem mysl unáší. Není ani známo, kdo vlastně byl onen Diognét, — *Kratistos Diognétos* — jemuž list věnován, není znám ani pisatel a také toho znáti netřeba; stačí věc sama: *praestantissima epistola.*³⁾

*Abgesehen von den Briefen des heiligen Ignatius, pflegt kein anderes Erzeugniss der altchristlichen Litteratur so sympathische Aufnahme zu finden, ja so warme Begeisterung zu wecken, wie der Brief an Diognet.*⁴⁾

Onoho zmíněného ducha vroucí povznesenosti, kterýž má prodchnouti každého hlasatele slova Božího — ucítí homileta vanouti zvláště na proslulém vysokém místě, jež líčí život prvých křesťanův. Ostrými protivami, v nichž jakoby se ozýval mohutný ohlas z Pavla,⁵⁾ narysován jest tu stav křesťanstva v době Římských pronásledování. Jsou to

¹⁾ Cap. 11. 13.

²⁾ In animadversionibus Eusebianis p. 121.

³⁾ C. J. Hefele: *Patrum apost. opera* Ed. III. Tub. 1847. p. LXXV.

⁴⁾ Otto Bardenhewer: *Patrologie* 1894. P. 78.

⁵⁾ II. Cor. 6. 8.—10.

namnoze krátké věty, ale jako blesky, osvěcující mysl a zapalující srdce.

Křesťané —

v těle jsou, ale nežijí podle těla. Na zemi bytují, ale obcování jejich jest v nebesích — en urano politeuontai. Zachovávají ustanovené zákony, a vlastním životem zákony převyšují. Všecky milují, a ode všech pronásledování bývají; nepoznání, a přece odsuzování; zabíjení bývají, a obživují. Chudí jsou, ale mnohé obohacují; všeho zbaveni, a vším oplývají; potupování, a v potupách oslavování; zlehčování, a přece ospravedlňování. Zlořečí se jim, a žehnají; příkořím se stíhají, a úctu prokazují; dobře činí, a jako zlí trestáni bývají . . .

Na tak výtečném místě postavil je Bůh — eis tosautén autus taxin etheto ho Theos.¹⁾

Duch biblické neohroženosti, tak potřebný kazateli v bažinách souvěké podlosti, duje v Justinovi. Jest to duch, který vzdouvá jeho filosofský plášť, v němž prošel celý tehdejší svět (en filosofu schémati), stejně jako prochvívá jeho spisy. Jest to duch zásady: Každý, kdož moha, pravdy nemluví, od Boha souzen bude.²⁾ Duch, příbuzný duchu kamenovaných prorokův: Mně v duši oheň vzňal se a láska mne pojala k prorokům a mužům těm, kteří Kristovi přátelé jsou.³⁾ Duch, pravdu sebe odpornější bez bázně ve tvář metající. Římané bojí se kříže — daleko si přejí mítí jej od těla i od mysli. Ale Justin zrovna jim ho před očima zaráží a vztyčuje: Jest znak největší moci a vlády, jako se již z věcí, jež do očí bijí, ukazuje.⁴⁾ Jest to duch neohroženosti, jenž se ani smrti neleká: Vy ovšem nás usmrtni, avšak nám uškoditi nemůžete.⁵⁾

V I. listu Klementově ke Korinthským projevuje se duch neodolatelné důstojnosti, nevyplývající ani tak z úřadu nebo ze vnější obřadnosti, ale z niterné převahy. Pisatelem jest týž Klement, jehož ostatky našel sv. Cyrill na Taurickém Chersonesu, které nosil na svých apoštolských cestách po zemích našich a jimiž posvěcoval na počátku národ náš. Stejného osudu dojdou též ostatkové jeho duchovní, roznášené po vlastech homilety.

¹⁾ Sušil I. c. str. 126—127.

²⁾ Tryph. c. 82.

³⁾ Ibid. c. 8.

⁴⁾ Justin: I. Apol. c. 55.

⁵⁾ Justin: I. Apol. c. 2.

Jest učeníkem apoštolským, který, jak praví, jest na stolci Církve Boží, v Římě putující, a píše Církvi Boží v Korinthě pohostinné. Živé slovo apostolův ozývá se v jeho ústech s mocí neztenčenou a půvabem neseťřeným. Vzbuzuje až podiv, jak uvádí Písmo. Necituje přesně do slova, protože větším dílem z paměti, ale s jakou působivostí! Zdá se, jakoby ryzí zlato Písma ve své horoucí mysli roztavoval a spolu se svými vlastními myšlenkami v jediném žhavém proudu vyléval. Dalo zajisté kritice mnoho práce, než jednotlivé úryvky z Písma vzaté — v jeho listu citací opatřila; tak nerozlučně duch Písma je spojen s duchem Klementovým. Odtud vyplývá zvláštní vpravdě božská důstojnost tohoto ducha, jenž jest nad nízké úřední prostředky stejně jako nad hádky a spory jiných povznesen, který usiluje ku slavnému a ušlechtilému cíli svatého povolání svého,¹⁾ který prohlíží k tomu, co před očima Stvořitele našeho krásno jest, příjemno a dobrolíbezno, — jenž upírá zraky své na krev Kristovu.²⁾ Duch takový až tam ve své důstojnosti dosahuje, že neschýlí se k výkonné úřední moci, kterou snad po ruce má, ale pozvedne se k lásce. Kdo z vás je šlecheten? kdo milosrden? kdož pln lásky? Takový rci: Jestliže různice, vády a rozbroje pro mne povstaly, opustím vlast, odejdu, kam libo vám. — Takto jednali, tak vždy jednati budou, kdož božský život nezzelný vedou.³⁾

Jest to duch vniterné šlechetné důstojnosti, jejímž tvůrcem je srdce. Ano, srdce. A jaké srdce! Srdce, které v listu pokorně před jinými sklání svá kolena — ta *gonata tés kardias* —⁴⁾ srdce, které citlivě hořekuje nad rozbrojem mezi bratry, které dojemně prosí a zapřisáhá ku pokoji, které lká k tomu, jenž hříchy naše nese a utrápen jest pro nás,⁵⁾ jímžto k výším nebeským pozíráme, jímž oči srdce našeho otevřeny, — *hoi ofthalmoi tés kardias* — jímž zkvétá nemoudrá a zatemnělá mysl naše k podivnému světlu Božímu.⁶⁾

Duch svěží vroucnosti vyvěrá posléze z listů sv. Ignáta, počtem sedmi, psaných na mučnické cestě z Antiochie do Říma, i z akt o jeho umučení — *martyrium Colbertinum*.

¹⁾ I. Clem.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Krásné slovo: život, jehož nikdy želeťi nebudou. Sušil I. c. 54.

⁴⁾ I. Clem. 57.

⁵⁾ Ibid. 16.

⁶⁾ Ibid. 36.

Ignát jest živá promlouvající voda,¹⁾ opravdový zdroj pro osvěžení homiletického a vůbec náboženského suchoparu. V rozsudku Trajanově se praví: Nalezli jsme, aby Ignát, jenž praví v sobě nositi Ukřižovaného, v okovech vojáky do velikého Říma veden byl a tam divokým zvířatům za pokrm sloužil k obveselení lidu. V pravdě — tento podivuhodný Theoforos, tato zázračná monstrance, chovájící v sobě živého Krista, může se státi pravým obveselením, občerstvením a požehnáním lidu, jestliže ji homileta mocně uchopí do ochotných rukou: Obnovte se u víře, jež jest tělo Páně a v lásce, jež jest krev Ježíše Krista.²⁾

Nic není živějšího, nic niternějšího, nic horoucnějšího nežli slova Ignátova. V nich srdce, učiněné podle srdce Ježíšova, triumfuje a zpívá jako slavík. Neboť, co jsou ta slova v epístole k Římanům, jimiž jich prosí, aby se za něho v úřadech nepřimlouvali a nechali ho umřít, ty věty přerývané, zájímavé se slzami, nežli tlukot poslední písně slavičí, zapěné v podvečer života? Zde třeba se zastaviti a tiše naslouchati. Slavík Boží lásky zpívá:

Odpusťte mi! Vím, co mně prospěšno. Nyní počínám učeníkem býti. Nikdo mně z vidomých ani z nevidomých nezávidí, abych Ježíše Krista dostihl. Oheň a kříž, útok šelem, roztrhání, rozpínání, rozptýlení kostí, rozdrčení údů, celého těla rozsápání, zlá muka satanova nechať se na mne shluknou; toliko ať Krista dostihnu.³⁾

Toho já hledám, jenž pro nás umřel, toho žádám, jenž pro nás z mrtvých vstal. Mně narození nastává. Odpusťte mi, bratří! Nezabraňte mi žítí, nechtějte, abych neumřel; ano, Božím chci býti, nezadávejte mne světu. Nechte mne světla čirého dosáhnouti. Tam dostihna, budu člověkem Božím.⁴⁾ Láska moje ukřižována, a ve mně nehárá oheň paliva chtivý; ale živá a ve mně promlouvající voda praví v útrobě mojí: Pojď k Otci. Nelibuji sobě potravu pomíjející, aniž rozkoší tohoto života. Po chlebu Božím dychtím, po chlebu nebeském, po chlebu života, kterýž jest tělo Ježíše Krista, Syna Božího — a po nápoji Božím, po jeho krvi dychtím, jenž jest láska neporušená a život věčný . . .⁵⁾

Uhrnem pověděno:

¹⁾ Ign. Rom. 7.

²⁾ Ign. Trall. 8.

³⁾ Ign. Rom. 5.

⁴⁾ Ibidem 6.

⁵⁾ Ibidem 7.

Homileta užívá Písma svatého v duchu bohabojné víry, nábožné dětinnosti, ušlechtilé prostoty, apoštolské neohroženosti, vznešené důstojnosti, svěží vroucnosti a lásky, což jest Duch svatý, duch Otcův apoštolských, o kterých dí Sušil: Pozorovati na všech, že srdcem pojali víru Kristovu.¹⁾

Ježto však shledává homileta v Otcích apoštolských nehotové a úplné vzory řečnictví duchovního, spíše jen úryvkovitě neb zlomkovitě roztroušené základní živly homiletické, postupuje ve své snaze po dokonalosti dále i k pozdějším Otcům a Církevním spisovatelům poapoštolským.

V těchto sice již ponenáhu klesá původní srdečná horoucnost v Duchu svatém, a to čím dobově od apoštolů dále, tím patrněji, nicméně jest ještě ve značném stupni u mnohých přítomna. Za to pak jakousi náhradou za ni nastupuje soustava, umění; k jímavému obsahu druží se i forma, již se zastává ve svém spisu — o kněžství knih šestero — Chrysostom mnohými vážnými důvody a bez níž by moderní homileta sotva se zdárně obešel. Celá řada mistrů Božího slova, z Písma čerpajících, objevuje se a podává mu do rukou své znamenité výtvary řečnické.²⁾ Jsou to zvláště dva, u kterých duch Otcův apoštolských mocně se ve vzácných formách zachoval.

Na Západě jest to sv. Augustin, na Východě sv. Chrysostom.

O vzájemném poměru jejich umění řečnického vyjadřuje se Bardenhewer³⁾ takto:

„Již co se tkne rozsahu kázání, jak ostře odrážejí se od sebe: Augustinovo breviloquium a Chrysostomova makrologia! Augustin provádí zpravidla přesně ohraničený námět nezadržitelně ku předu kráčeje a cíle s oka nespouštěje v přísně logickém myšlenkovém rozvinutí, nezřídka tak odtazité, že mnozí posluchači jen s námahou mohli jej sledovati.

Naproti tomu Chrysostom zatoulá se rád — uchvácen jsa okamžikem — od svého předmětu, aby trhal květiny na mezi rostoucí; unavuje méně, více bavě; mnohá z jeho kázání skládají se z několika úplně samostatných kusův. Také u vysvětlování jednotlivých pravd je Chrysostomův způsob méně ramáhavý. Augustin nedopřává si takměř

¹⁾ L. c. Úvod str. 6.

²⁾ Pro praktického homiletu nejvhodnější vydání Otců církevních od Hurtera S. J. *Sanctorum Patrum opuscula selecta* Innsbruck; Academische Buchhandlung.

³⁾ *Patrologie* S. 322.

žádného času, aby prodlél u příkladův a obrazů, kdežto Chrysostom je přesvědčen, že svými podobenstvími více dosáhne než theoretickými rozbory, jakož i také sám jest v tom uznaného mistrovství: všecko obrazy znázorniti a zase všecko k obrazům použití. Ovšem dovede naproti tomu Augustin aspoň schopnějším mezi svými posluchači tento nedostatek nahraditi skvostnými antithesami, ducha-plnými protimluvy, slovními obraty nejrozmanitějšími, kdežto u Chrysostoma tyto řečnické figury vystupují jen v podřadné úloze.

Chrysostom konečně jest daleko více než Augustin řečníkem příležitostným v nejlepším smyslu slova; hlavně na začátku a konci umí co nejmistrněji zadost učiniti okamžiku na něco právě daného připojení učiniti, zevní okolnosti na svůj užitek obrátiti. —

Ku kterému z obou přikloní se soudobý moderní kazatel? Má Augustin své půvaby pro nynějšího člověka, má je také Chrysostom. Církev katolická chová oba svorně ve svém lůně.

Myslíme, že Augustin, jak hluboce uchvacuje svým životem a svými Vyznáními, není celkem tak přístupný jako Chrysostom. Augustin jest veleduch. Cesty jeho jsou cesty orlů. Chrysostomovy cesty jsou sledovnější; vše jest na nich lehčí, pochopitelnější, bližší. Průměrný člověk více miluje srostité než odtažitě, obraz více než myšlenku, umění více než filosofii; z tohoto praktického důvodu dá vždy přednost umělci Chrysostomovi před filosofem Augustinem.

Nejlépe asi bude, zvolí-li si homileta z Augustina logickou jednotu látky, kterou rozvede způsobem a duchem Chrysostomovým působě více na obraznost a na srdce nežli na rozum.

Z Chrysostoma se také dokonale poučí, jak má řečnický uživatel Písma. V tom jest Chrysostom mistrem nad mistry.

Nehromadí přes míru citátů, a když — tedy velmi obratně a duchaplně. Příkladem může tu býti místo ze IV. hom. de statuis:¹⁾

Jest v naší moci z každého údu svého učiniti buď nástroj spravedlnosti nebo zloby. Viz, kterak jeden učinil jazyk svůj nástrojem spravedlnosti, jiný nástrojem hříchu. Jazyk jejich ostrý meč;²⁾ jiný zas praví o svém jazyku:

¹⁾ Překlad Dra. Jos. Dvořáka.

²⁾ Ps. 56. 5.

Jazyk můj jako rydlo rychlého písaře.¹⁾ Jazyk onen způsobil krveprolití, tento psal zákon Boží, onen jazyk byl mečem, tento rydlem ne dle své přirozenosti, ale dle toho, jak ho kdo užíval. Podobně praví se nestejně o ústech: Ústa jejich jsou plna zlořečení a trpkostí;²⁾ a zase naopak: Ústa má mluví moudrost a přemýšlování srdce mého opatrnost.³⁾ Také i o rukou totéž možno říci; jeden má ruce plné nepravosti, jak se praví: V rukou jejich nepravost,⁴⁾ a ruce druhého jsou zvyklé pozdvihovati se k nebi: Pozdvížení rukou mých oběť večerní.⁵⁾ O srdci totéž platí; jednoho srdce jest dobré, druhého bláhové: Srdce jejich pošetilé jest,⁶⁾ o svém srdci pak praví: Přemýšlelo srdce mé o slovu dobrém. —⁷⁾

Obyčejně však zůstává Chrysostom při jednom výroku Písma a všestranně jej předkládá. Zasedá k němu i s posluchači jako k hostině a jako upřímný hostitel vybírá z něho kus po kuse, ukazuje roztomile všechny jeho lahody a rozkošně nabízí: vezmi a jez. Žasneme, co v jednom jediném úryvku nalézá a odtamtud vybírá a to tak, že každý posluchač s radostí cítí a uznává, že to tak tam jest a že tomu tak jest.⁸⁾ Odtud ta zvláštní jasná, jiskřivá, zářivá nálada duše jako při hostině.

Chápeme — neboť z těchto všech výkladů září a plane mocným plápolem nadpřirozená láska k Bohu, láska k věci i k lidem, a tato láska zahřívá srdce jako oheň vodu v parostroji a hýbe pakou vůle k činnosti. V hom. II. de statuis dí Chrysostom ke svým posluchačům: Nedávno jsem měl řeč dlouhou k láskám vašim a viděl jsem, že všichni jste si ji brali k srdci a dle ní se řídili.

Touto láskou jest úplně a nerozlučně spojen se svými posluchači; má je a ovládá je, protože má jejich duše, jak si o ně prosil v hom. II. de statuis: svěřte mi duši svou — a má jejich duše, protože má jejich srdce. Ví, že přístup do pevnosti vůle je snadnější srdcem nežli hlavou.

¹⁾ Ps. 44. 2.

²⁾ Ps. 13. 3.

³⁾ Ps. 48. 4.

⁴⁾ Ps. 25. 10.

⁵⁾ Ps. 140. 2.

⁶⁾ Ps. 5. 10.

⁷⁾ Ps. 44. 2.

⁸⁾ Pozn.: V rozhovoru kdys vyjádřil se nadšený kazatel: Jest úžasné, co všechno dá se do slov evangelia vložit. — Dobrý ten muž se mýlil. Do Písma se nic nevkládá, odtamtud se jen běže.

Jeho upřímná láska vždy mocněji propuká v úvodě, kde si zjednává přízeň a v doslovu, kde si ji zajišťuje. Nezaniká však ani ve výkladu ani při dovozování prostřed promluvy.

Jako dětem miláčkům snáší věci vysoké s nebe a činí je lidskými a pozemskými pomocí obrazů, vzatých z nejbližšího života. Proto jsou všechna podobenství jeho posluchačům tak přiléhavá, na příklad i zlatotkaný šat Antiochenským, milujícím přepych.

Jako krásný je šat zlatý sám o sobě, ale ještě krásnější jest, když ho oblečeme, tak také příkazy Boží jsou krásné i když se jen chválí, ale mohou krásněji vyniknout, když se také plní.¹⁾

Z této lásky vyplývají všechny ony chrysostomovské nedosažitelné dolohy — aplikace. Jak hluboko sahá jimi do nitra a ne jednou, v téže promluvě několikrát za sebou a vždy hloub a hlouběji! V hom. XX. de statuís proniká svými napomínkami o smířlivost do srdcí nejzatvrzelejších a ničeho tam nenechá, žádné námitky, žádné výmluvy, všechny pavučiny v nejzazších koutech, kde by se hněv skrýti nebo hraditi chtěl, všechny svou smělou, ale lásky plnou rukou smete. — Byl by dotěrný, nesnesitelný, kdyby nemiloval a nebyl milován, ale miluje a jest milován, proto se mu všechno dovolí a odpustí...

Jest tu láska.

A to jest to, k čemu právě tato studie nejvíce směřuje a nač bije; to, čehož tolik v sobě chová Písmo i Otcové; to, co hlouběji do duše proniká nežli všechna i svatá věda; to, o čem praví miláček Chrysostomův božský Pavel: Kdybych jazyky lidskými mluvil i andělskými a neměl bych lásky, byl bych jako měď zvučící anebo zvonec znějící.²⁾ Jest to to, bez čehož homiletika i její homileté nemohou žítí a zhynou: pro nedostatek srdce zemrou.³⁾

¹⁾ Hom. V. de statuís.

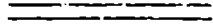
²⁾ I. Cor. 13. 1.

³⁾ Prov. 10. 21.

HOMILIE

SV. JANA ZLATOÚSTÉHO.

PŘEL. DR. JOS. DVOŘÁK.

ZE ŽIVOTA SVATÉHO JANA.

vatý Jan Zlatouústý narodil se v Antiochii as r. 345. jako syn vyššího důstojníka v Syrii. V útlém mládí zemřel mu otec, a dvacetiletá, ovдовělá matka jeho Anthusa všechnu péči věnovala výchování mladého Jana. Nabyv vzdělání u proslulého rétora Lybania, chtěl se tam věnovati řečnictví světskému, ale šlechtnému duchu jeho nelíbily se úskoky tehdejších advokátů, takže s ošklivostí se od nich odvrátil a uchýliv se do samoty, věnoval se cele čtení a studiu Pisma sv. Podle tehdejšího zvyku přijal křest až teprve ve věku dospělém. R. 381. posvěcen byl na jáhna a 386 na kněze. Brzy po vysvěcení ustanovil ho biskup Flavián kazatelem při hlavním chrámu, kterýžto úřad zastával tam horlivě přes 10 let. V oné době byl kazatelem své církve vždy jen biskup; bylo to tedy pro Jana veliké vyznamenání. Působišťe sv. Jana, Antiochia, čítalo přes 200.000 obyvatel, mezi nimi bylo mnoho živilů k prostopášnostem a převratům nakloněných. Jádro bylo katolické, ale bylo tu i dosti kacírů, Ariánů, Manichaeovců, Gnostiků, Židů, ba i značná část pohanů. Vedle přepychu a prostopášnosti byla tu i bída a hrozná chudoba se svými stinnými stránkami. Z této doby působení v Antiochii pocházejí nejlepší kázání Janova.

Pověst o výmluvnosti a ctnostném životě Janově pronikla až do Cařihradu, a když uprázdnil se stolec Cařihradský po patriarchovi Nektariovi, byl Jan proti své vůli, lstí a násilím odvezen do Cařihradu a tam na biskupa posvěcen.

Na novém svém místě ihned začal blahodárné reformy. Ve svém vydání škrtl všecko zbytečné a méně potřebné, přebytek pak určil chudobincům a špitálům, jež svěřil vždy

dvěma kněžím. Dále obrátil pozornost svou k duchovenstvu, do něhož za slabého předchůdce vloudily se mnohé nešvary, a jako dobrý pastýř celou svou výmluvností opřel se vlkům svého stáda, Ariánům a Novatianům. Jestliže v Antiochii byly mnohé zlořády mezi věřícími, jež činily duchovní správu obtížnou, byla v hlavním městě duchovní správa obtížnou dvojnásobně. Tak na př. v prvním roce biskupování na veliký pátek, mezitím co slavila se v kathedrále památka smrti Páně, slavily se v církvi zápasy, na bílou sobotu pak veselá představení v divadle. S jakou přísností mluvil pak horlivý biskup na Hod Boží proti tomuto zneuctění bohoslužby, snadno si představíme. Přes tuto přísnost a snad právě pro tuto přísnost, poněvadž ukazoval soulad mezi slovem a skutkem, stal se Jan miláčkem lidu prostého i vznešených, zvláště dvora císařského. Brzo však, již po roce, se ukázalo, jak nestálá jest přízeň mocných, zvláště pro tak přísného mravokárce. Jan veřejně na kazatelně vystoupil proti přepychu žen, donášeci však udali císařovně, že Jan ji nazval Jezabelou. Císařovna cítíc se uraženou různými piklemi, v nichž ji ze sobeckých záměrů účinně podporoval patriarcha Alexandrijský, Theofil, dosáhla, že Jan poslán do vyhnanství. Poněvadž ale lid se bouřil, byl zpět povolán. Klid však netrval než dva měsíce. Před chrámem Boží Moudrosti byla postavena socha císařovny, a u ní slavily se veřejné hry, při nichž dály se mnohé, křesťanským mravům odporné věci. Sv. Jan s kazatelnou dokazoval neslušnost takových zábav mezi službami Božími a tím ovšem znova vzbudil zášť ješitné císařovny, která nyní rozhodla se nadobro zbaviti se nepohodlného kazatele.

Pod nátlakem dvora císařského odbýván proti Janovi sněm, který Jana sesadil a do vyhnanství poslal. Z Antiochie, jeho rodiště a bývalého působiště, skoro celé město vykonalo pouť k svému milovanému kazateli do Kukusu v Armenii. To však bylo nemilé jeho nepřátelům, kteří vymohli v Cařihradě, že vykázáno mu za pobyt město Pityunt, na východním břehu Černého moře. Na cestě však veliký kazatel, trpitel, který byl slabé soustavy tělesné a dosti často nemocen, podlehl útrapám a vydechl svou velkou duši po přijetí Velebné Svátosti se svým oblíbeným heslem: Sláva Bohu za všechno, r. 407.

Papež Innocens I. r. 414. poručil pod trestem exkomunikace, aby jméno Janovo zaneseno bylo do výkazu svatých církve. R. 438. dal císař Theodosius přenést tělo sv.

Jana v největší slávě do Cařihradu. Když byly ostatky sv. Jana přivezeny, zulíbal Theodosius skříň, která je obsahovala, a veřejně odprošoval sv. oslavence a za přímlovu prosil za své rodiče, aby jim Bůh milostivě odpustil, čím se, svedení zlými rádci, proti němu provinili.

Činnost sv. Jana posuzuje Dr. Samsour¹⁾ takto: Hlavní činnost rozvíjel sv. Jan Zlatoústý na poli praktické duchovní správy a především na kazatelně. Mezi řečníky církve východní má místo první a mezi homilety západu může s ním býti jen sv. Augustin srovnán. Jeho výmluvnost jest přirozená, spontánní, bez prostředků řečnických. Řeči jeho poukávají obsahem a obrací se více na srdce než na rozum. Jan Zlatoústý řeči svých nepsal; zachovali nám je pouze stenografové. Mluvil, když byl o předmětu meditoval; nepřidržel se přesného pořádku, přerušoval se často dle vnučení okamžiku a jeho slovo vždy přece mocně hýbalo duši. Ač řeči jeho trvaly dlouho, mnohdy i dvě hodiny, přec neunavovaly; byly oživeny případnými obrazy a podobnostmi a navazují nezřídka, zvláště v úvodu a na konci, na přítomné poměry zevnější.

Většina kázání jeho jsou homilie; jako exegeta přidržuje se v nich metody historicko-filologické a hledí především podati smysl literární. Co však jej zvláště charakterisuje a vyznamenává, je spojení a vyrovnání mezi vědou a životem, mezi rozumem a srdcem. Jako on nedovedl zajisté ještě nikdo jiný svatý text důkladně a rozvážně, ba střízlivě a suše a přec zároveň tak hluboce a všestranně a prakticky vyložití, takže podnes možno čísti jeho homilie s největším užitkem a zájmem.

¹⁾ Základy patrologie se zvláštním zřetelem k dějinám dogmat. Dr. Jos. Samsour, Brno, 1908.

NĚKOLIK MYŠLENEK SV. JANA ZLATOÚSTÉHO O KAZATELSTVÍ V JEHO DÍLE „O KNĚŽSTVÍ KNIH ŠESTERO”.¹⁾

dyž však povstane spor o články víry a všechna pŭtka slovy písem se vede, jakou pak silou bude se moci pouhý život prokázati? Což prospějí mnohé potné práce, když přes ty vše nesnáze pro osvědčenou nevědomost správce duchovního v kacírství upadne a od těla církve se odtrhne některý úd? Víím, že se tak s mnohými stalo. Což pak knězi pomůže tehdáž trpělivost? Nic, jako opět ani pravověrnost při špatném životě. Proto má především zkušený býti v takových pŭtkách každý, jehož povinností je vyučovati jiné-jiné. Byť totiž sám pevně stál a od protivníků žádné škody neutrpěl, stane se, že zástup podřízenců vidí-li, an představený jejich poražen jest, nic odpůrcům říci nemoha, nebude sváděti vinu té porážky na neumělost jeho, nýbrž na slabost článků víry; a tak neschopností jednoho veškeren lid v nejhorší záhubu upadnouti může. A byť se nedali někteří z věřících úplně k protivníkům, nic však méně v pochybnost uvržení bývají u věcech, v nichž jindy pevně stáli, aniž pak se s touž pevností mohou držeti toho, čehož jindy s nezvratnou věrou sledovali, nýbrž v duši jejich následkem porážky učitelovy takové vlnobití povstane, že nehoda ta i úplnou zkázou skončí. Jak veliká záhuba a jak velký oheň se na ubohou hlavu takového duchovního správce pro každou tak ztracenou ovečku shrne, nemáš potřeбі ode mne zvěděti, sám dobře víš.

Jaké hbitosti učitel duchovní potřebuje, jsem ukázal. Jest mi však ještě mluvití o něčem, co s přemnohým nebezpečím spojeno jest, či spíše bych řekl, že nikoliv totěž

¹⁾ Překlad Jana Nep., Františka Desoldy, Dětiectví sv. Prokopa, 1884 č. XXIV.

toto nebezpečí nepůsobí, nýbrž ti, kteří úkol ten náležitě zastávají neumějí, poněvadž on sám původcem bývá mnohých a spasitelných prospěchů, když horliví a zbožní muži se mu věnují. Co jest to tedy? Bedlivé a pilné pracování řečí, jež se veřejně k obecnému lidu činiti mají. Šlechtné jest tu potřebí duše, aby kazatel i nezřízenou a neprospěšnou libůstku obecného množství káral i své posluchačstvo k prospěšnějšímu předmětu obrátil, tak aby lid následoval jeho a jeho se držel, nikoliv pak, aby on se libůstkami lidu poháněti dával. Toho však nelze dosíci, leč tímto dvojím: pohrdáním všemi pochvalami a mocnou výmluvností. Schází-li jedno z obou, druhé samo o sobě nic neprospěje. Jestliže totiž kazatel, nic nedbaje pochval, nedovede svá kázání kořeniti láskou a solí, povržlivým se stane obecnému lidu, a velkodušné zamítání chvály nic mu neprospěje; pak-li tou druhou částkou dobře bude ozbrojen, ale poraziti se nechá potleskem veřejného mínění, na touž škodu to bude jemu i lidu, když totiž z touhy po chvále snažiti se bude, aby raději mluvil, co uši posluchačů lechtá, nežli co jim prospívá. A jako ten, který nic nebaží po chvalné pověsti, ale taktéž neumí řečniti, nemůže ani sloužiti libůstkám lidu, aniž pak mu nějakého značného prospěchu podati pro svou nedostatečnost řečnickou, tak i ten, který touží po slávě, ač by mohl lid k lepšímu vésti, podává mu jenom to, co by jej těšilo, aby si od něho hlomoz potlesků pochvalných získal.

Má tedy obojí vlastností silně býti opatřen, kdo chce býti dokonalým duchovním představeným, aby jedna bez druhé nebyla na zmar. Nebo když veřejně vystoupiv vytasí se s něčím, co by nepořádného života některých trpce se dotknouti mohlo, a pak hned v řeči se zajíká a zadrhuje a nemoha s místa rdíti se musí, všecken účinek jeho slova jest ten tam. A tak kdož byli jeho slovy pokáráni, rozmrzívají se, a nemohouce se jinak pomstíti, z neumělosti jeho si výsměšky tropí, domnívajíce se, že takto svou hanbu zakryjí. Pročež má se kněz, jako dobrý povozník se drží kolejí, tak též držeti se obou těch ctností, aby oběma prospěšně působiti mohl. Neboť když se sám všem bezúhonným prokáže, bude s to, aby úplné moci používal proti všem svým podřízeným i s přísností i shovívavostí.

Cím pak má kněz dále pohrdati? Nepřízní a závisti. Nevčasných obviňování nesmí se slušně duchovní pastýř ani přílišně obávati a hroziti, ani jich naprosto přehlížeti; nýbrž jest povinen všemožně je ihned dusiti a byť i lživá byla

a od sprostáků pocházela. Neboť nic nerozhlásí nějakou pověst, ať dobrou ať zlou, tak velmi jako prostý, nevzdělaný lid. Jsa zvyklý bez uvážení všechno i poslouchati i vypravovati, mluví, co se mu nahodí, nic nedbaje, zdali pravda jest čili nic. Tudíž nesmíme lidem prostým povrhovati, nýbrž hned z prvopočátku vyskytující se zlá podezření odrážeti a své žalobce o lepším přesvědčiti, budtež si jich výtky sebe nesmyslnější; vůbec nic nezanedbati, co by pověst nedobrou zahladiti mohlo. Teprve až bychom vše zkusili a nedali se o lepším přesvědčiti, sluší tím povrhnutí. Kdyby však takovými nezdary hned mysle pozbyl, nikdy nebude s to, aby něco znamenitého dokázal, malomyslnost totiž a neustálé úzkosti sklíčuují sílu duševní, uvrhující ji v největší slabost. Tak nesmíme ani pochvalami lidu se vynášeti, ani malomyslněti pro jeho výtky, když nám je neprávě činí. —

A byť i kněz byl v slově velemocen (což se však pořádku stává) ani tak nesmí se nikdy náležitěho přičinění vzdáti. Neboť když není výmluvnost darem přirozeným, ale výsledek pilného se učení, opustí člověka, byť si ji byl vrchovatě osvojil, jestliže tuto svou moc nepěstuje stálým a bedlivým sebecvičením; a tak učenější spíše mají potřebí většího přičinění, nežli neučení. Nehrozíť zajisté stejná škoda jednomu i druhému, zanedbají-li se, ale ta tím větší bývá, čím větší jest rozdíl mezi schopnostmi obou. Nebo těmto, neučeným totiž, nebude nikdo nic vytýkati, jestliže nic výtečného nepřednesli; oni však, učení totiž, neprokáží-li se vždy výplody stkvělejšími nad pověst, kterou všechno o nich chová, utrží si výčitek ode všech. Neučení i za skrovné výtvořiny velikých pochval dosahují; práce však učených, nejsou-li slavné a uchvacující, netoliko pochval postrádají, ale i mnohého karatele naleznou. Posluchači tu zajisté zasedávají v úloze soudců a to nikoliv tak nad tím, co se praví, jako nad tím, kdo co praví. Tak tedy kdo jest v každém oboru mistrným řečníkem, má potřebí nejvíce a co nejbedlivější práce; neboť obyčejný los přirozenosti lidské, že totiž nelze jí ve všem výtečnosti dosáhnouti, neplatí výtečnému kazateli; nýbrž jestliže řeči jeho nedostihnou vždycky slavné jeho pověsti, s potupou lidu se setká. Tu nikdo neuzná, že úzkost, leknutí, strach, ba někdy i náhlý hněv jasnou mysl jeho zastíňuje, takže své myšlenky čistě vyvinouti nemůže. Vůbec, že člověkem jsa, nemůže býti vždy tentýž a při všem v stejné míře a výši setrvati, nýbrž že chybě jsa přirozeně podroben, někdy se musí vykázáti i skrovnějšími výsledky než obyčejně. K tomu všemu, jak pravím, nikdo

ohledu nemá, nýbrž za anděla ho považujete, útoky svými ho stíhají. Vůbec má člověk povahu, že dobré vlastnosti bližního, buďtež si sebe větší a četnější, rád přehlídá; ale ukáže-li se na něm nějaká, byť sebe menší slabost, a byť se i před časem byla udála, tuto rychle pochyť, ji pevně drží a si ji navždy zapamatuje. A podobné malé a nepatrné pochybení často již mnohých znamenitých mužů slávu podvrátilo.

Slechetný kazatel nemívá pŕtku proti některým závistníkům, nýbrž často proti veškerému nerozumnému lidu. Neboť sbor posluchačů se neskládá ze samých vzdělců, nýbrž větší část církevní obce obyčejně i nevzdělance obsahuje; a byť oni lepší uznanost měli, přec se těch, kteří by veřejná kázání posouditi mohli, počtem skrovněji nalézají, nežli jsou všichni ostatní proti nim; sotva jest tu jeden neb druhý, který má schopnost, aby řeč náležitě pojal; a tak to bývá, že i sebe lepší řečník s malým potleskem se potká, aneb i beze vši pochvaly odstoupí. Proti takovýmto nesrovnalostem buď tazatel statečností ozbrojen; odpouštěj těm, kteří tak z nerozumu činí, těch však, kteří se závistivě chovají, žel a oplakávej jako bídíky politování hodné a buď ostatek toho přesvědčení, že ani jedni ani druzí jeho výtečnosti újmy nepůsobí. Neboť ani malíř dokonalý a svým uměním nade všecky vynikající, kdyby viděl, že se jeho obrazu, vším uměním vytvořenému neodborníci posmívají, nesměl by sklesnouti na mysli a své dílo za špatné považovati, jakož by naopak ani obraz vsutku špatný obdivováním neumělců nijak slavným a skvostným nebyl. Dokonalý umělec buď sám soudcem svých výtvorův a díla svá považuj buď za zdařená, buď za špatná podle toho jak sám tvůrčí jeho duch o nich svůj výrok vydává, bludného pak a nepovážlivého mínění jiných nic nedbej. Tak tedy ani kněz, který úřad kazatelský na se vzal, nedbej pochval lidí světských, aniž mysli pozbývej, když se mu jich nedostane, nýbrž pracuj své řeči tak, aby se zalíbil Bohu, to mu buď jediným pravidlem a cílem jeho co nejbedlivější práce, nikoliv pak potlesk a pochvaly jiných. Dostane-li se mu slávy u lidu, nezavrhuj ji, pak-li mu posluchačstvo nížádné nevzdá, nevyhledávej si jí, aniž se proto rmuť. Dostatečná, ba největší nade všecko jiné buď mu útěcha v jeho pracech, když si svědomitě říci může, že svá kázání tak pracoval a řídil, aby se jen Bohu líbil.

NĚKOLIK UKÁZEK Z XXI HOMILIÍ DE STATUIS.¹⁾

isař Theodosius uložil Antiochii daň k válečným účelům. Antiochenští však se vzbouřili, veřejné úřady vydrancovali a sochy císařovy i zemřelé císařovny rozbili a zneuctili. Povstání bylo vojenskou mocí potlačeno, a císař hodlal za tento zločin, *crimen laesae majestatis*, město srovnati se zemí. Biskup Flavián jel do Cařihradu prosit císaře o milost. V této době hrůzy, kdy obyvatelstvo zmítáno bylo mezi strachem a nadějí, měl sv. Jan 21 homilií k lidu, které obyčejně bývají nadepsány „de Statuis“, a které dle úsudku znalců jsou nejlepšími plody kazatelskými sv. Jana, zvláště řeč poslední. V kázáních těchto těší sv. Jan lid a poukazuje i na dobrou stránku neštěstí, obrácení se k Bohu; dokazuje, že neštěstí ono jest jen přirozeným trestem za hříchy a mocnými slovy vybízí k odložení chyb a hříchů.

¹⁾ Překlad jest dle „*Patrologiae cursus completus, series graeca prior*, J. P. Migne, Paříž, 1864.“

II. HOMILIE.¹⁾

o mám dnes říci, o čem mluví? Nyní jest čas pláče a ne slova, zármutku a ne mluvení, čas modlitby a ne řečnění. Ohromná jest velikost toho, co se stalo, nevyléčitelná rána, neštěstí, pro které není téměř léku, které potřebuje vyšší pomoci. Tak i Job, když ztratil všechno, seděl na smetišti, a přátelé jeho, poslouchající ho a vidouce z blízka, roztrhli roucha svá, popelem posypali hlavy své a lkali velmi. Podobně měly

učiniti všechny vůkolní obce nyní, měly přijíti do našeho města a oplakávati s politoním, co se u nás stalo. Jako Job tehdy seděl na hnojišti, tak sedí nyní naše město ve velikém neštěstí. Jako tehdy ďábel vrhl se na stáda a veškeren jeho majetek, tak nyní zmocnil se našeho města. Tehdy i nyní dopustil to Bůh, tehdy totiž, aby oslavil velikým soužením spravedlivého, nyní pak, aby nás učinil skromnějšími tímto neštěstím.

Dovolte mi, abych naříkal nad přítomným neštěstím. Mlčeli jsme sedm dní jako přátelé Jobovi, dovolte dnes, abych otevřel ústa svá a lkal nad společnou pohromou. Kdo nám, nejmilejší, dnes závidí? Jaká se to stala s námi změna? Jak vznešené bylo druhdy naše město, dnes jak jest bídné! Lid tak ukázněný a mírný, až i pokynu ruky poslušný, náhle se vytrhl a způsobil tolik zla, že nelze vypověděti. Běduji a naříkám ne pro velikost toho, co nás za to čeká, ale pro velikou nerozumnost toho, co se stalo. Dejme tomu, že by Imperátor nebyl uražen, že by netrestal, řekněte mi, jak sneseme hanbu za takové zločiny? Bolem sotva mohu otevřítí ústa svá, sotva souvisle mluvíti, jazyk vypovídá službu. — Naše město bylo tak blažené, nyní jest tak nešťastné! Jako když včely se rojí kol

¹⁾ První řeč po vzbouření, I. homilie pronesena před vzpourou.

svého úlu, tak proudily davy občanů po náměstí. Však tento úl nyní opuštěn; jako kouř zahání včely, tak zahnal strach občany. Ba co nařikající prorok pravil kdysi o Jerusalemu, to i o nynějším čase abychom řekli: Stalo se město naše jako terebinthus bez listí, a jako zahrada bez vody (Isai I. 30). Jako zahrada bez vláhy má stromy bez listí a plodů, tak stalo se i s naší obcí, neboť zbavena vyšší záštity, zůstala téměř liduprázdná. Nic není sladčího nad vlast, dnes však nic trpčího nad ni. Všichni té půdě se vyhýbají jako léčce, opouštějí ji jako nákazu, prchají jako před ohněm. A jako když oheň zachvátí dům, nejen domácí, ale i sousedé zděšeně prchají, zachraňující aspoň holý život, tak také nyní, když jako oheň se čeká královský hněv, každý snaží se utéci a pouhý život zachrániti, dříve než vypukne.

Všichni, již znají naše neštěstí, dovídají se o něm od vystěhovalců. Ale to mne nemrzí, a za to se nestydím, ať všichni znají naše nebezpečí, ať litují obec naši jako matku, ať pozdvihnou společný hlas se země k Bohu za tuto společnou matku a živitelku nebes krále prosíce. Kdysi tráslo se město naše¹⁾, nyní třesou se duše obyvatel; tehdy chvěly se základy domů, dnes chvějí se útroby každého. Každodenně vidíme všichni smrt, žijeme v neustálém strachu a jsme na tom hůře než ve vězení, jsme v jakémsi novém a nezvyklém obležení, které jest horší, než skutečné. Ti totiž, kteří jsou od nepřátel obléháni, sevření jsou toliko hradbami, nám však jest uzavřeno i forum, jedenkaždý odkázán jest jen na svůj dům. Jako obleženým neradno bývá vyjít za hradby mezi nepřátele, tak také přemnohým měšťanům neradno jest vyjít z domu a ukázati se veřejnosti, jelikož pořádá se lov na vinné i nevinné, a k soudu se vlekou lidé z foru bez příčiny. Proto páni i služebníci sedí uvnitř domů a pilně se vyptávají, kdo zas dnes byl zatknut, kdo odveden, kdo potrestán, jak a proč, a pilně hledají, od koho by se dozvěděli jistoty. Tak vedou život horší smrti a nad neštěstím jiných nařikajíce chvějí se o svůj osud a nemají se o nic lépe než mrtví, neboť jsou dávno mrtví strachem. Kdyby však někdo byl tak nebojácný a srdnatý, že by chtěl jít na forum, potká tam jednoho neb dva lidi tak usouzené a smutné, že tento pohled zažene ho domů. A přec před několika dny proudilo tam celé moře lidí, dnes však jsou všichni vypuzeni. A jako poskytuje smutný pohled les, v němž mnoho

¹⁾ zemětřesením.

stromů jest vysekáno a hlava s mnohými lysinami, tak také žalostný jest pohled na město, z něhož mnozí jsou odstranění, a v němž jest málo lidu k spatření. Zdá se mi, že teskní a nevlídnější jest nejen země, ale i počasí, a že i prasky sluneční jsou temnější, ne že by se změnila příroda, ale že naše smutkem zamlžené oči nemohou jasně viděti. Tak již prorok pravil: „Zapadne jim slunce v poledne a zatmí se den (Amos 8. 9.)“ To řekl, ne že by zmizel den, ale proto, že pro velikou bolest nevidí se světlo v pravé poledne. A to stalo se také nyní. Kamkoliv pohlédneš, na zem, na stěny, na městské sloupořadí, na své spoluobčany, uvidíš noc a temnotu na všem. Tak všecko jest naplněno zármutkem, všude poušť a ticho, neboť umkl onen milý šum davu, jakoby se všichni propadli, takové ticho vládne městem. Všichni podobají se němému kamení, jakoby jazyk jejich stížen byl vadou, zachovávají hluboké ticho. Nyní na-dešel čas pro rčení: Pošlete pro plačky, ať přijdou (Jer. 9. 17.). Oči vaše ať prolévají slzy, ať pláčí hory, lkají nad neštěstím naším, vyburcujme celou přírodu! Město tak slavné, hlava Východu, má býti smeteno s povrchu zemského! To město, které mělo tolik synů, náhle jest bez dítek, a pomoc odnikud, vždyť uražen jest ten, jenž nemá na zemi sobě rovného, Imperátor, první a hlava všech pozemšťanů. Proto se utecme k Nejvyššímu Králi, Jeho o pomoc prosme, nedá-li On svou milost s nebes, pak nemožna jest náprava toho, co se stalo.

Zde bych vlastně měl skončiti, neboť nerad slyší duch zmořený dlouhé řeči. Jako totiž pohlcuje mrak všechny prasky sluneční, tak také mlha zármutku dusí všechny sílu útěšné řeči. To platí nejen pro řečníka, ale i pro posluchače. Chtěl bych tedy zde skončiti; vím však ale, že když slunce víc a více vzpírá se do mlhy, rozptýlí ji často a samo náhle ukáže se v celé své kráse. A to doufám, že podaří se i mně, že další mou řečí rozptýlena bude mlha zármutku, a mysl vaše že opět zastkvěje se správným úsudkem. Svěřte mi duši svou, dopřejte trochu sluchu, zapomeňte na žalost! Vraťme se k bývalému obyčeji, a jako jsme chodívali sem s radostí, tak učiňme i nyní, všecko poručme Pánu Bohu. To jistě nám přispěje k odstranění našeho neštěstí, neboť bude-li Bůh viděti, jak dychtivě posloucháme jeho slovo a neodmítáme poučení v dobách zlých, jistě způsobí změnu a klid v této bouři.

Křestan v tom se má lišiti od nevěřících, aby vše klidně snášel a nadějí v život věčný posílněn stál klidně proti přívalu neštěstí. Vzednou-li se vlny zkoušky, nedosáhnou k jeho

nohám, neboť on jest nad nimi povýšen a utvrzen. Nekle-
sejme na mysli, nejmilejší, neboť neleží nám na srdci naše
blaho tolik jako Bohu, který nás stvořil, a ani my se tak
nestaráme, aby se nám nic zlého nestalo, jako se stará
o nás Bůh, který stvořil duši naši a dal nám tolik dobrého.
Těmito vývody se posilněme a poslechněme následující slova
s obvyklou pozorností.

Nedávno jsem měl řeč dlouhou k láskám vašim a viděl
jsem, že všichni jste si ji brali k srdci a dle ní se řídili.
Díky vám vzdávám za to, neboť tím již jsem obdržel od-
měnu za svou námahu. Ale tehdy jsem žádal na vás ještě
něco. Pamatujete se, co to bylo? Abyste potrestali rouhače,
abyste kárali ty, kteří Boha tupí, abyste srazili zuřivce.
Kdybychom byli ztrestali tyto odvážlivce, bylo by se ne-
stalo, co přihodilo se nyní. Lépe by bylo bývalo, abychom
byli utrpěli při tom pokárání, což vlastně bylo by nám vy-
neslo zásluhu mučeníctví, než abychom nyní se chvěli a třásli
a pro jejich nezbednost nyní očekávali pro sebe smrt. Hle,
zločin spáchalo jich jen několik, vina však přičítá se všem.
Kdybychom byli hned je vyhnali z města, nebo je napravili,
kdybychom byli vyléčili tento nemocný úd, nemusili jsme
se chvěti nyní. Zním dobře občany, a proto pravím, že to
byli jen lidé cizí, zločinci a vyvrhelové, kteří odvážili se
to spáchat. Proto hlasitě volati nepřestanu: Potrestejme
drzost rouhačův, očistme jejich mysl, postarejme se o jejich
spásu. A i kdybychom měli zemřít v této snaze, přec při-
nese nám veliký užitek, že totiž nedovolili jsme urážkami
zahrnovati Pána Boha, neboť toto zanedbává-li se, přináší obci
vždy jen neštěstí. To jsem vždycky tvrdil, a také se to nyní
stalo, a nyní neseme trest za tu nevšímavost. Že byl Bůh
urážen, bylo vám lhostejno, a hle, Bůh dopustil, že byl
urážen imperátor, a za trest vznáší nad námi nebezpečí.
Zdaž nadarmo jsem to mluvil, nadarmo lásky vaše povzbu-
zoval? Neučinili-li jste tehdy ničeho, aspoň nyní, majíce
naučení z nynějšího neštěstí, učinite něco! Zkroťme jejich
drzost, zavřeme jejich ústa, zacpěme je jako jedovaté pra-
meny, obraťme je, ať vymizí zlo úplně z našeho města.

Kostel není divadlo, abychom poslouchali v něm jen
pro zábavu. Jest třeba, abyste odešli posilněni, abyste
si odnesli odtud něco pro sebe, neboť jestliže odejdete
s prázdnem, jestliže slova má měla účinek jen chvílku, co
mám z vašeho potlesku, z vaší chvály? To by byla moje
chvála, kdybyste také ve skutek uvedli slova má, tehdy
bych byl šťastný a blažený; když byste ochotně plnili, co

ode mne slyšíte, potlesk by mohl odpadnouti. Každý kárej svého bližního, neboť neučiníme-li toho, zločin každého jednotlivce přinese celé společnosti škodu a nenapravitelné zlo. Hle, my, kteří přec nejsme si ničeho vědomi, bojíme se a chvějeme se, že nás stihne všechny hněv Imperátora, neboť to nebude nám omluvou, řekneme-li: Nebyl jsem tam, nejsem si ničeho vědom, nemám účastenství na tom zločinu. Právě proto budeš potrestán, že jsi tam nebyl, že jsi tomu nezabránil, vzbouřence neodkázal do mezí, že jsi nezakročil o čest Imperátorovu. Že jsi se nesúčastnil, připouštím a chválím, ale že jsi tomu nezabránil, toť trestuhodné. Podobně uslyšíme od Boha, poněvadž mlčky trpíme potupu a rouhání se jemu. Onen muž v evangeliu, jenž zakopal hřivnu (Mat. 25. 25.), nebyl trestán tak pro svou chybu, vždyť celou vrátil, ale proto, že ji nerozmnožil, že ji nesvěřil peněžníkům, to jest: neporadil, nenapomenul, netrestal hřešící. Proto byl bez milosrdenství trestán. Doufám, že když dříve jste to opomenuli, aspoň nyní poslechnete toho napomenutí a nebudete lhostejni, když bude tupen Bůh.

Ted' však jest již čas, abychom si předložili obvyklou hostinu sv. Pavla. Jaké bylo dnes čtení? Bohatým tohoto světa prikazuj, aby nemysleli vysoko (I. Tim. 6. 17.) Že praví „bohatým tohoto světa“ ukazuje, že jsou též bohatí budoucího života, jako byl onen Lazar, na tomto světě chudý, na onom bohatý, ne sice na zlato a stříbro a porušitelné pomíjející statky, ale na ona tajemství dobra, které „ani oko nevidělo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo“ (I. Cor. 2. 9.). To jest ono pravé bohatství, které nepodléhá změně. Takovým ovšem nebyl onen boháč, ale stal se nejchudším, neboť si žádal aspoň kapku vody, a nedostalo se mu, tak byl chudý. Proto praví apoštol „bohatí tohoto světa“, abys poznal, že bohatství tohoto světa končí smrtí. Po smrti nemá významu, neprovází člověka na věčnost, ale opouští při smrti a často již před smrtí. Totéž jindy praví: Neskládej naděje své v nejisté bohatství. (Tim. I. 6. 17.) Nic není tak nespolehlivé, jako bohatství. Jako jindy, tak i nyní opakují, že bohatství jest prchavý, nevděčný a nevěrný otrok, kterého kdybys sebe více spoutal, uteče i s pouty. Politování hodni jsou ti, kteří příliš pečují o bohatství. Poněvadž se honí po tak vrátké věci, jistě neslyší proroka řkoucího: Běda těm, kteří důvěřují síle své a chlubí se množstvím bohatství (Psal. 38. 7.), jelikož námaha jest jistá, ale nejistý užitek. Často se lopotíš a strádáš na ne-

přátely své, po smrti tvé přijde majetek tvůj těm, kteří tě nenáviděli, a tobě zbude z toho jen hřích.

Všimněme si dále, že sv. Pavel nepraví: bohatým tohoto světa zapověz, aby získávali jmění, poruč jim, ať stanou se chudými, poruč jim, ať zbaví se majetku, ale praví: poruč, aby nemysleli vysoko. Ví dobře apoštol, k čemu vede bohatství, k pýše, a kdo jest pokorný, že nehoní se po bohatství. Řekni mi, proč máš mnoho služebnictva, pochlebňákův a ostatní nádheru? Ne pro potřebu, ale z pýchy, abys se mohl před lidmi chlubit. Ví apoštol, že bohatství není zakázáno, když se ho užívá dle potřeby. Jako není špatností víno, ale opilost, tak také bohatství není ničím zlým, ale nezřízená touha po něm a lakomost. Něco jiného jest lakomec, něco jiného je bohatý. Lakomec jest ne pánem, ale jen hlídačem svých peněz, otrokem. Raději dá kus ze svého těla, než ze svého zlata. Jakoby pod přísným trestem bojí se dotknouti svého bohatství, tak je chrání, jakoby bylo cizí. Ba jest to cizí. Když z toho nedá nic ani největšímu mrzákovi a uvaluje takový trest na sebe, jistě to není jeho, ale cizí, neboť jaké by to bylo vlastnictví, když ho svobodně neužívá?

Sv. Pavel ale nepřikazuje každému všechno, nýbrž prohlédá tu slabosti posluchačů, jako Kristus. Onomu bohatému mládenci, který se ho tázal na život věčný, nepraví hned: prodej všechno, co máš, ale napřed ho poučuje o jiných příkazech a ani potom na jeho otázku: čeho se mi ještě nedostává, nepraví prostě: Prodej, co máš, ale: Chceš-li dokonalým býti, prodej, co máš. Jakoby řekl: To ponechávám tvému dobrozdání, rádím, nepřikazuji. Proto také sv. Pavel o chudobě bohatým ničeho nepraví, ale toliko o pokoře, jednak pro křehkost posluchačů, jednak proto, že dobře věděl, budou-li pokorní, že nebudou se pachtiti po bohatství. Bohatým v pravdě jest ten, ne kdo má hojně, ale ten, kdo uděluje hojně. Bohatým byl Abraham, a ne lakomým. Nezakládal si na svém obydlí, neprohlížel si jeho poklady, ale díval se venku, zda někde chudý, potřebný neb pocestný, aby pomohl.

Neprostrěl stůl pod zlatou střechou, ale pod dubem, a přijali to i andělé, neboť nehledali bohatství ale cnost. Jeho příkladem, nejmilejší, i my se řídme udělující potřebným ze svého majetku, Žádný král nehostil anděly, Abrahamovi však dostalo se té cti, ne pro nádheru a výzdobu stanu, ale pro výzdobu duše a statky duchovní. A proto ani my neozdobujeme nádherně domů svých, ale spíše duši

svou. Jest to zajisté hanebné ozdobovati stěny mramorem, Krista však nechati jíti kolem nahého. Co prospěje ti dům? Vezmeš ho jednou s sebou? Jistě ne, ale duši vezmeš s sebou. V nynějším nebezpečí máme vedle sebe své domy, nuže mohou nám pomoci? Dosvědčte to sami, kteří jste je opustili a z nich jste utekli jako z léček a osidel. Hněvivý člověk nedbá ani na peníze. Nyní hněvá se na nás jen člověk a peníze nemají žádné ceny, což teprve až rozhněvá se Bůh, jenž nepotřebuje peněz. Domy stavme, abychom v nich bydleli a ne abychom se jimi chlubili. Máš-li větší obuv, než potřebuje tvá noha, překáží ti v chůzi, tak také větší dům než potřeba, zahradí ti přístup k nebi. Chceš budovati veliké a nádherné domy? Nebráním, ale ne na zemi. Buduj domy v nebi, abys mohl i jiné do nich přijati, domy, které nehynou nikdy.

Nic není klamnějšího nad bohatství. Dnes jest s tebou, zítra proti tobě, dráždí oči závistníků, jest to domácí nepřítel, jehož máš pod střechou. Vy, kteří ukrýváte nyní bohatství a zakopáváte je, vy to dosvědčte, že bohatství činí nynější nebezpečí ještě větší. Chudí jsou dnes na tom lépe, než bohatí, neboť nemají té starosti, kam by zakopali zlato a u koho by je schovali. Hledáš, komu bys je svěřil? Hle, zde Kristus stojí připraven, že je přijme, tobě uschová a nejen uschová, ale i rozmnoží a vrátí s hojnými úroky, z jehož ruky neuchvátí je nikdo. Lidé, kterým si je dáme schovati, myslí, že nám prokázali milost, Kristus však naopak praví, že tys učinil milost jemu a za uschování nežádá platu, ale platí ti ještě sám. Zasluhujeme tedy omluvy a milosti, když opomíjíme toho, kdo nám ochrániti může bohatství, poděkuje a odplatí za uschování, a svěříme to lidem, kteří nemohou uschovati a myslí, kdovi jakou milost nám prokázali. A konečně vrátí nám je nerozmnožené? Jsme zde na zemi jen hosté a pocestní, svou vlasť máme v nebi. Tam si vše schovejme! Kdo složí naději svou v tyto budoucí věci, ten již okusil království. Nic tak neosvěží a nepolepší duši jako naděje ve věci budoucí. Když složíš si poklady v nebi, máš na zemi menší starosti o pozemské. Kdo věnují veškerou píli na výzdobu domů svých, mají duši opuštěnou, zaprášenou, plnou pavučin, kdo však přihlédá k duši své a ozdobuje ji, toho duše je svatostánkem Kristu. A co může býti blaženějšího, než míti Krista hostem? Chceš zbohatnouti? Měj Boha přítelem a budeš nejbohatší. Chceš zbohatnouti? Vysoko nemysli, neboť to jest prospěšné i pro věčnost i pro život časný. Člověku bohatému velice

se závidí a když ještě ten člověk jest pyšný, tím větší boj proti němu ode všech. Budeš-li však skromně živ, odstraníš příčinu k závidi a v pokoji vládnouti budeš svými věcmi. Ctnost nejen nám pomáhá k budoucím věcem, ale již zde na zemi bývá odměněna. V bohatství tedy nezpyšňeme a též ne i v jiných věcech. Když člověk v duchovních věcech klesá a hyne, tím spíše ve věcech časných. Uvažme, jaká jest naše přirozenost, rozvažme si svoje hříchy, zamysleme se, co vlastně jsme, a to nás přivede ku pokoře. Řekne snad někdo: mám jmění na léta, zlata, mnoho talentů, důchod zajištěný na všechny časy. Já však pravím: kdybys měl ještě více, jest to marnost. Jako vítr náhle rozvěje prach, tak často jediná hodina, jeden okamžik rozpráší to všecko. Život i Písmo skytají toho četné doklady. Dnes bohatý, zítra chudý. Často mi bylo se usmáti, když jsem četl v poslední vůli: Tento bude majetníkem polí a domů, užitek však bráti bude onen, neboť všichni jsme pouze uživatelé, skutečným pánem nikdo. Třeba po celý život máme nerušeně bohatství v držení, při smrti, ať chcem nebo nechcem, postoupíme je jiným a sebou na věčnost vezmeme pouze získaný prospěch z něho, nikoliv však vlastnictví. Kdo však majetek svůj dá na chudé, užil jmění svého jak měl a ani při smrti své nebude zbaven majetnictví, ale vše, ba ještě více vezme v onom soudu, kdy potřebovati bude záštity dobrých skutků, a kdy budeme vydávati počet ze všeho. Tak tedy kdo chce míti majetnictví i vládu i užitek ze svého bohatství, vymaň se z něho! Neučiníš-li toho nyní, jistě ho zbaven budeš při smrti a to ke své škodě. Chudý jest lépe na tom, neboť nedůvěřoval mrtvému zlatu a stříbru, ale Bohu, který odměňuje hojně. Bohatý stále jest v nejistotě náhlých a ustavičných změn.

Bůh poskytuje štědře potřebnějších věcí než bohatství, jako vzduchu, vody, ohně, slunce a jiných věcí. Nemožno říci, že by více hřálo slunce bohatého než chudého, nebo že by více vzduchu vydýchal bohatý než chudý, nýbrž všecko jest předloženo všem rovnou měrou. Proč tedy Bůh tyto větší, potřebnější a k životu nutné věci stejně rozdělil, menší a méně důležité věci, totiž bohatství, nestejně? Proč? Především proto, aby život náš se zachoval a za druhé abychom měli příležitost k ctnosti. Kdyby totiž tyto potřebné věci nebyly společné, boháči by udusili z lakomství chudé, neboť když jsou lakomci v bohatství, byli by lakomci i v oněch věcech. Rovněž kdyby bohatství bylo všem společné a rozděleno všem stejně, nebyla by příležitost

k almužně a lásce bliženské. Abychom tedy žili bezpečně, jsou nám společny podmínky života a abychom zas měli příležitost k dobrým skutkům, není bohatství rozděleno stejně, abychom udělujíce ze svého jmění potřebným, shla- zovali touto cestou své hříchy. Bůh tě učinil boháčem, proč se činíš chudým? Učinil tě bohatým, abys pomáhal jiným a shlazoval své hříchy, dal ti peníze, abys jich užil ne k své záhubě, ale k své spáse.

Neceňme tedy příliš vysoko bohatství. Věc cenná je bázeň Boží, třeba bez peněz. Třeba byl člověk nejchudší, jen když jest spravedlivý a má důvěru v Boha, obrátí se na Boha a neštěstí rozplyne se jako mlha. Uschované zlato jako bláto jest k tomu neschopné nejen v nynějším nebez- pečí ale i v nemoci, smrti a podobně ukáže se prázdnota peněz, které nedodají žádné útěchy. Zdá se však, že snad aspoň v tom má bohatství cenu před chudobou, že se za ně mohou denně připravit požitky a hostiny. Nezáleží však libochuf v pokrmu, nýbrž v pocitu toho, kdo jí. A tu chudí, upracovaní a unavení okoušejí při jídle a pití větší lahodu, než boháci. Zrovna tak se to má i se spánkem; za námahu práce dopřán chudým příjemný spánek, kdežto bohatí často tráví celou noc beze spánku. Když tedy chudý s větší la- hodou jí, pije a spí, jakou výhodu má bohatství před chu- dobou? Proto Bůh od začátku určil člověku práci a ne z trestu, ale z dobroty. Když Adam přestal pracovat, vypadl z ráje, když zas naopak sv. Pavel vedl námá- havý a strastiplný život, do ráje vtržen vstoupil do třetího nebe. Nevyhýbejme se tudíž práci a netupme ji, neboť dodá nám i zdraví. Jak mnohými neduhy stížení jsou bohatí, chudí jak málo potřebují lékaře! A i když chudí upadnou do nemoci, brzy se uzdravují, poněvadž mají tělo prací otu- žilé a prostí jsou všeliké rozmazlenosti. Velikou cenu má chudoba moudře snášená, jest to bohatství, jež nemožno ukrásti, opora nejsilnější, majetek beze ztráty, bez úkladův. Než řekne se, že chudoba bývá příležitostí k pokušení. Však větších úkladů zakouší boháč, jenž se všech stran vystaven jest úkladům od ďábla i od lidí, jest pro svůj nadbytek otrokem všech. Chudý však, dovede-li si věc dobře rozložití, nemůže býti sveden ani samým ďáblem. Job byl statečný, když však ztratil všecko, byl ještě sta- tečnějším a dobyl stkvělého vítězství nad ďáblem. Mimo to chudému nemůže býti ani ukřivděno, má-li pravou mou- drost. Co pravil jsem o jídle, že libost ne v jídle, nýbrž v pocitu záleží, to pravím i o křivdě, že křivda záleží ne

od úmyslu toho, kdo křivdí, nýbrž od ocenění toho, kdo ji přijímá. Na příklad, někdo tě zahrne hroznými urážkami. Když se té urážce zasměješ, nad ni se povzneseš, neutrpěl jsi potupy. Jako kdybychom měli ocelové tělo, třeba bychom byli zasáhnuti střelami, neutrpíme poranění, neboť poranění nepochází z ruky střelu metající, nýbrž z poranitelného těla, tak také urážka nepochází od úmyslu zlého, nýbrž urážka jest takovou, jakou si ji myslí uražený. Kdybychom měli pravou moudrost, ani bychom nebývali uraženi, ani bychom nezakoušeli nic zlého. Někdo tě urazí, ty však si toho nevšimneš a nemáš nad tím bolest, v tomto případě neutrpěl jsi potupy, ba naopak tys sám druhého zasáhl. Když totiž protivník vidí, že jeho urážka se tě netkne, bude se hrýzti více než ty. Tak když uražený mlčí, pohana odráží se na svého původce.

Nejmilejší, jen vždy si vše dobře rozvažme, pak nám chudoba neuškodí, ale spíše prospěje, oslaví nás a učiní bohatšími nade všechny boháče. Kdo byl chudší než Eliáš? A přec překonal všechny boháče, poněvadž duchem jsa bohat chudobu si vyvolil, všechno bohatství zavrhl a jen plášť si ponechal a přec král bohatstvím oplývající, jeho, kterýž neměl než plášť, potřeboval. Jednoduchý plášť vynikl nad purpur, jeskyně nad palác královský. Proto vstupuje na nebesa nezanechal učedníku svému nic jiného než plášť. „Tímto“, pravil, „s ďáblem jsem bojoval, i ty přijmi tuto zbroj proti němu.“

Zajisté že vy blahoslavíte onoho spravedlivého a přáli byste si býti na jeho místě. Nuže já vám pravím, že my jsme obdrželi ve svatých tajemstvích ještě něco vzácnějšího. Eliáš zanechal svému učedníku plášť, Syn Boží však vstoupiv na nebesa, zanechal nám Své Tělo. Eliáš vstoupil na nebe bez pláště, Kristus zanechal nám Tělo Své i s Tělem vstoupil. Neklesejme tedy na duchu, nenaříkejme a také nelekejme se svízelů doby. Ten, jenž nerozpakoval se za všechny krev svou vylíti, Ten, jenž dal nám Tělo Své i Krev Svou, co by odřekl pro naši spásu? Takovou naději posilnění prosme ho ustavičně a na modlitbách trvající, stařejme se snažně i o ostatní ctnosti, abychom unikli nynějšímu nebezpečí a dosáhli budoucího dobra, jehož všichni zasluhujeme jedině milostí a dobrotou Pána našeho Ježíše Krista, pro něhož a s nímž Otcí sláva spolu s Duchem svatým. Amen.

III. HOMILIE.

dyž popatřím na tento opuštěný biskupský trůn, raduji se a pláču zároveň. Pláču, poněvadž nevidím otce, raduji se, poněvadž odešel zachránit před přísností Imperatorovou tolik lidu. Jest to vám k ozdobě, jemu pak k zásluze. Vám jest to k ozdobě, neboť našli jste tak výborného otce, jemu jest to k zásluze, neboť jednaje dle příkladu Kristova jest obětavý k dětkám svým. Říká se oním: Dobrý pastýř dává život za ovce své (Jan 10. 11.), odešel, aby vydal v nebezpečí za nás všechny život svůj, ač mnoho bylo důvodů, aby ho odvrátily od této cesty. Jest tu vysoké stáří, tělesná slabost, nepříznivá roční doba, svátky, a k tomu ještě jediná sestra jeho leží smrtelně nemocna. Nic však nedbal na stáří, slabost, nepříznivou dobu, obtíže cesty, ba ani svazky pokrevenskými se nedal zdržeti. Jedině blaho vaše máje před očima přetrhl tato pouta a jako mladík pospíchá tento stařec, velikost ducha propůjčuje mu křídla. „Když Kristus dal sebe sama za nás“, tak pravil, „jak bych se mohl vymluvíti a jakého smilování bych zasluhoval já, který mám svěřeno tolik lidu, když bych se nepokusil za každou cenu o jeho záchranu? Když patriarcha Jakub pásal stáda nerozumných ovec, bděl celé noci, snášel horko, zimu a jiné strasti, aby žádné neztratil a to činil, ač jenom člověku měl z nich počet vydávati; mně však ne nerozumná zvířata, ale duše nesmrtelné jsou svěřeny, a mám vydati z nich počet ne lidem, ale Bohu, proto nesmím ničeho opomenouti na jejich záchranu. Oč více vyniká člověk nad němou tvář, o to větší musí býti moje starost o ovce mé. Však nejedná se zde jen o město naše, ale o celý Východ, jehož jest hlavou a matkou. Z těchto důvodů podstoupil toto nebezpečí a ničím nedal se zdržeti. Já pak pevně doufám, že šťastně nás za-

chrání, neboť Bůh jistě shlédne na takovou oběť a nedopustí, aby vrátil se sluha jeho s nepořízenou. Myslím, že již sám zjev jeho ukrotí hněv Imperátorův. Svatých lidí nejen slova, ale již sám obličej a vnější zjev mají velikou duchovní sílu. Moudrý biskup náš znae se dobře v Písmě řekne jemu s Mojžíšem: Odpustíš-li jim provinění, odpusť, pak-li neodpustíš, i mne s nimi zahub! (Exod. 32. 31.). Tací jsou zajisté svatí, že chtějí raději zemřít se svými duchovními syny, nežli žít bez nich. Jistě dále připomene Imperátorovi blížíci se svátky velikonoční, připomene onen čas, kdy Kristus odpustil hříchy celému světu, vyzve ho k následování Páně, na srdce vloží podobenství o 10.000 talentech a 100 denárech. Zná dobře otce našeho a jsem jist, že nebude se rozpakovati tímto podobenstvím jím otrásti a jemu přímo říci: Hleď, abys i ty v onen den nemusil slyšeti: Služebníče nešlechtný, všechn dluh odpustil jsem tobě, neb jsi mne prosil, zdaž i ty jsi se neměl smilovati? (Mat. 18. 32.) Dále poukáže jistě k modlitbě, které ho v mládí učili učitelé jeho: odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. (Mat. 6. 12.) Upozorní dále, že toho zločinu nedopustili se všichni občané, ale jen někteří, a to ještě lidé cizí a zvrhlí, každého zločinu schopní, a že nebylo by spravedlivé, aby za provinění jednotlivcovo trpěla celá obec. A i kdyby všichni byli vinni, že již dosti za to trestů vytrpěli tím, že žijí v neustálém strachu a denně stěhují se z města třesouce se o svůj život. Řekne k němu: Tento trest, Imperátore, ať ti stačí, nehněvej se více, smířlivostí svou nakloň si věčného Soudce. Nejedná se zde o jednu nebo dvě duše, ale o četné tisíce, jedná se tu o takové veliké město! Pomni, že v tomto městě vyznavači Kristovi nazváni poprvé „křesťané“, pamatuj též, že minulost města jest bezúhonná. Měj úctu ku Kristu a k tomu městu, které hostilo v sobě apoštoly a tolik svatých, kde poprvé ozývalo se tolika lidem toužené a sladké jméno „křesťan“. Pamatuj též, že minulost města jest bezúhonná, a že toto jest první zločin proti panovníkovi, a to ještě vinu nesou lidé cizí, zkažení, vetřelci a ne vlastní pokojní občané.“ Tak a podobně, ba ještě daleko mocněji a důtklivěji as řekne biskup náš Imperátorovi. Biskup jest pln obětavosti, důvěry, Imperátor pak znám svou smířlivostí, a z toho obojího čerpatí můžeme důvěru. Daleko však větší naději než ve výmluvnost biskupovu a umírněnost Imperátorovu skládáme v milosrdenství Boží, neboť Bůh bude prostředníkem mezi biskupem a Imperátorem, obměkčí srdce Impe-

rátorovo, povzbudí jazyk biskupův, siliti bude slova jeho, mysl Imperátorovu připraví, aby k prosbám se naklonil. Bůh jistě tak učiní, neboť hotov byl pro deset spravedlivých smilovati se nade všemi (Gen. 18. 32.), a zde v našem městě není jen 10 spravedlivých, ale jest zde mnoho a mnoho věrných ctitelů Božích.

Slyšel jsem, jak mnozí říkají: Hrozba krále jest podobna hněvu lva. (Prov. 19. 12.) Co těmto odpovím? Ten, jenž ústy proroka řekl: Vlci a beránci společně pásti se budou, a lev jako vůl plevy jísti bude (Isai 11. 6.), ten i toho lva učiní krotkým. Otec náš jest u Imperátora s poselstvím, my pak zde podporujeme ho modlitbami a vypravme poselství ke králi nebeskému. Nemusíme přes moře dlouhou cestu konati; všichni spěchejme do kostela, a kdo nemůže, doma pros úsilovně Boha za přispění. Bůh rozhodně si přeje, aby se k němu lidé utíkali, přeje si, abychom nic nekonali a nemluvili bez něho. Kdybychom lidi stále obtěžovali svými záležitostmi, těžce by to nesli a odvrátili by se od nás. Bůh však naopak těžce nese, když se neobracíme se vším na něj. Slyšme, co praví lidu Israelskému: Učinili záměr a ne skrze mne, smlouvy a ne duchem mým. (Isai. 30. 1.) A na jiném místě: Panovali a ne skrze mne, kralovali a neoznámili mi. (Os. 8. 4.) Tedy vždycky a ve všem k Bohu se utíkejme. Tak staří odvraceli všechny svízele, nejen muži ale i ženy. Židovka Esther, když zničen měl býti národ židovský, jediná ho zachránila. Když všichni se báli vejíti ku králi Perskému, svléknuvši šat skvostný, oblékla se v roucho kající, posypala hlavu popelem a modlila se takto: Milými učin, Pane, slova má a vlož mluvu ozdobnou v ústa má. (Esther 14. 13.) Tak také my se modleme za svého biskupa. Když ona Židovka obměkčila srdce krále pohan-ského, tím spíše biskup podporován jsa modlitbami celé církve naší obměkčí srdce mírného křesťanského Imperátora. Když přijal moc odpouštěti hříchy proti Bohu spáchané, tím spíše odstraní provinění proti člověku. Biskup náš jest také kníže jako Imperátor a sice ctihodnější, neboť kdykoli král žádá nějakého dobra nebeského, musí se skloniti ke knězi, a ne kněz k němu. Má i biskup náš pancíř spravedlnosti, má přepásaná bedra pravdou, má mnohem vznešenější obuv evangelia pokoje, má meč ne železný, ale meč ducha, má i korunu na hlavě, má skvostnější zbroj než Imperátor. Proto tedy, ale hlavně opíraje se o velikou důvěru v Boha, důtklivě a opatrně zároveň mluvití bude s Imperátorem. Nezoufejme tedy, nýbrž prosme, modleme se, vyšleme po-

selství s mnohými slzami k nebeskému králi. Máme mocnou podporu pro toto krásné poselství, totiž půst. Jako když přejde zima a nastává léto, lodník spouští na moře loď, vojn vyvádí koně a připravuje zbraň, rolník ostří rádlo, pocestný vydává se na cestu a zápasník svlékaje se se svého oděvu připravuje se na zápasy, tak také i my postem, jako by nastalo duchovní léto, čistíme duchovní zbraň jako vojn, ostříme rádlo jako rolník, stavíme se jako lodník proti bouři vášní a žádostí, jako pocestný vydáváme se na cestu k nebi, a jako zápasník k zápasu činíme se hbitějšími. Věřící jest rolníkem, lodníkem, vojínem i zápasníkem. Praví apoštol Pavel: Není bojování naše proti tělu a krvi, ale proti knížatům a mocnostem, oblecte tedy zbroj Boží (Ephes. 6. 12.); hle vojn i zápasník. Jako zápasník máš býti bez šatů, jako vojn ve zbroji. Jak jest to obojí zároveň možné, ptáš se? Odpovídám: Vyzuješ-li se z pečování světa, jsi zápasník, vezmeš-li zbroj duchovní, jsi vojn. Odlož starosti světské, jest čas k zápasu, oblec zbroj ducha, jest čas k boji těžkému. Jest třeba, abychom byli vysvlečeni, by nás nemohl ďábel za nic chopiti, a též jest třeba, abychom byli oděni celí zbrojí, bychom neutrpěli smrtelné rány. Vzdělávej duši svou, vypleň z ní plevel, zasívej do duše své semeno zbožnosti a pravé moudrosti, tak staneš se rolníkem, o tobě pak platí slova sv. Pavla: Pracující rolník první má okusiti úrody. K rolníku se připodobňoval sv. Pavel, an praví k Korinthským: Já sázel, Apollo zaléval, Bůh však vzrůst dával (I. Cor. 3. 6.) Zostří rádlo své, které jsi ztupil nestřídmostí, zostří postem, začni brázdu, která vede k nebi, kráčeť cestou úzkou. Jak toho dosáhneš? Kroť tělo své, neboť kde jest cesta úzká, tam jest velikou překážkou tloušťka z nestřídmosti, utiš ošklivé vlny vášní, zažeh zimu necných myšlenek, opatrně zachovej řádný běh plavby a tak staneš se výborným lodníkem. K tomu všemu nám nabomáhá půst nejen v obyčejném slova smyslu, jakožto zdrželivost od pokrmů, ale vlastní půst od hříchu. Jenom tento druhý půst prospěje, neboť praví apoštol: Bude korunován jen ten, kdo řádně bojoval. (II. Tim. 2. 5.) Abychom měli z postu užitek žádoucí, vizme, jak se máme postiti, vždyť i onen fariseus se postil, a přec půst mu neprospěl, publikán však se nepostil a přec byl ospravedlněn. Z toho vidno, že půst, není-li řádně konán, neprospívá.

Půst neprospívá, nepostíme-li se spolu od hříchu. Postili se Ninivetští a dosáhli smilování, postili se i Židé a ještě více byli poskvrněni. Jest třeba znáti pravidlo řádného

postu, abychom neběželi do nejista, nemrskali vzduch, nebojovali se stínem. Půst jest lékem. Lék jest velice prospěšný, ale musí se ho užiti v čas a řádným způsobem. Jest třeba znáti čas, kdy ho užiti, množství, stav tělesný, přiměřenou stravu a ještě jiné okolnosti. Když z toho opomene se třebas jen něco, lék neprospěje, spíše uškodí. Když už takové opatrnosti třeba při léčení těla, tím větší jest třeba při léčení duše. Vizme, jak postili se Ninivetští a jak zbaveni jsou hněvu Božího. Zdaž je osvobodil pouhý půst a pouhé žíněné roucho? Nikoliv, nýbrž celá změna života, jak naznačuje to prorok Jonáš (3. 10.) an praví: A viděl Bůh skutky jejich. Jaké skutky? Že se postili, že žíně oblekli? O tom pomlčuje prorok, ale praví: Poněvač každý odvrátil se od cesty zlé. (Ibid.) Znamenáš, že ne pouhý půst, ale změna dosavadního života usmířila Boha? Toto všechno jsem vykládal, ne snad abych snížil půst, ale abych ho povznesl. To jest pravá podstata postu, ne zdrželivost od pokrmův, ale od hříchův. Kdo se postí jediné od jídla, ten půst snižuje, zneuctívá. Postíš se? Ukaž to skutkem! Jak, ptáš se? Takto: Vidiš-li chudého, slituj se nad ním, vidiš-li nepřítele svého, smíř se s ním, vidiš-li, že přítel tvůj jedná šlechetně, nezávid mu, vidiš-li ženu krásnou, nevšimni si jí! Ať postí se nejen ústa, ale i oko, noha, ruka a všechny naše údy. Ať postí se ruka naše od nespravedlivého majetku, ať postí se noha naše od chůze za věcmi nedovolenými, ať postí se oko naše od všetečných pohledův, ať postí se též ucho naše od pomluv a na cti utrhaní, ať postí se ústa naše od slov kluzkých a tupení.

Jaký to můžeme míti užitek z toho, když se sice zdržujeme masa, ptáků a ryb, bratry však vraždíme, neboť kdo na cti utrhá, ten dle sv. Pavla vraždí svého bližního. Praví sv. Pavel: (Gal. 5. 15.) Jestliže se vespolek koušete a sžíráte, hleďte, abyste se vespolek nesnědli. Nezafal jsi snad zuby své do těla, ale do duše jsi zasadil zlé podezření, ranil jsi ji a způsobil tím veliké zlo sobě i onomu i jiným. Pomlouvaje a tupě svého bližního, učinil jsi horším svého posluchače, neboť dejme tomu, že posluchač jest hříšník, pak jsi jej učinil vlažnějším, on má radost totiž, že má společníka; nebo posluchač jest člověk spravedlivý; i tehdy jsi ho opět učinil horším, neboť zpyšní, opanuje ho domýšlivost, že jest lepší než onen. Mimo to provinil jsi se proti celé církvi, neboť mnozí chyby jednotlivce přičítají křesťanům všem, prohřešil jsi se tím proti slávě Boží. Jako totiž dobrým životem množí se čest a sláva Boží, tak zase hří-

chem zneuctívá se Bůh a pohana tím vypravováním hříchu vrhá se na Boha. Pomluvou jest bližní zahanbován a zatvrzuje se a stává se i nepřítelem. Stáváš se dále pomlouvou trestuhodným, poněvadž staráš se o věci, do kterých ti nic není. Ať se nikdo neomlouvá, že tím nehřeší, když jen pravdu mluví. A když chybu pravdivou roznášíš o bližním svém, hřešíš, vždyť i fariseus hřešil, ač jen pravdu mluvil o publikánovi. Chceš napravit svého bratra? Pros za něj Boha, napomeň v soukromí, porad mu, povzbud ho, ukaž lásku k hříšníku, ukaž, že ti jde jen o napravení hříchu a ne o jeho roznesení.

Však nejen pomlouvače ale i posluchače pomluv napomínám, aby zavřeli uši své a pamatovali na proroka řkoucího: Na cti utrhače jsem stíhal (Psalm. 100. 6.). Řekni svému bližnímu: Chceš-li chváliti někoho, milerád poslechnu, pro hanu však uši nemám, pro hnůj a špínu sluchu nepropůjčím. Co z toho budu mít, když poznám, že druhý jest nešlechetný? Jen škodu. Řekni mu: Starejme se, jak vydáme počet z provinění svých, v tom snažme se poznati svůj život. Jakou milost můžeme čekati a jakou omluvu, když naše chyby nepřijdou nám na mysl, o cizí však pilně se staráme? Jako jest veliký nezpůsob šfárat v cizím domě, tak jest veliký nezpůsob šfárat všetečně v cizím životě. Směšné jest, když lidé hned po pomluvě prosí za mlčenlivost, aby se toho žádný nedozvěděl. Když prosíš, aby se to dále nevypravovalo, ty první jsi to neměl vypravovati. Marně prosíš druhého za mlčenlivost, když ty sám dříve jsi nemlčel. Snad jest to příjemné pomlouvati? Příjemnější jest mlčeti. Co zkusí pomlouvač strachu, aby se vše neprozradilo, aby mu prozrazení škody nepřineslo, aby mu nepovstali noví nepřátelé! Kdo však je zdrženlivý v této věci, má svatý klid a pokoj. V Písmě se praví: Slyšel jsi řeč? Ať umře v tobě (Eccli. 19. 16.). Co to znamená? To znamená: Pochovej ji v sobě, nedovol, aby kdy vyšla, zapomeň, buď, jako bys neslyšel. Poznájí-li pomlouvači, že se jich štítíme více než pomluvených, odvyknou si této nectnosti, napraví se, a jednou nás ještě chváliti budou jako své zachránce a dobrodince. Kdo stará se o cizí život, zanedbává svého, kdo však nestará se o chyby cizí, věnuje větší péči na odstranění chyb svých. Varujme se tedy, nejmilejší, pomluvy a na cti utrhaní, vědouce, že jest to osidlo ďáblov. K tomu nás ďábel svádí, abychom zanedbávali své a učinili si těžší vinu. Nebudeme totiž počet vydávati jenom z přečinů svých, ale i z toho, že jsme pomlouvali

bližního, jak nás napomíná: Nesudte a nebudete souzeni (Mat. 7. 1.). Na soudu nebude hřích stejně vážen. Člověku laskavému, mírnému, milosrdnému méně bude počítán, než člověku krutému, urputnému a tvrdému. Vyvrhněme z úst svých všelikou pomluvu, vědouce, že i kdybychom tak se postili, že bychom jedli popel, nic nám neprospěje, jestli se nebudeme postít od pomluvy; ne to, co vchází do úst, poskvňuje člověka, ale co vychází z úst (Mat. 15. 17.). Když by tě někdo poházel blátem, osopíš se na něho. Tak učiň i pomlouvačům, neboť nepodráždí zápach z bláta tak tvou blánu mozkovou, jako zarmoutí a pobouří duši posluchačův odhalení cizí chyby. Proto zdržme se pomluvy, rouhání, přísah a neutrhujme na cti ani Bohu ani bližnímu. Mnozí totiž tak daleko jdou, že zlolajný jazyk odvrátí od lidí k Bohu. Kam to však vede, učme se z nynějšího stavu věcí. Hle, pouhý člověk utrpěl křivdu, a všichni se bázní třesem, ať vinní nebo nevinní. Bůh však urážen bývá denně, co pravím denně, každou hodinu, od bohatých, chudých, šťastných, nešťastných, od urážených i urážejících, a všem jest lhostejno, že Boha denně rmoutíme, nelepšíme se, a přec Bůh nás netrestá. Hleďte, jaká to slitovnost! Kdo při těch našich výtržnostech byl již chycen, byl již pokutován, a přec ještě strachem se třesem, neboť uražený Imperator více neví, Bůh však denně urážky slyší, a přec nikdo se nelepší, ač On tak mírný a milosrdný. Jemu stačí jen hřích oznámit a již jest odpuštěn, kdežto u lidí to bývá obráceně: čím z větších zločinů se vyznávají, tím více trestání bývají. Jako se stalo u nás, kde někteří mečem, jiní ohněm potrestáni jsou, někteří šelmám předhozeni, a to nejen mužové dospělí, ale i děti a nezachránilo jich ani to, že učinili vše v nerozvážlivosti, že byli svedeni, a také jich nezachránil ani slib, že vícekrát již toho neučiní. Následovaly matky, které neodvážily se hlásiti se k synům svým, které bály se i plakati. Strach zde potlačil i přirozenost. Jako když topí se loď, ti, kteří stojí na břehu, mají bolest, ale bojí se na pomoc přispěti, tak také i zde matky nejen se bály přistoupiti, ale neodvážily se ani hlasitě plakati.

Jak zase Boží milosrdenství nekonečné! Zde uražen člověk stejné přirozenosti, jen jednou a ještě ani ne ve své přítomnosti, aby to snad byl viděl či slyšel, a přec nikdo z vinníkův nedostal milost. O Bohu cos podobného říci nelze. Jaký rozdíl mezi Bohem a člověkem! Uražen jest Bůh každodenně, vidí to, slyší, a přec nesesílá blesku svého, přec neporoučí zaplaviti zemi mořem a všechno potopiti,

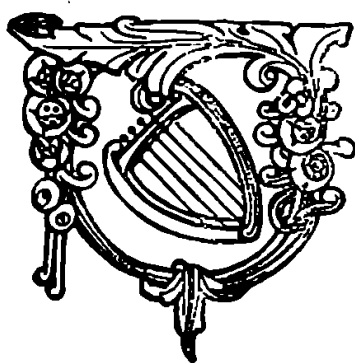
ani neporoučí, aby země se otevřela a pohltila rouhače, ale snáší to vše, čeká a slibuje, že odpustí, budou-li činiti pokání, slíbí-li, že se polepší.

Řekne snad někdo: My přec jsme obrazy Boží nepokáceli a nepošlapali. Slyš, co praví Bůh: Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému. (Gen. 1. 26.) Když ubližuješ člověku, na cti jemu utrháš, povalil a pošlapal jsi tím obraz Boží. Řekneš snad: Člověk a Bůh nejsou jedné přirozenosti. Což kov soch Imperatorových a Imperator byli jedné přirozenosti?

Jest třeba, abychom se změnili k dobrému. Mohu vás ujistiti, že až tento mrak přejde, jestli zůstaneme při starém způsobu života, že brzy na nás přikvačí jiné větší tresty. Já dnes nebojím se hněvu Imperatorova, ale léká mne vaše vlažnost. Nestačí nám pokání jednoho nebo dvou dní, ale jest nutno, abychom změnice celý život svůj a odřeknouce se hříchu zůstávali stále ve ctnosti. Jako člověku nemocnému nestačí, aby jeden nebo dva dny správně žil, nýbrž nutno, aby zachovával stále pořádek, tak také hříšníku třeba stále ctnostně žíti a nestačí mu polepšiti se na jeden neb dva dny, jako tomu, kdo se umyje a zas vleze do bláta, nic mytí neprospívá, tak také nic neprospívá pokání, po němž následuje zase pád. Nedělejme to nyní zase tak, jako jsme činivali již dříve. Když navštívilo nás zemětřesení, hlad neb sucho, tři neb čtyry dny byli jsme hodnější, pak zas zůstalo vše, jak bylo. Když již tedy dříve jsme to nečinili, tož aspoň nyní vytrvejme ve zbožnosti, aby zas nebylo třeba nového trestu. Myslíte, že nemohl tomu Bůh zabrániti? Mohl zajisté, ale dopustil to, aby nás, kteří na Boha nedbáme, napravil strach před člověkem. Také ať nikdo nenamítá, že mnozí vinníci utekli, mnozí nevinní že byli potrestáni. Tuto námitku slýcháme i při jiných příležitostech. Možná, že kdo dnes zatknut byl, jest zcela nevinný, však na svědomí má jindy spáchaný hřích, ze kterého se nekál, za ten nyní trpí trest. Bůh netrestá hned, ale čeká, dopřává času k pokání, ale když opomeneme a myslíme, že již zapomenuto, náhle jsme přidrženi k trestu. Proto, rozmilý, když hřešíš a hned nejsi potrestán, nemysli, že už tím vše odbyto, ale více se strachuj, neboť Bůh jistě potrestá, kdy za dobré uzná. Proto neříkejme, že nevinný potrestán, pravý vinník že unikl. „Nevinný“ jistě trestán za jiné hříchy a „vinný“, neobrátil-li se, potrestán bude při jiné příležitosti.

Toto tedy na paměti majíce změňme svůj život a napravme a usilujme o ctnost. Tři věci bych rád, abyste při

postu zachovávali, první: abyste nikoho nepomlouvali, druhou: abyste neměli nepřítelé, a třetí: abyste hanebný zvyk přísah¹⁾ odložili. Až uložen bude poplatek ve zlatě, každý odejde do domu svého, zavolá ženu, děti a služebníky a bude se raditi, jak onen poplatek zaplatí; tak také až domů se vrátíte, zavolejte každý manželku a dítky své a rcete jim: Uložen jest dnes poplatek duchovní, jímž aspoň částečně zapláceno bude nynější neštěstí, totiž, abychom nepomlouvali, neměli nepřítelé a nepřísahali. Snažme se, abychom vyplnili tento rozkaz. Jestli tímto způsobem zařídíme život svůj, mohu vám slíbiti jakousi úlevu v těchto strastech a což větší jest, jistý prospěch věčný. Bylo by sice záhodno doporučiti vám všechny ctnosti, avšak to jest dle mého názoru nejlepší cesta k polepšení, abychom začali jen s částí a od části pak pokračovali k celku. Jako totiž rolník, když orá pole, činí tak kousek za kouskem, až přijde ku konci, tak i my si umíňme, že v tomto čase postním přesně zachováme tyto tři věci, a když tyto tři věci si osvojíme, snadno pak dospějeme k vrcholu dokonalosti, a kráčetí budeme v dobré naději životem časným, v životě budoucím pak státi budeme v plné víře u Krista požívající blaha věčného, jehož kéž se nám dostane milostí a dobrotou Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož a s nímž sláva Otci spolu s Duchem svatým na věky věkův. Amen.

¹⁾ ve významu: zaklínání se, dušování, brání jména Božího nadarmo,

IV. HOMILIE.

ožehnán buď Bůh, který potěšil vaše rozbolněné duše, a kolísající posílil, neboť svou velikou ochotou, s kterou posloucháte slovo Boží, ukazujete, že jste potěšeni; duše rozbolněná totiž a mrakem žalosti tísněná poslouchá nerada ochotně. Na vás však vidím, s jakou ochotou a zápalem mne sledujete, takže jste setřásli se sebe všecku žalost a úzkost. Pánu Bohu za to s vámi

díky vzdávám. Náměstí se sice vyprázdnilo, ale za to naplnil se kostel. To první jest sice bolestné, ale nad tím druhým jest se radovati. Když uchýlíš se na náměstí, s bolestí spatříš jeho prázdnotu, zajdi ale k matce, a hned tě potěší množství jejích synův, ti ukáží ohromný zástup tvých bratří a zaplaší tvou žalost. Na náměstí jest prázdno jako na poušti, v kostele se tísníme. Jako když moře běsně bouří, strach pohání všechny do přístavu, tak i nyní bouře na náměstí a zima ve městě pohání se všehc stran do kostela a váže pouty vzájemné lásky jednotlivce vespolek. Proto i za to budme vděční Bohu, že i z tohoto soužení máme prospěch. Bez pokušení není koruny, bez zápasu odměny, bez závodů cti, bez zármutku úlevy, bez zimy léta. Tak jest to nejen u lidí, ale i u bylin. Kolik tu bývá deště, bouří i ledu, než vyvine se jarní klas! I nás nyní překvapila zima duševní. Proto i my v této zimě dejme slzy. abychom žali veselí. Není to řeč má, ale prorokova: „Kteří v slzách sejí, ve veselí žíti budou“. (Psal. 125. 5.) Jako déšť působí, že semeno klíčí a roste, tak také déšť slz probudí sémě zbožnosti, očistí duši, svlaží mysl, a způsobí, že v krátkosti vypučí pravá moudrost. Jest třeba hlubokou brázdou orati, k čemuž napomíná nás prorok: Zkypřete noviny (úhory) a nesejte do trní. (Jer. 4. 3.) Jako ten, jenž orá pluhem, připravuje ochranu semenu, aby nezůstalo na povrchu pohozeno, ale aby ukryto v zemi jistě zapustiti mohlo kořeny, tak i nám

jest učiniti, jak opět napomíná prorok: Roztrhněte srdce svá a ne roucha svá. (Joel 2. 13.) Pluhem bolesti jest nám zkypřiti hlubiny srdce svého. Srdce tedy roztrhněme, a jestli tam nějaká nedobrá bylina neb špatná myšlenka, z kořenu vytrhněme, abychom tak připravili čistou půdu semenu zbožnosti. Jestli neobnovíme se nyní, jestli nebudeme síti a plakati nyní, kdy máme takové soužení a kdy máme čas postní, kdy vůbec budeme zkroušeni? Snad až dosáhneme odpuštění a nastane radost? Tehdy to bude nemožné, neboť klid a radost svádí k lenosti, tak jako zase zármutek povzbuzuje k horlivosti a působí, že duch ode vnějších věcí se odvrací a noří se do svého nitra. Proto netruchleme nad zármutkem tímto, ale spíše děkujeme Bohu, neboť bude mnohý zisk z toho soužení. Rolník, když zasel pracně vymlácené obilí, přeje si hojného deště. Nezkušený člověk by se mohl diviti a říci: Co to učinil ten člověk? Sklizené sémě rozházel a nejen rozházel, ale také ještě se zemí smíchal, aby se nemohlo sebrati, a ještě si přeje deště, aby se zamazalo v blátě. Rolník však má radost z bouře; nemá na paměti jen přítomnost, ale prohlédá do budoucnosti, nedbá bleskův, ale počítá již snopy, nehledí na zamazaná semena, ale na klasy, nestará se o déšť, ale přemýšlí, až bude obilí na mlatě. Tak též i my nemysleme na přítomné soužení a bolest, ale na užitek z toho, očekávejme žeň. Budeme-li bdíti, mnoho užitku můžeme shromáždit pro duši svou, budeme-li bedlivými, nejen nic zlého nám nenastane v tomto soužení, ale získáme nesmírně mnoho dobrého. Jestli však oddáme se lenosti, až přijde klid, zničí nás. Hodíme-li do vody zlato, nezmění se, hodíme-li je do žáru ohně, vyjde z něho očistěné. Hoďme však do vody hlínu neb trávu, první se rozpustí, druhá se zkazí, aneb hoďme je do ohně, první ztverdne, druhá shoří. A tak se to má i se spravedlivým a hříšníkem. Spravedlivý když dosáhne klidu, zůstane čistým jako zlato ve vodě, upadne-li do zkoušky, vyjde ještě čistší jako zlato. Hříšník však, když dosáhne klidu, rozpustí se a zkazí jako hlína a tráva ve vodě, když však přijde doba zkoušky, shoří neb ztverdne jako hlína a tráva v ohni.

Neberme si příliš k srdci přítomné neštěstí. Jsi-li ve hříších, snadno je spálíš a zničíš tímto neštěstím, jsi-li pak ctnostným, budeš ještě ctnostnějším. Budeš-li ustavičně bedlivým a střízlivým, neutrpíš žádné škody. Samo pokušení nepřivodí pád, ale nedbalost pokoušených. A tak chceš-li dosáhnouti radosti z klidu, nehledej ani radosti ani klidu,

hledej duši, plnou trpělivosti a síly. Nebudeš-li té mítí, nejen pokušení tě přemůže, ale klid tě poníží a zničí.

Že tak nepodvrací naše spásu běh nebezpečných událostí, jako spíše nedbalost, ukazuje Kristus. Slyš, co praví: Kdokoliv slyší tato slova má a plní je, připodobněn jest muži moudrému, který vystavěl dům svůj na skále, a spadl příval, přišly řeky a váli větrové a obořili se na dům ten a nepadl, neboť byl založen na skále. A opět: každý kdo slyší tato slova má a nečiní jich, připodobněn jest muži pošetilému, jenž vystavěl dům svůj na písku, a spadl příval a váli větrové a obořili se na dům ten, a padl, a pád jeho byl strašlivý. Hle, ne sama pohroma, ale neopatrnost stavitelů zavinila pád. V obou případech byl stejný vítr, řeky, větry, stejná stavba, a přec nestejný výsledek, poněvadž nestejný základ. Nedomnívejte se však, že jest to řečeno o skutečném domě. Řečeno jest to o duši, která slovo Boží buď přijímá a plní, anebo zamítá. Job vzdělal takto duši svou; přišel příval, spadl oheň s nebe a zahubil všecka stáda (Job 1. 16—19). Přišly řeky, totiž jeden posel za druhým. Ten hlásí záhubu stád, onen velbloudů, jiný opět dítek. Váli větrové, to byla trpká slova jeho manželky: Dobrořeč Bohu a umři, tak pravila. A dům nepadl, neshroutila se duše jeho, nezlořečil spravedlivý ale děkuje: Pán dal, Pán vzal, jak se Bohu líbilo, tak se stalo (Job. 1. 21). Znamenáš, že ne samo pokušení přivádí pád, nýbrž nedbalost a lenost? Člověka silného učiní pokušení ještě silnějšího. Kdo to řekl? Sám tolika strastmi zkoušený sv. Pavel: Soužení působí vytrvalost, vytrvalost osvědčení se, osvědčení se naději (Řím. 5. 3.). A jako silné stromy nevyvrátí náraz větrů, třeba jimi klátil na vše strany, ale ještě je více utvrdí, tak také nepodvrátí náraz pokušení a soužení duši zbožnou a svatou, ale roznutí k větší trpělivosti, právě tak jako Joba. Nyní hněvá se na nás pouhý člověk s podobnou duší a podobnými duševními schopnostmi, a bojíme se, ale tehdy nejen se hněval onen zlý a krutý démon, nýbrž užil ještě všech prostředků a podskoků a přec nezlomil statečnost spravedlivého. Imperátor jakožto člověk hned se hněvá, hned může býti usmířen, a přec strachem jsme mrtvi. Tehdy však to činil útok ďábel, který nikdy se nenakloní lidské přirozenosti, který vyhlásil pokolení našemu boj bez opovědění a bez naděje na mír, a přec onen spravedlivý vysmál se jeho šípům. Jaké omluvy a jakého milosrdenství můžeme se nadíti my, kteří nesnášíme pokušení lidská, ač máme tak veliké milosti, kdežto Job vybojoval ten strašný boj tak čestně již před milostí ve St. Zákoně?

Takto, nejmilejší, mezi sebou hovořme a povzbuzujme se. Vaše vlastní svědomí dosvědčí, že máme veliký užitek z tohoto soužení, neboť nevázaný stal se skromnějším, krutý lidumilnějším, lenoch horlivějším. Ti, kteří nikdy nezavadili o kostel, kteří celé dny trávili v divadlech, jsou dnes celý den v kostele. Proto bys se rmoutil, že napravil tě Bůh strachem? Že tě přivedl k poznání tvé spásy soužením? Snad denně třese se mysl tvá před velikými hrozbami a smrtí? Však i to snad přispěje k rozmnožení ctnosti, neboť vyroste z této úzkosti naše nábožnost. Bůh ovšem může ještě dnes odejmouti všecko to neštěstí, ale jistě tak neučiní, dokud neuvidí, že jsme se očistili, obrátili, dokud nevidí naše neochvějné a pevné pokání. Zlatník, dokud neuvidí, že zlato jest úplně očistěné, dotud nevyjme je ze žáru. Tak také Bůh neodejme tento mrak od nás, dokud nás úplně nenapraví. Kdo dopustil zkoušku, ví také, kdy třeba ukončiti. Jako hudebník nepřetáhne strunu, aby nepřetrhl, a nepovolí příliš, aby nerušil harmonii, tak činí i Bůh.

Duši naši nepostavil ani do stálého klidu, ani do stálého trápení, ale činí obojí dle své moudrosti; nenechává nás ve stálém klidu, abychom nezlenivěli, ale nenechává nás také ve stálém neštěstí, abychom neklesli a nezoufali si. Ponechme tedy Bohu, kdy skončiti má čas zkoušky, a jen se modleme a žijme svatě. Na nás jest, abychom se změnili ke ctnosti, věci pak Pána Boha jest, kdy ukončí. Jistě že Bůh chce více než ty tento požár udusiti, ale čeká na tvou spásu. Jako z klidu zrodila se bouře, tak možno očekávati z této bouře klid. Jako není stále zima, ale také léto, jako není stálá bouře ani stálý klid, ani stále noc ani stále den, tak také nebude stále soužení, ale nastane také klid, ač-li budeme v této bouři Bohu děkovati. Tři mládenci uvržení do pece ohnivé nezapomněli na svou zbožnost, nepolekal jich plamen, nic jim neuškodil oheň, ale tím nadšeněji pěli svaté chvály, oheň stal se jim zdí, plamen šatem, pec studnou. Pec přijala je svázané a vydala rozvázané, přijala smrtelná jejich těla a jako nesmrtelných nedotkla se jich, tyraní svázali nohy jejich, a tyto nohy přemohly sílu ohně. Podivuhodná věc! Svázané rozvázal oheň, a sám naopak od přemožených jest přemožen, neboť zbožnost mládců přeměnila přirozenost věcí, aneb správněji řečeno, což jest podivuhodnější, přirozenost zůstala, a změnil se jen účinek. Neboť neshasl oheň, nýbrž hořel, neměl však účinku, a co zvláštního, že nestalo se

to na tělech svatých, ale na obuvi a šatu jejich. Jako šat Pavlův zaháněl nemoci a zlé duchy, a stín Petrův smrt, tak také obuv mládenců potlačila působnost ohně. Nevím ani jak to mám říci, neboť zázrak tento převyšuje přesné vyjádření, vždyť síla ohně byla udušena i nebyla. Když se jednalo o těla těch svatých, byla udušena, když však bylo třeba roztrhati pouta, nebyla udušena. Pozoruj zde, jak ďábel, právě tím, čeho užívá proti služebníkům Božím, ničí svou sílu, ovšem ne dobrovolně, ale moudrým řízením Božím. Ďábel způsobil, že nebyli ani státi, ani hození šelmám, ani nedovolil jiný způsob smrti, ale radil hoditi do ohně, aby po shořelých tělech oněch svatých nezůstalo ani památky, Bůh toho však použil ku zničení bezbožnosti, jak hned vysvětlím. Oheň u Peršanů ctí se jako bůh, proto Bůh, aby vymýtil tuto bezbožnost, propůjčil svým služebníkům vítězství nad ním před očima všech jeho ctitelů, aby tak jasně ukázal, že bohové pohanští poslouchají nejen Boha, ale i jeho služebníkův. Viz, jak ten vítězný věnec upleten jest právě odpůrci, jak právě sami nepřátelé jsou svědky triumfu. Poslal tedy Nabuchodonosor král shromáždit všechny úřady, vojevůdce, představené, náčelníky a tyrany, všecky praefekty krajin, aby přišli k zasvěcení sochy nové, a shromáždili se všichni. (Dan. 3. 2.). Nepřítel tu strojí divadlo, diváky shání, svolává, ne prosté soukromníky, ale vznešené úředníky veřejné, aby svědectví jejich bylo hodnověrné. Ale spatřili všichni něco jiného, než nač se přišli podívat. Přišli se poklonit soše a pak učinili si z ní posměch, odešli, obdivujíce se Boží moci, jež projevila se divy na mládencích. A vizme, kde to postaveno bylo, ne ve městě, neb na poli nějakém, ale na holé pláni, na pláni zvané Deira, a hlasatel všude hlásal: Jakmile uslyšíte zvuk trub, bubnů, píšťal, cimbálů a cithar a ostatních hudebních nástrojů, padnouce klaňte se soše zlaté, a každý, kdo by se neklaněl, uvržen bude do peci ohnivé. Vidiš, jak těžká tu zkouška připravena, kolik tu léček? Však nestrachuj se! Čím více připravil nepřítel úkladů, tím více ukázal statečnost mládencův. Proto tam tolik nástrojů hudebních a pec vytopená, aby i lahoda i strach působil na mysl přítomných. Drsného má obměkčiti libá melodie hudby, kdyby však toto jím nepohnulo, zastraší ho pohled na plamen, byla to rozkoš i strach, tento očima, ona ušima loudila se do duše. Však nic z toho nepřemohlo ušlechtilou stálost oněch jinochův. Ale jako vržení v oheň, přemohli plamen, tak také povrhli rozkoší i strachem. To všecko jim ďábel

připravil, neboť nepochyboval, ale pevně věřil, že žádný neodváží se odporovati rozkazu královskému. Když všichni vrhli se na zemi, jediní mládenci uprostřed všech vytrvali, takže vítězství jejich bylo tím cennější, když samojediní zvítězili mezi tím množstvím. Nebylo by to tak divné, když by oni první tak jednali, nevidouce ještě ostatních, to ale jest větší a obdivuhodnější, že nezaleklo jich množství. Neřekli si, jak často říkají mnozí: Kdybychom první začali se klaněti obrazu, to by byl hřích, když ale tolik lidí tak činí, kdo nám vezme ve zlé, kdo nás neomluví? Ale nic podobného ani neřekli ani si nepomysleli, ač klanění se tolika lidí vznešených viděli. Než, hled' dále zlobu jejich žalobníků, jak žalují na ně nešlechetně a úsilovně. Jsou to Židé, tak praví, které jsi ustanovil nad krajinou Babylonu; nepřipomínají jenom národnost, ale i poctu králem jim prokázanou. Aby ho rozpálili, praví: otroky bez vlasti, zajatce učinil jsi našimi představenými, a oni za tak velikou poctu potupou odplatili, neslýchaně jednají proti tomu, kdo je poctil. Proto praví: Židé, které jsi ustanovil nad krajinami Babylonu, neposlechli nařízení tvého a bohům tvým se neklanějí. Žaloba tato stává se velikou chválou v ústech nepřátel. A což král? Poručil je předvésti, aby je postrašil. Ale nezarazil je hněv králův, ani to, že osamoceni uprostřed takového množství stáli opuštěni, ani oheň, ani hluk trub, ani divoký pohled všech na ně upřený, ale vším tím opovrhli a vkročili do peci jako do chladné koupele se slovy: Bohům tvým nesloužíme a soše zlaté, kterou jsi postavil, klaněti se nebudeme.

Tuto historii nevypravoval jsem jen tak na plano, ale abyste věděli, že spravedlivým neotřese ani hněv králův, ani úklady vojákův, ani závist nepřátel, ani vyhnanství, ani osiřelost, ani oheň, ani jiné jakékoli zlo. Když mládenci nebáli se hněvu krále bezbožného, tím spíše my, kteří máme tak lidumilného a mírného Imperátora, můžeme mítí dobrou naději a můžeme děkovati Pánu Bohu za tyto útrapy, neboť jsme poznali, že zušlechťujeme se jimi u Boha i u lidí, jestliže je ovšem snášíme náležitě. Kdyby se byli oni mládenci nestali otroky, nebyli bychom poznali jejich svobodu, kdyby byli nebyli zajatci, nebyli bychom viděli jejich vznešenost, kdyby nebyli bývali zbaveni pozemské vlasti, nebyli bychom poznali jejich ctnost z vyšší vlasti, kdyby se na ně byl nerozhněval král zemský, nebyli bychom slyšeli o milosti, kterou jim prokázal král nebeský.

Tak i ty, jestli tobě Bůh přízniv, kdybys upadl i do peci ohnivě, nezoufej, kdyby však na tebe se hněval, kdybys i v ráji byl, nedoufej! Adam byl v ráji a když rozhněval Boha, nic mu nebyl platen ráj, mládenci byli v peci, poněvadž však byli ctnostní, nic jim neuškodila. Adam byl v ráji, ale poněvadž byl nedbalý, podlehl; na hnojišti seděl Job, poněvadž ale bděl, zvítězil, a oč přec převyšuje ráj hnojiště! Nic však neprospěla vzácnost místa Adamovi, poněvadž se sám vydal, jako zase naopak neublížilo opovržené místo tomu, jenž obrněn byl ctností. Tak také my obrňme duši svou, a pak třebaš ať nám hrozí peněžitá pokuta, nebo i smrt, zbožnost neodejme od nás žádný, budeme blaženi. To jest to, co Kristus poručil: Buďte opatrní jako hadové (Mat. 10. 16.). Jako had nastavuje ostatní tělo, jen aby uchránil hlavu, tak čiň i ty, s radostí obětuj i peníze, tělo, časný život i všecko ostatní, jen když zachráníš zbožnost, a jestliže zemřeš ve zbožnosti, Bůh ti navrátí vše hojnější měrou i tělo vzkřísí k větší slávě a nahradí za peníze dobra, řečí lidskou nevypravitelná. Zdaž neseseděl Job na smetisti a zdaž nevedl život horší než mnohonásobná smrt?

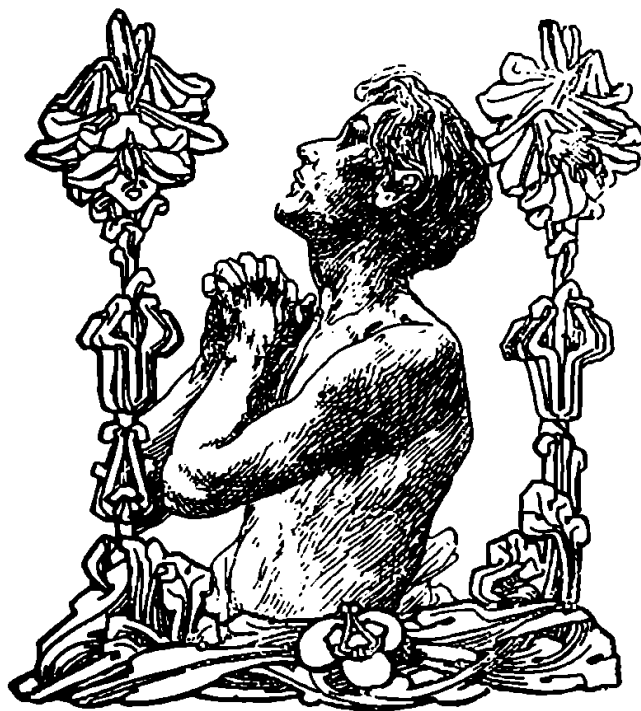
Ale poněvadž neztratil zbožnosti, nabyl zase všeho v hojnější míře, jako zdraví těla, množství dětí, jmění, a což nejcennější, stkvoucí koruny trpělivosti. Stává se, že když někdo se stromu plod i s listím utrhne, ba i když větve oseká, jen když zůstanou kořeny, že strom vyrostе ještě krásněji. Tak jest to i s námi; zůstane-li jen kořen zbožnosti, třebaš ztratíme bohatství, třebaš i úhony na těle utrpíme, vrátí se nám všecko s větší slávou. Odvrhnouce tedy duševní úzkost a všecku zbytečnou starost, vnořme se do nitra svého, ozdobme tělo i duši svou ozdobou ctnosti a zbrojí spravedlnosti a ne hříchu. Údy těla svého v poctivosti mějme, především učíňme jazyk svůj sluhou duchovní milosti, vzdalujíce od něho všechnu špínu, zlořečení a slova hanebná. Jest v naší moci z každého údu svého učiniti buď nástroj spravedlnosti nebo zloby. Viz kterak jeden učinil jazyk svůj nástrojem spravedlnosti, jiný nástrojem hříchu. Jazyk jejich ostrý meč. (Psal. 56. 5.). Jiný zas praví o svém jazyku: Jazyk můj jako rydlo rychlého písaře (Psal. 44. 2.). Jazyk onen způsobil krveprolití, tento psal zákon Boží, onen jazyk byl mečem, tento rýdlem n dle své přirozenosti, ale dle toho, jak ho kdo užíval. Podobně praví se nestejně o ústech: Ústa jejich jsou plna zlořečení a trpkosti. (Psal. 13. 3.). A zase naopak: Ústa má

mluví moudrost, a přemýšlování srdce mého opatrnost. (Psal. 48. 4.). Také i o rukou totéž možno říci; jeden má ruce plné nepravosti jak se praví: V rukou jejich nepravost (Psal. 25. 10.). A ruce druhého jsou zvyklé pozdvihovati se k nebi: Pozdvížení rukou mých obět večerní. (Psal. 140. 2.). O srdci totéž platí, jednoho srdce jest dobré, druhého bláhové: Srdce jejich pošetilé jest (Psal. 5. 10.). O svém srdci pak praví: Přemýšlelo srdce mé o slovu dobrém. (Psal. 44. 2.)

To tedy vědouce obrňme se ctností a tak odvráťme od sebe Boží hněv. Učiňme údy své nástrojem spravedlnosti, postavme oči, ruce, nohy, srdce, jazyk i celé tělo své ve službu ctností, pamatujíce na ony mládence, o kterých jsem mluvil. Prosím vás, abyste neměli nikoho nepřítelem, abyste nezlořečili těm, kteří vás zarmoutili a odstranili hanebný zvyk přísah. O prvních dvou příkazech uvažovati budeme jindy, tento celý týden promluvíme o přísaze. Dá to jen malou práci odložit tento zlozvyk, jen kdybychom trochu se o to snažili, kdybychom navzájem se napomínuli, povzbuzovali, a kdo by zapomněl, hned mu to vytkli. Jaký, prosím vás, může býti užitek z postu, když nevykořeníme zlé návyky z duše? Dnes jsme se celý den postili, večer zasedneme k jinému jídlu nežli včera, zdaž bude moci někdo říci, že změnil s jídlem i svůj ohavný zvyk? Bojím se, že nikoliv. Co je nám pak platný půst? Proto napomínám a na srdce klásti nepřestanu: vezměme si jen jedno příkázání, a to hledme jeden nebo dva dny svědomitě zachovávat. Někteří jako o závod úplně se postí celé dva dny a po celý půst jsou o chlebě a vodě, a tak i my v tom závodme, abychom odložili klení. To bude užitečnější než celý půst a prospěšnější než odříkavý život. Tolik píce jako na zdržování se pokrmů, vynaložme na zdržování se přísah. Jest v tom trestuhodná nerozumnost, když na to, co jest zakázáno, nedbáme, a na věci, na nichž nezáleží, všecku péči vynakládáme; neboť jísti jest dovoleno, zakázáno však přísahati, my pak dovolených věcí se sdržujeme, zakázané však pácháme.

Prosím lásky vaše, abychom začali se změnou ještě dnes. Svědomitě zachovali jsme letošní půst, nuže ještě se přičiňme, abychom nepřísahali tento týden, druhý týden přemohli hněv, třetí týden z kořene vymítíme pomluvy a konečně napravíme i ostatní chyby. Když tak ponenáhlu budeme pokračovati, dosáhneme vrcholu ctností, usmíříme Boha, vyvázneme z nynějšího nebezpečí a opět lid vrátí

se do města. Pak ty, kteří chybili, že utekli, poučíme, aby neskládali naději na záchranu do úkrytů, ale do zbožného ducha a ctnostných mravů. Jen tak se stane, že dosáhneme blaha časného a věčného, jehož nás hodnými rač učiniti milost a dobrota Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož a s nímž Otci sláva spolu s Duchem svatým nyní i vždycky i na věky věkův. Amen.

V. H O M I L I E.

čerejší vypravování o mládencích v peci Babylonské přineslo láskám vašim, jak vidno, potěchu, rovněž i příklad Jobův i smetiště, vzácnější trůnu královského. Pohled na trůn královský nepřináší žádného užítku a prospěchu, jenom chvilkovou zábavu, pohled však na smetiště Jobovo přináší užitek, poučení, povzbuzení a důvod k trpělivosti. Proto nyní konají

mnozí dalekou cestu přes moře do Arabie, aby políbili zem, na níž odehrály se zápasy onoho vítěze. Více než purpur stkvělo se tělo jeho vlastní krví, rány jeho byly nad všechny drahokamy dražší. Perly neprospívají našemu životu a nejsou majitelům k potřebě, však ony vředy jsou útěchou v každém soužení. Abys viděl, že to pravda, ukaž tomu, kdo ztratil jediného milého syna, sebe větší množství drahokamů, přec nezmírníš jeho bolesti, nepotěšíš jej. Ukaž mu však bolesti Jobovy, potěšíš ho snadno, když mu řekneš: Hle, ty pláčeš, že jsi ztratil jediného syna, Job však, ač ztratil všechny děti, a ač ještě neduh přišel na tělo jeho a on pokryt vředem na smetišti seděl, přec zůstal zbožným, spravedlivým a pravdomluvným, neboť Bůh sám dosvědčil jeho ctnost. Takto-li promluvíš, utišíš všechnu jeho bolest a zármutek. Tak vskutku rány spravedlivého užitečnější jsou nad perly. Představ si onoho statečného, jak sedí na smetišti. Jest jako socha ze zlata a perel, jak ani nedovedu vypověděti, neboť nedovedu nalézt tak vzácnou látku, abych ji mohl přirovnati k jeho zmučenému tělu. Jeho tělo bylo vzácnější nad všechny vzácné věci, jeho vředy jasnější nad paprsky sluneční. Paprsky sluneční osvěcují oči tělesné, vředy jeho však osvěcují oči duše naší, ba ony oslepily ďábla, neboť po té ráně uprchl a již se nevrátil. Uč se zde rozmilý, jaký zisk plyne ze soužení. Dokud spravedlivý Job byl bohatý a měl pokoj, měl ďábel záminku, třebaš klamnou, jak by ho obtěžoval: Zdaž zadarmo tě ctí Job?

(Job 1. a 9.) Když však ho oloupil a ochudil, neodvážil se již ani zůstat. Dokud byl Job bohatý, tu ďábel se připravoval proti němu a hrozil mu zkázou, když však ho oloupil a uvrhl do bolesti, uprchl. Dokud tělo jeho bylo zdravé, ubližoval, když však je ranami naplnil, utekl přemožen. Vidíte tedy, že užitečnější jest chudoba než bohatství, slabost a nemoc, než zdraví, pokušení, než pokoj a že činí slavnějšími a statečnějšími zápasníky? Proč, ďábče, utíkáš od Joba? Což nestalo se všechno, co jsi chtěl? Což nezahubil jsi jeho ovce, dobytek, osly a velbloudy, zdaž nezničil jsi jeho děti, zdaž nezranil jsi celé tělo jeho? Proč tedy utíkáš? Protože, tak odpovídá, stalo se sice všechno, co jsem chtěl, ale co jsem si hlavně přál, a k vůli čemu jsem to všechno dělal, to se nestalo, on se totiž nerouhal. A když se toto nestalo, ntc jsem nezískal ze ztráty peněz, záhuby dětí, z nemoci, ba docílil jsem opaku, oslavil jsem svého nepřítele. Poznáváš, nejmilejší, jaký užitek ze zármutku? Krásné bylo tělo Jobovo, ale krásnějším stalo se oněmi ranami, tak jako vlna jest sice krásná, ale nabývá větší ještě krásy a ceny, když se vnoří do purpuru. Kdyby byl ďábel neoloupil Joba, nebyli bychom poznali ctnost vítězovu, kdyby byl neprorazil ranami jeho tělo, byly by ven nepronikly paprsky, kdyby ho byl neposadil na smetiště, nebyli bychom poznali jeho bohatství. Není tak král na svém trůnu vznešený, jako byl Job na smetišti, neboť za trůnem královským smrt, za smetištěm království nebes. To vše tedy v úvahu vezmouce, pozdvihněme se z tísnícího nás zármutku. Tyto události vám předkládám, ne abyste je chválili, ale abyste následovali ctnost a trpělivost oněch mužův, abyste poznali, že není zlo chudoba, nemoc, potupa, pomluva, nečest ba ani smrt, která se zdá největším zlem, ale jediné zlé jest hřích, neboť tato jména nehod těm, kteří mají pravou moudrost, jsou jen prázdným zvukem. Skutečné neštěstí jest urážka Boha, a činiti to, co se nelíbí Bohu. Co, prosím, má smrt v sobě zlého? Snad to, že tě rychleji donese do bezpečného přístavu a dopraví do onoho klidného života? Třeba nás nyní nezabije náhle žádný člověk, zdaž zákon přírody neodloučí poněmáhle tělo od duše? Třeba se to hned nyní nestane, přestane se tak jistě za krátký čas, čeho se nyní obáváme. To pravím, ne že bych snad nyní něco smutného a vážného očekával, ale že se stydím za ty, kteří se bojí smrti. Když očekáváš dobra, které ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo (I. Cor. 2. 9.),

požívati jich odkládáš, zanedbáváš, a docela se i bojíš a třeseš? Není to pěkné, abys k vůli smrti lkal, když sv. Pavel naopak k vůli časnému životu lká v epístole k Římanům: Tvorstvo sténá i my, ač máme prvotiny ducha, i my sami v sobě sténáme, očekávající synovství vykoupení těla svého (Rom. 8. 22.) To pravil, ne že by časný život zavrhoval, ale že toužil po budoucím. Okusil jsem milosti, praví, nechci se zdržovati, mám prvotiny Ducha a k úplnosti pospíchám, vstoupil jsem do třetího nebe, viděl jsem onu nevýslovnou slávu, poznal jsem, čeho zůstává zde pestrádám a proto lkám. Kdyby tě někdo uvedl do paláce královského a ukázal ti na stěnách všecko zlato a nádheru jeho a pak by tě uvedl do chatrče chudásovy, ale slíbil by ti, že tě za krátko vyvede do onoho paláce k trvalému přebývání, řekni mi, zdaž bys netoužil po něm a zdaž bys těch několik dní těžce nenesl? Tak smýšlej o nebi a o zemi, se sv. Pavlem, lkej ne k vůli smrti, ale k vůli nynějšímu životu. Ale tu mi namítneš: Učiň, abych byl podoben Pavlovi, pak také nebudu se báti smrti. Co ti překáží, abys se nestal podobným Pavlovi? Zdaž i on nebyl chudým, zdaž on nebyl stanařem, zdaž on teprve v pozdějším věku víru Kristovu nepřijal? Kdyby byl ze vznešeného rodu a bohatý, měl bys příčinu předhoditi svou chudobu, takto však nemůžeš, neboť i on byl řemeslník, živil se denně prací rukou svých. Ty od počátku učil jsi se zbožnosti od rodičů, jsi živen od počátku Písmem sv., kdežto on byl rouhačem, pronásledoval a podvracel Církev, a přec tak náhle se změnil, že všechny překonal horlivostí a mohl říci: Následovníci moji buďte, jako já jsem Kristův. (I. Cor. 11. 1.) On, který teprve později nabyl víry, následoval Pána, a ty, který jsi vychováván ve zbožnosti od malička, nechceš následovat svého spoluslužebníka? Nevíš, že kdo jest ve hříchu, třeba žije, že jest mrtev, kdo však ve spravedlnosti, třeba umřel, že bude žíti? Není to moje řeč, ale jest to slovo Kristovo, jež pravil Martě: Kdo věří ve mne, byť i umřel, má život věčný. (Jan 2. 25.) Zdaž jsou naše články víry prázdnými větami? Jsi-li křesťanem, Kristu věř, a když věříš Kristu, ukaž víru svou také skutky. A jak to ukážeš? Opovrhuj smrtí, neboť tím lišíme se od nevěřících.

Nevěřící bojí se smrti a právem, neboť nemají naděje ve vzkříšení; ale jakou milost zasluhuješ ty, který kráčíš lepší cestou, který máš pravou naději věcí budoucích a věříš ve vzkříšení, a přec se bojíš smrti, jako ti, kteří nemají

naděje? Než, řekne snad někdo: Smrti se nebojím, ale potupné smrti, popravu. To tedy potupně, špatně zemřel Jan, že byl sťat? Potupně tedy zemřel Štěpán, že byl ukamenován? To tedy i mučeníci dle vás bídne zhytnuli, poněvadž skončili ohněm a mečem? To není špatná smrt, můj milý, zemřítí násilně, ale to jest špatná smrt, umřítí ve hříchu. Slyš o tom proroka řkoucího: Smrt hříšníků nejhorší (Psalm. 33. 22.) A správně; neboť jakmile zemrou, nastane jim trest nesnesitelný, muka věčná, červ hlodající, oheň neuhasitelný, temnosti zevnitřní, pouta nerozvížitelná, skřípění zubů, soužení, úzkost a zavržení věčné. Když tedy takové zlé věci čekají hříšníky, co prospěje, zemrou-li doma na lůžku svém, jako spravedlivým naopak nemůže přec uškodit, zemrou-li mečem či ohněm, poněvadž jdou vstříc dobrům věčným. V pravdě smrt hříšníků nejhorší. Taková byla smrt onoho bohatce, který povrhl Lazarem. Zemřel doma na lůžku svém opatřen vším potřebným, smrtí přirozenou a přec byl trápen a nemohl dosíci nejmenší útěchy z časného, pohodlného života, Lazar pak na dvoře zemřel uprostřed psů rány jeho lizajícími násilnou smrtí, neboť což může býti hroznějšího, než-li hlad? Když však zemřel, dosáhl věčných statků, radosti v lůně Abrahmově. Uškodila mu tedy násilná smrt? Prospěla bohatci smrt přirozená?

Ale zas by mohl někdo říci: My nebojíme se násilné smrti, ale nespravedlivé, poněvadž neučinili jsme ničeho z toho, z čeho jsme viněni a přec s vinnými máme býti nevinně potrestáni. Co pravíš, prosím? Tedy bojíš se umřítí nespravedlivě, spravedlivě však umřítí, to bysi chtěl? Kdo by byl tak bláhový, když hrozí nespravedlivá smrt, že by chtěl raději spravedlivě umřítí? Když již bychom se měli smrti báti, tedy bojme se smrti spravedlivé! Jestli jest někdo nespravedlivě popraven, právě proto nabývá účastnictví se všemi svatými. Ze světců a blažených přemnoží zhytnuli smrtí nespravedlivou, tak na prvním místě Abel; byl zavražděn, ne že by byl hřešil, nebo urazil bratra, ale proto, že ctil Pána Boha. Dopustil to Bůh z nenávisti nebo z lásky? Jistě z lásky, aby mu dal slavnější korunu z nespravedlivé smrti. Pozoruješ tedy, že není k obávání ani násilná smrt nespravedlivá, ale smrt ve hříchu? Abel zemřel nespravedlivě, Kain byl živ ve strachu a třesení. Řekni mi, který z nich byl blaženější, zda ten, jenž odpočíval ve ctnosti, či ten, jenž žil ve hříchu, zda ten, jenž zemřel nespravedlivě, či ten, jenž byl trestán spravedlivě?

Chcete, abych láskám vašim pověděl, proč bojíme se smrti? Nerozněcuje nás láska k životu věčnému, neboť jinak opovrhovali bychom jako sv. Pavel pozemskými věcmi. K tomu dále nebojíme se pekla, neznáme strašnou velikost oněch trestů a proto bojíme se smrti, místo co bychom se měli báti hříchu. Pokusím se vám to vysvětliti na tom, co nyní se stalo u nás.

Když Imperátor vydal nařízení, sehnati poplatek, který zdál se nemožný, všichni se bouřili, horšili se, těžce to nesli a říkali si na potkání: Život ztrácí pro nás cenu, obec jest tím zničena, žádný nesnese tak velikou daň; všichni tak dělali, jako by jim šlo o poslední. Jakmile však staly se ony známé věci, když někteří zločinci neblazí, pošlapavše zákony, sochy povalili, a když tím uvalili na všechny nebezpečí smrti, bojíme se nyní o holý život všichni, poněvadž hněvá se Imperátor. Dnes již nás nemrzí ztráta majetku, dnes již jinak mluvíme než dříve: Ať již by Imperátor si vzal majetek, pole i nábytek, rádi mu to dáme, jen když slíbí nám za to život. Dokud nám nehrozil strach ze smrti, trápila nás ztráta peněz, když pak se staly ony odsouzení hodné události, vypudil nám strach před smrtí bolest nad pokutou. Tak také kdyby strach před peklem byl v našich duších, nebyl by tam strach před smrtí. Jako v těle našem větší bolest potlačí menší, tak i kdyby v duši naší byl strach před budoucím trestem, zničil by všecken strach lidský. Bude-li kdo pilen toho, aby pamatoval vždy na peklo, nebude se báti smrti a bude osvobozen nejen z přítomného soužení, ale unikne i onomu plameni. Kdo se totiž stále bojí pekla, nikdy do ohně jeho nespadne, neboť bude očištěn právě tímto strachem. Dovolte, abych vám velmi vhodně připomněl slova sv. Pavla: Bratři, nebudte dětmi co do soudnosti, nýbrž co do špatnosti buďte dětmi. (I. Cor. 14. 20.). Zajisté máme dětský strach, když se bojíme smrti a hříchu nikoliv. Děti se bojí housenky, — ohně však nikoliv, neboť když vidí svítilnu s ohněm, vkládají neprozřetelně ruku do ohně. Tak jednáme i my, když se bojíme smrti, která jest opovržení hodnou housenkou, nebojíme se však hříchu, kterého opravdu se máme báti, neboť stravuje svědomí jako oheň. To se nám stává jen z neznalosti, neboť kdybychom si rozvážili, co vlastně je smrt, nikdy bychom se nebáli. Co tedy je vlastně smrt? Totéž jako odložení šatů. Tělo jest šat duše, který odložíme na krátký čas, abychom oblekli opět jasnější. Co je smrt? Putování na čas, delší spánek než obyčejně. Bojíš-li

se smrti, měl bys se báti i spánku, když truchlíš nad umírajícími, měl bys truchliti nad těmi, kteří jedí a pijí, neboť obojí jest něco přirozeného, nad věcmi však přirozenými se nermuť, ale nad tím, co pochází ze zlé vůle. Netruchli nad tím, kdo umírá, ale nad tím, kdo žije ve hříchu.

Chceš-li, povím ti dále jinou příčinu, proč se bojíme smrti: Nežijeme dobře, nemáme čisté svědomí. Kdyby tomu tak nebylo, nelekaly by nás ani smrt, ani hlad, ani ztráta peněz, ani nic jiného, neboť kdo ve ctnosti žije, toho se netkne něco podobného a nezbaví ho to vnitřního blaha. Kdo jest proniknut dobrou nadějí, toho neuvrhne nic do žalosti. Co může kdo učiniti, aby člověka zbožného uvrhl do žalosti? Vezme peníze? V nebi má bohatství. Vyžene z vlasti? Pošle ho do vlasti nebeské. Dá mu pouta? Však má svědomí volné a necítí vnějších pout. Zabije tělo? Opět povstane z mrtvých. Jako kdyby někdo bojoval se stínem, nebo bičoval vzduch, přec nezasáhne nikoho, tak také, kdo by strojí něco zlého spravedlivému, jakoby bojoval se stínem, nic mu neuškodí. Naplň mne důvěrou v království nebes a můžeš mne ještě dnes zabít, ještě vděčen ti budu za tu vraždu, že jsi mne rychleji poslal k oněm dobrům.

Než řekne zase někdo: To jest to hlavní, čeho želíme, že množstvím hříchů obtížení nedosáhneme království Božího. Nuže tedy opomeň želeť smrti, žel hříchů svých, abys je shladil. Proto jest nám dána žalost, ne aby nás bolela ztráta peněz, smrt, nebo jiná podobná věc, ale abychom ji užili ku smazání hříchův. Že to pravda, ukáži na příkladu. Léky jsou připraveny jen pro ty nemoci, které mohou vyléčiti, ne pro ty, ve kterých nemohou pomoci. Vyjádřím se zřetelněji. O léku, který je schopen vyléčiti bolavé oči, a ne jinou nemoc, každý řekne, že ten lék jest připraven jedině pro chorobu oční a nikoliv snad pro chorobu žaludku aneb pro jiný úd. Uvedme ho nyní na žalost, a uvidíme, že žalost v ničem, co nás potkává, nám nepoleví, jedině že napraví hřích. Proto zajisté dána jest jedině k odstranění hříchu. Projděme nehody, jež nás potkávají, a vizme, co nám u nich pomůže žalost. Byl někdo trestán peněžitě, má žalost, tím však pokutu nenapravil. Ztratil syna, hořekoval, mrtvého však nevzkřísil, jemu tím neprospěl. Jest někdo bičován, políčkován, pohaněn, nařiká, pohanu však tím nesejme. Upadne někdo do nemoci těžké, žalostí nemoc nezmírní, ale ještě zhorší. Znamenáš, že v těchto všech věcech neprospěla žalost? Hřešil však někdo, rmoutil se, hřích tím shladil, smazal vinu. Odkud to zjevno? Z výroku Božího. Pro hřích

jsem ho trochu zarmoutil a viděl jsem, že se zarmoutil, a jeho cesty jsem napravil. (Is. 57. 17.) Proto i sv. Pavel praví: Zármutek totiž, který jest podle Boha, působí pokání ke spáse, ale zármutek světa působí smrt (II. Cor. 7. 10.). Když tedy jsme si jasně ukázali, že zármutek nemůže napravit ani ztrátu peněz, ani pohanu, ani potupy, ani bičování, ani nemoc, ani nic jiného, ale jediné že může shladiti hřích, jisto jest, že jediné pro toto poslední jest učiněna. Nemějme tedy bolest, když pozbyli jsme peněz, ale mějme bolest, když jsme hřešili, tu mnoho prospěje bolest. Jsi pokutován? Nermuť se, neprospěje to! Hřešil jsi? Tu se rmuť, tu jest to prospěšno, a pozoruj Boží moudrost a prozřetelnost. Hřích nám zrodil dvojí: žalost a smrt. V kterýkoliv den jísti budeš, smrtí zemřeš. (Gen. 2. 17.) a: V bolestech roditi budeš dítky své (Gen. 3. 16.). Pán Bůh tím obojím, žalostí i smrtí hřích shladil, a tak se postaral, aby dítky zničily rodičku. Že totiž smrt a žalost hřích ničí, patrně na mučenicích a ze slov sv. Pavla: Jsouce souzení, od Pána býváme trestáni, abychom s tímto světem nebyli zavrženi, (I. Cor. 11. 31.). Jako kazí červ dřevo, ve kterém se zrodil, a jako mol šířá vlnu, ač v ní má svůj původ, tak také zármutek a smrt ničí hřích, ač mají z něho původ. Nebojme se tedy smrti, ale jediné hříchu a rmuťme se jediné nad ním. To pravím, ne že bych očekával něco zlého, ale že vás, kteří se bojíte, chci povzbudit, abyste vždy plnili slova Kristova také skutkem. Kdo nevezme kříž svůj a nenásleduje mne, není mne hoden. (Mat. 10. 38.). To řekl, ne snad abychom nesli na ramenou kříž dřevěný, ale abychom měli stále před očima smrt a umírali denně jako sv. Pavel (I. Cor. 15. 31.), který smrti opovrhoval a jí se vysmíval. Jsi vojínem, který stále stojí v šiku; vojín však, který se bojí smrti, není žádným vojínem, a tak také křesťan, který se bojí smrti, nikdy nevykoná nic velkého a vzácného, ba snadno může býti přemožen nebezpečím. Neohrožený však a velkodušný zůstane nepřemožen. Jako oni tři mládenci, když nebáli se ohně, ohni unikli, tak také i my, když nebudeme se báti smrti, unikneme smrti. Nebáli se ohně, neboť to není zločin býti spálen, ale báli se hříchu, neboť to jest zločin činiti bezbožnost. Tyto a jim podobné následujme, nebojme se nebezpečí a vyvážnem z něho!

Nejsem prorok ani syn proroka (Amos 7. 14.), ale tolik s jistotou vím a důrazně prohlašuji, že jestli se změňme a věnujeme jen malou péči duši své a zanecháme bezbožnosti, nestane se nám nic zlého a smutného. To vím z Bo-

žího milosrdenství i z toho, jak naložit s jednotlivými lidmi, obcemi, rody i celými národy. Hrozil městu Ninive a pravil: Ještě tři dny, a Ninive sbořeno bude (Jon. 3. 4.) Bylo opravdu zbořeno? Opak se stal, město se stalo slavnější, neboť celé věky nedovedly zničit slávu jeho, my dosud je oslavujeme a jemu se podivujeme. Ono stalo se bezpečným přístavem všem hříšníkům, neboť nedovoluje zoufati, ale zve je k pokání. Tím se učinilo, a čím dosáhlo Božího milosrdenství, ukazuje nám, abychom nikdy nezoufali nad svou spásou. Zdaž i ten největší nedbalec není povzbuzen slyše jejich příklad? Bůh nechal raději nevyplněné proroctví, než aby zhynulo město. Ostatně proroctví neutrpělo úhony, neboť kdyby byli lidé ve hříchu zůstali a hrozba se nevyplnila, mohlo by se toto proroctví vytýkati; když však lidé se změnili a od hříchu ustali, a Bůh ustal též od hněvu, kdo by ještě mohl vinit proroctví z nepravdy? Bůh totiž zachoval i tehdy zákon, který dal skrze proroka všem lidem od počátku: Stane se, když budou činit pokání z nepravosti, i já ukrotím se v hněvu, kterým jsem hrozil jim (Ser. 18. 7.) Dle tohoto zákona zachránil pokolení činící pokání, poněvadž ustali od nepravostí, uchránil je svého hněvu. Znal ctnost pohanů, proto kárá proroka. I tehdy vzrušeno bylo město, když slyšelo hlas proroka, ale žádné škody neutrpělo, poněvadž pomohl strach. Strach přivodil spásu, hrozba zachránila z nebezpečí, rozhodnutí o vyvrácení města zamezilo to vyvrácení. Pozoruhodná věc; hrozba smrti plodí život, rozsudek stává se neplatným, právě obráceně než u světských soudů. U těchto vyhlášením nabývá platnosti, u Boha stalo se opačně. Kdyby byl rozsudek nebyl vynesena, hříšníci nebyli by bývali slyšeli, a kdyby byli neslyšeli, byli by nečinili pokání a nebyli by bývali zachráněni. Oni neutekli z města, jako my nyní, ale zůstali a ještě je upevnili. Oni slyšeli, že budovy zbořeny budou, a přec z nich neutekli, ale utekli ze hříchů, neopustili domy své, jako my, ale odvrátil se jedenkaždý od špatné cesty své. Zdaž ten hněv zavinily zdi? My jej zavinili, my tedy léku potřebujeme, tak si řekli a spásy hledali ne ve změně místa, ale ve změně mravů. Tak jednali pohané. My studem bychom se měli skrýti, protože neměníme dle jejich příkladu mravy, ale místo a jako opilí si počínáme, vynášíme majetek. Pán se na nás hněvá, a my opomíjíme usmíření jeho hněv, vynášíme z domů a hledáme, kam bychom vše schovali, kdežto by bylo záhodno hledati, kam bychom schovali duši, ba jest třeba získati duši bezpečnost řádným životem

a ctností. Také i my těžko bychom nesli nedbalost svého sluhu, když bychom ho plísnil, a on místo, co by měl ukrotiti náš hněv omluvou, odešel by a svazoval by si šaty a chtěl by utéci. Nuže tedy ustaňme od takového nevčasného počínání a každý řekněme Pánu Bohu: Kam půjdu od ducha Tvého, a od tváře Tvé kam uteku? (Psal. 138. 7.) Následujme moudrosti pohanů. V nejistotě pokání činiti, ačkoliv v rozsudku Božím nebylo: Obrátíte-li se a budete-li pokání činiti, ušetřím města, nýbrž: Ještě tři dny a Ninive zbořeno bude. (Jon. 3 4.). Neměli žádné spoluobčany pokáním již dříve zachráněné, nečetli proroky, neslyšeli patriarchy, ba ani nikdo je nenapomenul, a přec jak bedlivě pokání činili! Jakou tedy budeme míti omluvu my, když ti, kteří odnikud nemohli spolehnouti na výsledek, tak se změnili, ty však, který můžeš důvěřovati Božímu milosrdenství, který jsi přijal již tak mnohé důkazy péče Boží o sebe, slyšel proroky a apoštoly, a máš před sebou příklady, ty se ani nesnažíš, abys dosáhl stejného stupně ctnosti s pohany? Jonáš se bál, že nevyplněno zůstane jeho proroctví, Bůh však hledá jediné spásy lidí a proto napravil sluhu svého. Jakmile Jonáš vstoupil na loď, ihned vzbouřil moře, aby viděl, že kde hřích, tam i bouře, kde neposlušnost, tam i vlnobití. Chvělo se město Ninivetských pro hřích, chvěla se i loď pro neposlušnost proroka. Též i my ponořme hříchy své, a pevně státi bude obec. Útek nám nic nepomůže, jako jemu, ba ještě uškodí. Utekl se země, ale neutekl hněvu Božímu, utekl se země a upadl do bouře mořské a nejen že neměl nic dobrého z toho útěku, ale ještě ty, kteří ho přijali, strhnul do největšího nebezpečí, neboť dokud byl s nimi, všechno, loď, lodníci i ředitel lodi musili se obávat nejhoršího; když však byl vržen do moře, rybou pohlcen a tak zbaven tím trestem hříchu, nabyl ihned svobody. Z toho se můžeš učit, že dokud byl ve hříchu, neprospěla loď, když však odložil hřích, neuškodilo mu ani moře ani šelma. Vlny ho přijaly, ale neutopily, ryba přijala, ale nezničila, i voda i ryba vrátily ho neporušeného Bohu. To vše stalo se, aby se stal prorok mírnějším, lidumilnějším, a aby nebyl krutějším než lodníci, aneb než vlny a šelmy, neboť lodníci vydali ho teprve až v nejkrajnější nouzi, moře a šelma ošetřovaly ho blahovonně, ovšem Bůh to vše již tak zařídil. Vrátil se tedy, kázal, hrozil, napravil a zachránil a utvrdil jediným kázáním. Nepotřeboval na to mnoho dní, ani ustavičné rady, ale jen jednou pronesl ona jednoduchá slova a všechny přivedl ku pokání. Proto Bůh ho nepřivedl s lodí

přímo do města, ale lodníci ho vydali moři, moře rybě, ryba Bohu, Bůh pak Ninivetským a tak přivedl po dlouhém putování utečence zpět, aby všechny poučil, že nemožno jest utéci rukám Božím. Kamkoliv by člověk hříchem obtížen utekl, všude jsou s ním veliké nehody, ba sama příroda se postaví proti němu. Proto svou záchranu nehledejme v útěku, ale ve změně mravů. Snad proto Bůh se hněvá, že jsi v městě a chce, abys utekl? Ne proto, ale protože jsi hřešil. Z té příčiny odlož hřích a nepij z pramene zla!

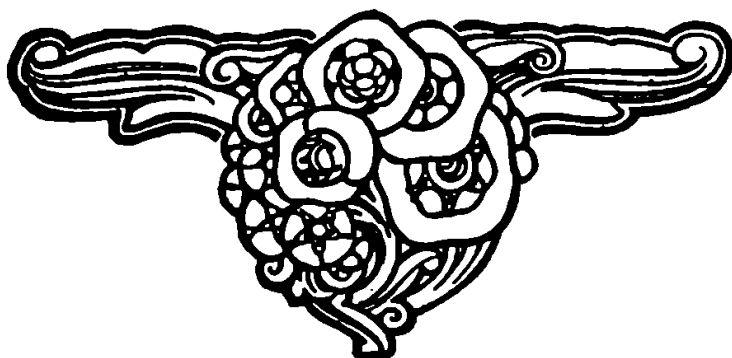
Protivy léčí se protivou; tak tvrdí lékaři. Povstala horečka z opilosti, střízlivost vyléčí tu nemoc. Hněv Boží povstal z naší nedbalosti? Vyléčíme ho bedlivostí, když ukážeme, že jsme se změnili. K tomu nám velice pomůže půst i nynější strach a úzkost. Proto věnujme v tomto čase péči duši své, dnes ji učiníme takovou, jakou jen budeme chtít, neboť člověk bez radovánek, v úzkosti a strachu postavený snadno posuzuje věci správně a přijímá ochotně símě ctnosti. Nejdříve tedy duši své poraďme, aby začala změnu útekem od přísah (braní jména Božího na darmo). Ačkoliv včera i předevčírem jsem vám mluvil o té věci, ani dnes, ani zítra, ani pozítří nepřestanu v té věci napomínati. A co pravím zítra a pozítří, dokud neuvidím, že jste se polepšili, neustanu. Stále o tomtéž mluvití není hanba pro řečníka, ale pro posluchače, že tolik práce potřebuje na zachování tak jednoduchých a snadných příkázání. Co jest snadnějšího než nepřísahat? Jest to jen zvyk, a není k tomu třeba ani práce tělesné ani nákladu peněz. Chceš zvědět, jak možno tento neblahý zvyk snadno odložit? Chci ti ukázat jakýsi osvědčený návod k tomu: Až dopadneš sebe, manželku, syna nebo služebníka, že i přes toto napomenutí se nepolepšili, poruč, aby bez jídla šli spat, a tento trest, který nepřinese žádné škody, ale užitek, ulož sobě i jim. Jazyk žízni a hladem trápený bude míti dostatečné napomenutí, a i kdybychom byli sebe nechápavějšími, po celý den tím trápení nebudeme potřebovat jiného napomenutí a jiné rady. Chválíte to? Nuže chválu potvrďte skutky! Jaký by byl jinak užitek z toho kázání? Kdyby žák denně spěchal do školy, ale nenaučil se tam ničemu, zdaž to bude omluvou, že chodil do školy denně? Zdaž mu to nebude jistě k tíži, že každý den tam chodil a přec nadarmo? Tuto pravdu obraťme také na sebe a řekněme si: Tak dlouho již do kostela chodím, přijímám strašné sv. přijímání, které tolik užitku chová, jestli tedy žádnou chybu nenapravím a zas odejdu, jako jsem přišel, jaký užitek

mám z této své chůze? Přemnohé věci nekonají se pro sebe samy, ale proto, co z nich následuje. Tak na příklad: kupec proto se neplaví, aby se toliko plavil, ale aby opatřil zboží; rozsévač nerozsévá, aby jen rozséval, ale aby žal, neboť kdyby se to nestalo, utrpěl by škodu. Tak i my rozvažme: Chodíme do kostela ne proto, abychom zde jen byli, ale abychom zde nabyli velikého duchovního zisku a s tím odešli. Jestliže však odejdeme s prázdnem, naše námaha vynese nám jen zavržení. A proto, aby se to nestalo, až odejde odtud, uvažujte otcové se syny, páni se sluhy a přičiňte se, jak to vykonáte, abyste se nemusili stydět a nehryzlo vás svědomí, až se zase sem vrátíte a uslyšíte totéž napomenutí, ale abyste se spíše radovali, že již jste vykonali větší část mých napomenutí. A to neuvážujme jen zde, neboť toto okamžité napomenutí nemůže z kořen vytrhnouti tento zvyk, ale doma ještě ať to slyší muž od ženy, manželka od manžela. A závodte v tom, a kdo dříve to dovede, ať druhému to vytkne, aby ho povzbudil, a kdo pozadu zůstal, dívej se na toho, kdo ho předhonil a snaž se rychle ho dostihnouti. Jestli tak budeme smýšleti a tak se snažiti, brzy i jiné záležitosti šťastně se nám podaří. Snaž se o věci Boží, a Bůh se postará o tvé.

Také to mi nenamítej: Což když mi někdo uloží zapřísáhnouti se, když by mi jinak nevěřil? Není na místě připomínati nutnost, kde jedná se o porušení zákona, neboť jediná jest nutnost: neurážeti Boha. Nejdříve varuj se bláhového zapřísahání se bez potřeby, doma, s přáteli a se služebníky. Ústa v tom vycvičená, aby se varovala častého se zaklínání, neklesnou do toho zvyku, třeba je někdo tisíckrát nutil. Jako nikdo nikdy nechce okusiti jedu, třeba by někdo nutil, tak to má býti i se zaklínáním se. Zdržíme-li se přísah, bude nám to útěchou a zároveň pobídkou k ostatním ctnostem. Kdo totiž nic nevykonal, zleniví a klesne na duchu, kdo však jest si vědom, že zachoval aspoň jedno přikázání, posílněn chopí se jiného s tím větším zápalem a přistoupí k ostatním a neustane, až dosáhne samého vrcholu. Čím víc kdo má peněz, tím touží po více, nuže hled, aby se tak dalo i v povinnostech duchovních. Proto naléhám, aby se učinil v té věci počátek, aby položen byl základ ctnosti v duše vaše a snažně prosím a žádám, abyste byli pamětlivi těchto slov nejen nyní, ale i doma, i na ulici a všude, kde budete. Kdybych tak mohl s vámi choditi, nebylo by třeba této dlouhé řeči. Když mi to však není možno, buďte pamětlivi aspoň těchto mých slov a myslete

si, až zasednete k stolu, že jsem vešel a že stojím, a všechno, co nyní vám mluvím, že opakuji. Kdykoliv bude o mně řeč, vždy si vzpomeňte na tento příkaz, a tím mi oplatíte mou lásku k vám. Budu-li viděti, že to plníte, to bude odměna za mou námahu. A abych já byl ochotnější, vy pak, abyste získali větší snadnost k plnění druhých příkázání, s mnohou pílí uložte tento zákon do srdcí svých. Jako krásný jest šat zlatý sám o sobě, ale ještě krásnější jest, když ho oblečeme, tak také příkazy Boží jsou krásné i když jen se chválí, ale mnohem krásněji vyniknou, když se také plní. Vy chválíte tuto mou krátkou řeč, ale jestiže ji budete také i plniti, budete mne tím stále chváliti a také i sebe. Však nemá velké ceny naše vzájemná chvála, nýbrž to má cenu, aby nás přijal Bůh a nejen přijal, ale také odměnil oněmi nevýslovnými dobry.

A toho abychom všichni dosáhli, rač dáti milost Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož a s nímž Otci chvála spolu s Duchem Svatým nyní i vždycky i na věky věkův. Amen.

XI. HOMILIE.

dyž uvažuji o minulé bouři a nyní klidu, nepřestávám říkati: Požehnaný Bůh, který všechno činí a proměňuje, který učinil světlo z temnot (Amos. 5. 8.), který přivádí ke branám pekla a zas odvádí (1 Reg. 2. 6.), který trestá a nezabíjí (2 Cor. 6. 9.), a chci, abyste i vy totéž ustavičně říkali. Když On nám projevili blahovůli skutky, jaké milosti bychom zasluhovali, kdybychom se mu neodvděčili aspoň slovy? Proto vás napomínám, abyste nikdy neustávali mu děkovati. Když budeme vděční za první dobrodiní, obdržíme další, lepší. Stále tedy říkejme: Požehnaný Bůh, který dopřál mně, že mohu vám s důvěrou prostříti obvyklý stůl, vám pak že dopřál bezpečně poslechnouti mou řeč. Požehnaný Bůh, poněvadž shromáždili jsme se sem, ne z bázně před nebezpečím, ale z touhy poslechnouti. Nesešli jsme se sem opět se strachem, úzkostí a starostí, ale s důvěrou, vypudivše strach, kterým jsme v předcházejících dnech byli trápeni, jako ti, kteří jsou zmítáni bouří na moři a každou chvíli čekají ztroskotání. Celé dny byli jsme různými pověstmi strašeni a zaplavo-
vání se všech stran, každý den úzkostlivě a zvědavě jsme vyzvídali, kdo přišel z tábora vojenského, co přinesl nového, zda pravda či lež, co se vypráví. Noci trávil jsem beze spánku a se slzami již viděli jsme brzkou záhubu města. Proto také já v oněch dnech jsem se odmlčel, protože obec byla prázdná, všichni vystěhovali se do pustin, a zbylí byli zahaleni mrakem smutku, a duše, která jest naplněna smutkem, nechce slyšeti. Tak přátelé Jobovi vidouce pohromu domu jeho a jeho na smetišti plného vředů, roztrhli roucha svá a zalkali, sedli vedle něho a mlčeli (Job 2. 11.), naznačující tím, že na počátku bolesti nic není tak příhodnějšího, než mlčení a klid. Větší byl zármutek nad všelikou útěchu. Židé nemohli snést řeč Mojžíšovu pro zármutek a malomyslnost. (Exod. 5. 19.) Jaký div, že se to

přihodilo některým lidem malomyslným, vždyť i učení Kristovi upadli do této slabosti. Po oné tajuplné večeři s počátku se ho sice tázali, kam jdeš? Jakmile však jim řekl, co je čeká: boje, pronásledování, nepřátelství ode všech, bičování, žaláře, soudy, vláčení, duch jejich jakoby břemenem nesnesitelným, strachem z toho a zármutkem z těchto budoucích věcí tísněn, zůstal omámen. Znamenaje tedy Kristus jejich zaraženost vytýkal jim to a řekl: Jdu k Otci svému, a žádný z vás se mne neptá, kam jdeš? Poněvadž toto mluvil jsem vám, zármutek naplnil duše vaše. (Jan 16. 5.). Pro tu příčinu mlčel jsem v uplynulém čase také já a čekal na tuto vhodnou příležitost. Kdo chce přednésti někomu prosbu za nějakou milost, třeba žádost jeho byla sebe spravedlivější, přec vyčká i doby příhodné, kdy bude dárce klidným a dobré mysli, a tím spíše řečníku jest vyhledati příhodný čas, aby mluvil k posluchači dobře naladěnému a všeliké starosti a zármutku prostému. To se podařilo nyní mně. Nyní, kdy jste vypudili zármutek, chci obnoviti v paměti vaší dřívější řeč, aby vám byla ještě jasnější. Řekl jsem totiž v řeči o stvoření světa, že Bůh ho stvořil nejen velkým, krásným a podivuhodným, ale i slabým a porušitelným, čehož nám dává Bůh mnohé ukázky k našemu prospěchu. Krásou přivádí nás totiž k obdivu Stvořitele, slabostí však odvádí nás od stvoření. Tak jest to i s naším tělem. O něm mnozí nepřátelé pravdy i našinci se ptají, proč jest porušitelné a smrtelné? Mnozí z pohanů a haeretiků tvrdí, že není stvořeno od Boha a uvádějí za důvod špínu, pot, slzy, práce, soužení a jiné tělesné věci, že nedůstojno to Božího stvoření. Já však, když již o tom jest řeč, mohl bych nejprve říci: Neuváděj mi člověka prohřešilého, zbaveného cti a zavrženého. Chceš-li viděti, jaké tělo učinil Bůh na počátku, vejďme do ráje a vizme člověka, jaký byl na počátku. Tělo jeho nebylo porušitelné a smrtelné, ale jako stkvělá, zářící nová socha právě vyšlá z ohně tak bylo tělo prosto všeho porušení; nesužovala ho práce, neškodil pot, nedoléhaly starosti, netrápil zármutek a nebyl podroben něčemu škodlivému. Když však člověk nesnesl blaženosti a potupil svého dobrodince namluviv si, že více třeba věřiti úskočnému daemónovi, než Bohu Tvůrci, který ho do cti postavil, a když čekal, že sám stane se bohem a pojal větší mínění o sobě nad svou cenu, teprve tehdy Bůh učinil ho porušitelným a smrtelným a přidal ony nezbytnosti. To učinil ne snad z nenávisti neb ze zloby, nýbrž z péče, aby nešlechtnou

a nakažlivou hned již na počátku se rodící pýchu potlačil. Tím ho napomínal, aby ze zkušenosti poznal, že jest smrtelný a porušitelný, a aby nikdy už o takových věcech nepřemýšlel a nesnil, neboť ďábel to řekl: budete jako bohové! (Gen. 3. 5.). Takové však myšlení chtěl Bůh z kořene vytrhnouti a již samou přirozeností poučiti, aby nikdy nepojal takové myšlenky. Že to pravda, patrně z toho, co se mu stalo, neboť právě po takovém myšlení stihl ho tento trest. A pozoruj Boží spravedlnost! Nedopustil, aby první zemřel on, nýbrž jeho syn, aby máje tak před očima bezvládné a rozkládající se tělo, naučil se z tohoto pohledu pravé moudrosti, aby tak napraven, sám dobře zemřel.

Tedy již z toho, co jsem řekl, a co se stalo, jest to patrné, a ještě více vysvitne z následujícího. Ačkoliv taková jest nutnost našich těl, že všichni zemřítí a rozkládati v prach se musí, takže filosofové podávají o člověku výměr: Tvor rozumný, smrtelný. Ačkoliv tedy všichni to doznávají, přec odvážili se někteří činiti se nesmrtelnými a ač oči dokázaly smrt, snažili se, aby byli pokládáni za bohy a jako tací byli ctěni. Kdyby tedy již sama smrt neukazovala smrtelnost a porušitelnost naší přirozenosti, kdo ví, kam až by přemnozí nedospěli v bezbožnosti? Poslyš, co praví prorok o jednom takovém šíleném králi: Nad hvězdy Boží povýším stolec svůj, a budu podoben Nejvyššímu. (Isai 14. 13.) Ale s posměchem dále o něm praví: Nastelou pod tebe hnilobu, a pokrývkou tvojí bude červ. (Ibid.) Jako by řekl: Člověče, ty odvažuješ se tak vysoko mysliti, ač tě čeká takový konec? A o jiném a sice o králi Tyrském, který podobně jednal a chtěl býti pokládán a nazýván bohem, pravil: Ty nejsi Bůh, ale člověk, a ti, kteří tě tlouci budou, řeknou to o tobě. (Ezech. 28. 9.) Proto nám dal Bůh takové tělo, aby nám úplně vzal příležitost k pýše a modlářství. A což se tomu divíš, že se tak stalo s tělem, vždyť i cos podobného stalo se duši. Bůh ji sice neučinil smrtelnou, ponechal ji nesmrtelnou, avšak podrobil ji zapomínání, nevědomosti, žalosti a starostem. To učinil, aby prohlédajíc ku své vznešenosti, nemyslila o sobě nad svou cenu. A když přec, ač duše jest takovou, odvážili se někteří tvrditi, že jest částí podstaty Boží, kam až by byli pokročili v tom bláznovství, kdyby těch nedostatků byla prosta? Co pravil jsem o stvoření světa, to tvrdím i o těle. Obdivuji se Bohu, že stvořil je porušitelné i proto, že v těle porušitelnosti projevil svou moc a moudrost. Že mohl stvořiti lepší hmotu, ukázal na tělech

nebeských a slunečních. Ten, jenž tato stvořil, mohl stvořit i tělo naše takovým. Důvod však porušitelnosti jest ten, jež jsme svrchu uvedli. A přec není to na újmu obdivuhodné moci stvořitelově, ale spíše ji to více ukazuje, protože učinil mezi blátem a ohněm takový soulad a stvořil tolik různých a všestranných smyslů, jež povznášejí se k pravé moudrosti. A tak čím více si stěžuješ na nedokonalost hmoty, tím více obdivuj velikost dovednosti Stvořitele. Více obdivuji se sochaři, když učiní svým uměním sochu z křehké hlíny a dovede jí vtisknouti podivuhodnou krásu, než když tutéž utvoří ze zlata, neboť potom již sama látka ke kráse přispívá, kdežto tam promluvílo jedině jeho umění.

Chceš-li se poučiti, jaká jest moudrost našeho Stvořitele, pozoruj, co se dělá z hlíny. Což jiného, než střepiny? Nejlepší umělec, Bůh, z látky, ze které jinak nestane se nic než střepina, utvořil oko tak krásné, že všichni, kdož si ho blíže všimnou, užasnou. Do oka vložil Bůh takovou moc, že může dohlednouti do nedozírna a pomocí maličké panenky pojeti v sebe tolik těles, hor, pahorků, moří, ba i celé nebe. Neukazuj na slzy, neboť ty určeny jsou pro tvůj hřích, ale pozoruj jeho krásu a schopnost, že může takovou dálku prostoru proběhnouti bez práce a bez únavy. Nohy zemdlívají již po krátké chůzi, kdežto oko necítí únavy, třeba projde tak velikou šířkou i dálkou. Poněvadž oko jest nejpotřebnější úd, zařídil vše Tvůrce tak, aby se neunavovalo žádnou prací a stálo ustavičně ke službám pohotovo. Kdo mohl by vypověděti všecku schopnost jeho? Co říci mám o panence a její schopnosti? Pohled na víčka, u porovnání s ostatními údy bezcenná, i v nich spatříš moudrost Boží. Jako zabraňují osiny ptákům, aby se usadili na klasu a tak zlámali stéblo, tak také na víčkách řasy zadržují všecken škodlivý prach. Pohled dále, jak neméně moudrost se jeví v obočí. Diviti se musíme již samému umístění, neboť není ani příliš ke předu posunuto, aby neprekázelo očím, ani zas příliš do zadu, ale jako střecha domu, tak vyčnívajíc zachycuje pot s hlavy a tak chrání oko od úhony. Proto obočí porostlé jest hustými brvami, které mimo to dodávají oku krásy. Ještě více jest nám se něčemu diviti. Vlasy stále rostou, takže nutno jest je stříhati, obočí však nikoliv. To ovšem není zase bez účele, nýbrž proto, aby nezacláněly očím, jako se stává někdy starcům.

Aneb kdo by mohl vypověděti všecku moudrost Tvůrcovu, jež jeví se v uspořádání mozku? Především učinil

ho Bůh měkkým, poněvadž jest pramenem všech smyslů; aby však proto netrpěl, obklopil ho se všech stran kostmi a aby pak nebyl tísněn těmito tvrdými kostmi, obalil ho dvojí blanou, jednou tvrdší, druhou měkkí, a to jednak pro uvedenou již příčinu, jednak aby rány na hlavu mířené nestihly ihned mozek, ale aby blány tyto je zachytily a tak mozek uchránily. Že pak lebka není kost jediná, nýbrž více spolu spojených částí, má svou důležitost pro bezpečnost mozku. Spojeními těmi mohou ucházeti výpary, a při úrazu poškodí se jenom jedna část. Kdyby totiž lebka byla jediná souvislá kost, postižena by byla vždy celá, takto však nikoliv. Proto ji Bůh složil z tolika částí. A jako stavitel staví střechu na dům, tak také učinil Bůh, aby na hlavě rostly vlasy jako jakási střecha. Podobně učinil i se srdcem. Poněvadž srdce jest nejdůležitější a hlavní úd, na němž záleží celý život náš, jehož poranění přivádí i smrt, ohradil je se všech stran tvrdými kostmi, ochránil z předu prsy, ze zadu lopatkami a jak učinil s blanami mozkovými, tak učinil i zde. Aby při tlukotu svém, zvláště pak při hněvu a rozčilení, nenaráželo bolestně na tvrdé kosti, obalil je do více blan, položil mezi měkké plíce, aby tak mohlo v tomto měkkém okolí beze škody tlouci. A tak jako o mozku a srdci dalo by se říci i o jiných údech, kdybychom zkoumali nehty, z jejich tvaru, látky, umístění, viděli bychom Boží moudrost, tolikéž i z prstů, proč nejsou všechny stejně dlouhé. Však již z řečeného, kdo jest dobré vůle, pozná jasně velikou Boží moudrost, my pak obrátíme se k jiné námitce.

Mimo již dříve uvedené námitky uvádějí také tuto: Člověk jest králem tvorstva, a přec přemnohá zvířata převyšují ho silou, čilostí a rychlostí. Kůň jest rychlejší, vůl silnější, orel lehčí, lev statečnější. Co na to odpovíme? I zde shledáváme Boží moudrost i čest, jíž nás ozdobil. Kůň jest sice rychlejší, ale k cestování způsobilejší jest člověk. Kůň, ač jest velice rychlý a otužilý, urazí sotva 200 stadií denně. Člověk však přepřahaje mnoho koní urazí až 2.000 stadií. Člověk tedy rychlost koně daleko převyší rozumem a důvtipem a ač nemá tak rychlých nohou jako kůň, přec má nohy jeho, které mu slouží jako by byly jeho vlastní. Žádné zvíře nepodrobí své službě zvířete druhého, ale člověk důvtipem od Boha svěřeným ochočí si a využije každého tvora. Kdyby měl člověk tak silné nohy jako kůň, byly by zas nezpůsobilé k jiným věcem, jako ke slézání vrcholů hor a stromů, neboť k tomu nehodí se

kopyto. A tak, ač nohy člověka jsou slabší, přec mohou býti daleko více upotřebeny, a tato nedokonalost nijak mu nepřekáží, jelikož mu slouží síla koně, a nohy jeho všestranností předčí koňovy. Křídlo orlí jest lehčí, já však mám rozum a důvtip, kterým mohu dostihnouti a chytiti všechny ptáky, i orly. Chceš viděti moje křídla? Mám křídla ještě lehčí, na nichž dosáhnu ne 10, 20 stadií aneb až do oblak, ale nad sama oblaka, až tam, kde sedí Kristus na Pravici Boží. Zvířata mají ovšem na těle svém zbraň, na př.: vůl rohy, vepř zuby, lev drápy, nám však nedal jich Bůh na těle, ale mimo tělo, aby ukázal, že člověk má býti tvor mírný a nemá jich vždy užívat, nýbrž jenom zřídka. Abych svobodně, nenuceně nosil zbraně, proto Bůh oddělil je od mé přirozenosti.

Nejen tím převyšujeme zvířata, že máme rozum, nýbrž již i tělem. Bůh tak je uzpůsobil, aby bylo přiměřené vznesené duši a jejím rozkazům, neboť Bůh úmyslně tak upravil tělo, aby sloužilo rozumné přirozenosti. To patrně z nemoci. Když v těle jenom trochu něco se uchýlí od svého určení, ihned zamezeny jsou duševní úkony, na př. když mozek se ochladí neb oteplí. A tak i na těle možno znamenati velikou moudrost Boží nejen proto, že učinil tělo na počátku mnohem lepším, než jest nyní, ale i proto, že se jednou vzkřísí k větší slávě své. Chceš-li viděti dále moudrost, kterou projevil Bůh na těle lidském, ukáži ti na to, co obdivoval sv. Pavel. Bůh učinil, že jeden úd slouží druhému, že vyniká jeden úd krásou, druhý silou: na př. oko jest krásné, ale noha silnější, hlava jest vzácná, ale nemůžeš říci nohám: vás nepotřebuji. (I Cor. 12. 21.) To možno znamenati mezi všemi živočichy i v celém životě. Král potřebuje poddaných, poddaní krále, jako hlava nohou.

Různá zvířata jsou nestejně důležitosti a ceny, některá nás obveselují, jiná živí, na př. páv obveseluje, živí však slepice, vepř, ovce, kozy, v práci pomáhá vůl a osel. Opět jsou mnohá jiná, která nic takového neposkytují, ale bystří náš um, jako zvěř množí statečnost lovců, nabádají svou bázni k opatrnosti, a z těl svých poskytují léky. Proto kdyby ti někdo řekl, jak jsi pánem tvorstva, když se bojíš lva, odpověz mu, že to tak nebylo na počátku, když ještě ve vážnosti u Boha byli lidé, když ještě byli v ráji. Když jsem urazil Boha, teprve tehdy upadl jsem do služebnosti, ale ne zcela, neboť mám jakousi moc, již vynikám nad zvířata. Tak stává se i v rodinách, dokud synové mají

malou vážnost, ač jsou vznešení, bojí se mnohých sluhů, a mnohem více ještě, když hřešili. A tak můžeme i říci, že i zmije, štírové a plazové stali se obávanými pro hřích.

A tak nejen na těle našem a na zvířatech, ale i na rostlinách možno spatřiti tuto rozmanitost a nestejnou důležitost, abychom ve všem viděli Boží moudrost. Nehaň tedy Boha pro porušitelnost těla, ale právě proto ho měj ve větší úctě a obdivuj se jeho moudrosti a prozřetelnosti, protože takový soulad dovedl učiniti v těle porušitelném, prozřetelnosti pak, poněvadž učinil porušitelné k prospěchu duše, aby pokořil totiž její nadutost a pýchu. Proč tedy, řekne snad někdo, neučinil tak Bůh hned ze začátku? A tu Bůh jako by odpovídal: Já sice jsem tě povolal k většímu důstojenství, ty však stal jsi se nehodným takové cti a ztratil jsi ráj a přec ani tehdy jsem nepovrhl tebou, napravil jsem hřích a uvedl tě do nebe. Zajisté jen proto jsem tě nechal tak dlouho porušitelným, aby v nejistém čase stalo se pěstování pokory jistějším, abys se nikdy nevrátil k bývalému smýšlení svému. Děkujeme tedy za všechno to Bohu dobrotivému a budme vděční za takovou prospěšnou péči o nás a také zachovávejme co nejvíce ono přikázání, o kterém jsem vám tak často již mluvil.

○ A neustanu, dokud mé žádosti nesplníte, neboť nezáleží na tom, kolikrát vás napomenu, ale to se vyžaduje ode mne, abych napomínal, až poslechnete. Židům řekl Bůh ústy proroka: K svárům a k vádám postíte se? (Isai 58. 4. 5.) Mými ústy však vám praví: K přísahání a ke křivým přísahám se postíte? Jak spatříme svatou Velikonoc, jak přijmeme svatou oběť, jak budeme moci na jazyk vložití svaté, podivuhodné tajemství? Na onen jazyk, kterým jsme zneuctili zákon Boží a duši svou? Když nikdo se neodváží umazanýma rukama vzítí královský purpur, jak my přijmeme na poskvrněný jazyk Tělo Páně, vždyť přísaha jest od dábla, svátost od Boha? Které účastenství má spravedlnost s nepravostí, aneb které společenství světla s tmou a jaké společenství má Kristus s Belialem? (2 Cor. 6. 14.) Jistě vím, že chceš se zbaviti této nepravosti, poněvadž však to jde těžko jednotlivci, rozdělme si úlohy, jako to dělají chudí. Jednotlivci nemohou vystrojiti úplně hostinu, složí se tedy a společně hostinu vystrojí. To učinme i my, a poněvadž sami jsme jaksi malátni, slíbme si, že jeden druhého povzbudíme radou, napomenutím, povzbuzením, důtkou i hrozbou, abychom úsilím společným správně jed-

nali. My totiž vidíme vše vždy lépe na druhém než na sobě, nuže tedy mějme pozor na druhého, on dá zas pozor na nás, a tak ušlechtilé budeme zápoliti, abychom přemohli tento ošklivý zvyk, s důvěrou se přiblížili k slavnosti a účastni se stali sv. oběti s blaženou nadějí, milostí a dobrotou Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož a s nímž Otci sláva spolu s Duchem Svatým na věky věkův. Amen.

XX. HOMILIE.

ím více se chýlí půst ke konci, tím více usilujme o ctnost. Jako zápasníkům, třeba sebe více stadií proběhli, žádného užitku nepřinese, když nedostali cenu, tak také žádného užitku by nám nepřinesly všechny ty práce a námahy s postem spojené, když bychom nemohli požívatí svaté hostiny s čistým svědomím. Proto totiž byl tento svatopostní čas a půst, sv. přijímání, slyšení slova Božího, poučování a modlitby, abychom očistění od neřestí, které se nás jakýmkoliv způsobem tohoto roku přichytily, s duchovní důvěrou stali se účastnými oné nekrvavé oběti. Jestli však toho nedosáhneme, marné a bez užitku byly všechny naše práce. Každý tedy si vydej počet, jakou vadu na sobě opravil, jakou ctnost získal, který hřích odložil, a v čem se lepším stal, a jestli shledá, že z postu oné odměny se mu dostalo, a jest jist, že dobře léčil své rány, přístup. Jestli však to vše opomenul a může ukázati jen na svůj půst a nemůže dokázati, že i v jiných věcech se zapřel, zůstaň venku a teprve tehdy přístup, až se očistíš ze všech hříchů. Kdo pro slabost tělesnou nemohl se postiti, právem bývá omluven, nemožno však omluviti toho, kdo provinění neodložil.

Nepostil jsi se pro tělesnou slabost, dobře. Řekni mi však, proč jsi se nesmířil se svými nepřáteli? Zde také se můžeš vymlouvat na slabost tělesnou? Jestli ještě chováš nenávisť a závist, jakou výmluvu můžeš uvést? Neboť nikdy nemožno v těchto nepravostech vzíti útočiště k slabosti tělesné. Laskavý Kristus to tak zařídil, aby hlavní a životodárná přikázání nebyla závislá od slabosti tělesné. Ostatně, poněvadž potřebujeme všech přikázání a na prvním místě onoho, který zakazuje nepřátelství a trvalý hněv a káže ihned se smířiti, tedy budeme dnes mluvit o tomto přikázání. Jako jest nemožno, aby smilník nebo rouhač účasten byl svatého stolu, tak také nemožno, aby, kdo

chová nepřátelství a kdo jest ve hněvu zatvrzelý, účasten byl sv. přijímání, a doceia právem. Kdo smilnil neb cizoložil, jakmile choutce zadost učinil, přestal hřešiti a když se vzpamatuje a chce povstati z tohoto pádu a ukáže veliké pokání, nabude jakési útěchy. Kdo však nepřátelství chová, každý den hřeší a hřích ku konci nepřivádí, každodenně se opakuje tento hřích. Jaké milosti můžeme očekávati, když jsme se zaprodali takové sani? Budeš snad žádati, aby ti Bůh byl laskavým a milosrdným, když ty jsi tak tvrdým a neúprosným k spoluslužebníkovi? Dejme tomu, že tě potupil, zdaž i ty přecasto netupíš Pána Boha? A jaký jest přec rozdíl mezi Bohem a služebníkem! Mimo to nepřítel snad jen oplatil, byv napřed potupen a rozhněván, ty však proti Pánu Bohu potupně jednáš, ač tě On neurazil, nýbrž denně tě zahrnuje nesčetnými dobrodiními. Pomni, že kdyby Bůh chtěl bezpráví proti sobě činěné vyrovnati, nebyli bychom živi ani den. Budeš-li dbáti hříchů, Pane, kdo obstojí? (Psal. 129. 3.) A ať již pominu všechny jiné hříchy, které zná jen svědomí, a které nemají mimo Boha jiného svědka, jaké milosrdenství, prosím, doufati můžeme, když by ukázal nedbalost a lenost v modlitbě? Stojíce před Bohem a vzývajíce ho, nemáme ani tolik studu a úcty, jako služebníci k pánu, jako vojíní k svému nadřízenému, nebo přítel k příteli. Když mluvíš s přítelem, máš pozor; když však jednáš s Bohem o svých hříších a prosíš o milost a odpuštění, tak nedbale to činiš, kolena sice klečí, ale duši necháváš často blouditi po fóru a ulicích a ústy pohybuješ na prázdno. A to se nám přihází ne jednou neb dvakrát, ale často. Kdyby Bůh chtěl vážit jen toho, což myslíš, obdrželi bychom milost? Já aspoň myslím, že nikoliv. Což kdyby Bůh dále odhalil nadávky, jimiž každodenně se vespolek častujeme, opovážlivá posuzování, jimiž bližního posuzujeme bez náležité příčiny jen proto, že zlolajní jsme, co, prosím, budeme mocí uvéstí na svou omluvu? Což kdyby zkoumal naše všetečné pohledy, špatné žádosti, naše ohavné myšlenky, jaký trest bychom zasloužili? Když uvážíme své nadávky, ani promluvit nesmíme. Když prohlédneme své marnivé chlubení se modlitbami, posty a almužnami, neodvážíme se ani pozdvihnouti zraky své k nebi. A to soudíme ještě jen my, kteří jsme hřešili, a nikoliv Bůh. A což kdyby se na soud vzaly úskoky, jež si připravujeme vespolek, kdy do očí chválíme, po straně však pomlouváme? A co říci mám o braní jména Božího nadarmo, o lži, křivé přísaze, nespravedlivé

prudkosti, závidi, kdy závidíme nejen nepřátelům, ale i přátelům, kdy radujeme se z cizí škody a neštěstím druhého utěšujeme se ve svých nehodách? A což, kdyby se žádal počet z našeho chování se při modlitbách? To zajisté jest vám povědomo, že, ač sám Bůh s námi mluví skrze proroka, my mluvíme spolu o věcech nenáležitých. Kdyby Bůh nehledě k ostatnímu, jenom toto chtěl náležitě trestati, jaká naděje by nám zbyla na naše spasení? Nemysli, že to malé provinění! Hříšnost toho poznáš na jednání lidském. Představ si, že bys byl v hovoru s praetorem aneb jen s nějakým lepším přítelem, a ty bys se od něho odvrátil a dal se do hovoru se sluhou, na tom poznáš, jakého zločinu se odvažuješ, když činiš totéž Bohu. Onen vznešenější jistě by nezapomněl na tuto urážku, Bůh však, ač těmito a ještě většími urážkami bývá urážen každodenně a ne od jednoho, dvou nebo tří, ale téměř od nás všech, trvá přec v milosrdenství a shovívavosti. To jsou zjevené hříchy, ze kterých téměř všichni se vyznávají. Jsou však ještě jiné, jichž jest si vědoma jediná duše hříšnickova. Kdybychom to všechno náležitě si rozvážili a uvážili množství hříchů svých, třeba bychom sebe tvrdšími a krutějšími byli, pro strach a úzkost ani nevzpomenem na křivdy, nám někým způsobené. Vzpomeň na onen hrozný soud, kdy vše zjevno bude, pamatuj, že vše bude zjevno, co nyní jest tajno. Když odpustíš bližnímu křivdu, to, co by jinak bylo objeveno jednou na soudu, to vše tím zničíš a neponeseš s sebou nic ze svých hříchů, takže více dostaneš než jsi dal. Mnoho jest věcí, jichž nemáme svědka, když však povážíme, že v onom soudném dni očím všech budou předloženy naše hříchy, myslím, že to bude horší než sám trest. A hle, tolik hříchů, tolik studu, tolik trestů možno smýti odpuštěním křivdy. Nepravostí bratra svého nevzpomínejte v srdcích svých a o provinění bližního ani nepřemýšlejte. (Zach. 7. 10). Nepraví se jen: odpust, ale: ani nepřemýšlej, nechovej v srdci, vypud všechnen hněv, odstraň vřed. Když strojíš pomstu, postihneš nejdříve sebe, neboť jest to tak, jakobys učinil hněv katem, aby ti stále dráсал útroby. Kdo jest více politování hoden než člověk stále rozhněvaný? Jako šílení žádného pokoje nemají, tak také ten, kdo druhého nenávidí a má nepřítel, nikdy nemá pokoje, stále jest rozdrážděn, zveličuje bouři duševní každým dnem, uvažuje stále slova i skutky svého nepřítel, ba rozloben jest i na pouhé jméno jeho. Když ho uslyší jen jmenovat, velice jest rozrušen, a když ho má spatřit, svíjí se, jakoby

mu nastávaly poslední věci. Když vidí něco, co nepříteli patří, buď šat, dům nebo sluhu, zasazuje mu to nové rány. Jest nám potřebí takové duševní stísněnosti, takového trestu a takových muk? Kdyby i peklo nehrozilo těm, kteří chovají záští, měly by se odpustit bližnímu hříchy již pro tyto útrapy, když však nad to nás čekají za to věčné tresty, což pošetilejšího než když se zde trestáme? Když vidíme, že nepřítel zkvétá, hyneme žalem, když je v neštěstí, bojíme se, aby se neobrátilo k dobrému. Trest neodpustitelný jest za obojí. V neštěstí nepřítele se nevynášej (Prov. 24. 17.) dí Písmo.

Nenamítej mi velikost učiněných křivd, ta tě nečiní zatvrzelým ve hněvu, ale to, že málo pamatuješ na svoje vlastní provinění a málo na očích máš peklo a bázeň Boží. Že tomu tak, ukáži z událostí našeho města. Když vinníci za ony zločiny byli vlečeni na soud, když již oheň hořel, kati kolem stáli připraveni a polena štípali, kdyby byl z přítomných někdo zvolal: Máte-li nepřátele, odpusťte jim, a budeme vás moci zachrániti, zdaž by se mu byli nevrhli k nohám a nelíbalí mu je? Ba, co o nohách mluvím, kdyby jim byl otroctví nabídl, jistě by byli neodmítli. Když tedy již časný trest, který přec má konec, přemůže každý hněv, tím více by vypudil ze srdce našeho trest věčný, kdybychom na něj stále pamatovali, nejen nenávisť, ale i všecky špatné myšlenky. Což jest snadnějšího než odpustiti provinilci? Není k tomu třeba peněžitého nákladu, ani přimluv jiných, stačí k tomu dobrá vůle. Ve světských záležitostech konáme nízké služby často pod svou důstojností, vynakládáme peníze, hovoříme s vrátnými, lichotíme zločinným lidem, vše podnikáme v řeči i ve skutku, jen abychom dosáhli zamýšleného, pro zákon Boží však nechceme odprositi a za hanbu bychom si pokládali první k uraženému přijíti. Myslíš, že by to bylo hanba, kdybys odnesl zisk ty první? To jest hanba, že zůstáváš v tom hněvu a čekáš, až k tobě dříve přijde původce křivdy. To jest chyba, to jest ohromná škoda, neboť kdo přišel první, odnesl celý zisk. Když jenom na prosbu druhého hněvu zanecháš, připočte se jemu ten dobrý skutek, neboť neudělal jsi to k vůli Bohu, ale k vůli tomu, který tě prosil. Když však beze všeho zakročení, aniž by nepřítel k tobě přišel a tebe prosil, sám přijdeš bez váhání a ostýchání k nepříteli a přestaneš se na něho hněvati, celý ten dobrý skutek jest výhradně tvůj a obdržíš sám za něj celou mzdu. Kdybych řekl: Posti se, ukážeš mi na svou tělesnou slabost;

řeknu-li: snaž se o nebeskou hostinu, ukážeš své starosti; řeknu-li: navštěvuj více kázání, snaž se vniknouti do svaté víry, ukážeš na svou neumělost; řeknu-li: hled' napravití druhého, odpovíš, že tě neposlechne, že často se na tebe osopil uprostřed řeči. To ovšem jsou plané výmluvy, ale mají aspoň nátěr výmluv. Ale řeknu-li: zanech hněvu, co z toho předcházejícího uvedeš na omluvu? Ani slabost, ani chudobu, ani neumělost, ani zaměstnání, ani nic podobného. Proto tento hřích nejméně zasluhuje milosrdenství. Jak můžeš pozvedati ruce k nebesům a prositi o milost? A i kdyby Bůh chtěl ti odpustiti hříchy, ty mu nedovoluješ, poněvadž chováš nenávisť proti bližnímu svému. Ale řekneš, že jest krutý, že touží po trestu a pomstě. Právě proto odpusť. Namítneš, že jsi vytrpěl mnohou křivdu, velikou škodu, mnohé nadávky, a že chceš jen trest nepříteli. Než právě v tomto užitečno tobě urážku odpustiti. Jestliže totiž sám se chceš pomstiti a potrestati, ať již slovy, skutky aneb jen přáním zlého, Bůh sám již nebude trestat, poněvadž ty staráš se o trest sám, ba více, on nejen nebude trestat nespravedlnost tobě učiněnou, ale ještě potrestá tebe, poněvadž tím jednáš nespravedlivě proti němu. Když bychom potrestali sluhu někoho, tu pán jeho bývá tím uražen a tvrdí, že jest to bezpráví jemu učiněné. Když jsme uraženi ať od pánů či sluhů, přenecháváme rozsudek soudu a pánům. Jestli tedy ve věcech lidských žádný si nesjednává dosti učinění sám, čím více dlužno tohotěž dbáti ve věcech, v nichž si vyhradil trest Bůh! Urazil tě bližní velice a učinil bezpráví? Poruč to Bohu, on to daleko lépe vyrovná, než sám si přeješ. Tobě poručil jen, abys se za něho modlil, co by však se s ním mělo státi, to poručil, aby se ponechalo jemu. Jemu tedy přenech svoje právo, nic zlého nepřej nepříteli! Bohu ponech způsob soudu. I když my odpustíme, když se smíříme a za nepřátele se modlíme, jestli oni se neobrátní a nepolepší, Bůh jim neodpusť, tebe však za to pochválí.

Špatný však tu bývá názor lidu. Mnozí totiž napomenutí byvše ke smíření, když se jim smír nelíbí, uvádějí výmluvu, která ovšem není ničím jiným, než zastřením jejich špatnosti, že se nechtějí smířiti proto, aby neučinili nepříteli ještě horším a aby nezakusili od něho později ještě větší a bolestnější potupy. A také ještě přidávají, že by lidé jen slabost viděli v prvním kroku ke smíření. Však to jest všecko bláhové. Ono oko, které nikdy nespí, zná smýšlení tvé. Nemá nám záležeti na úsudku našich spoluslu-

žebníků, ale na úsudku toho, jenž nás bude souditi. Jestli však ti na starosti leží, abys neučinil horším nepřítele svého svým odpuštěním, věz, že ho horším učiníš, jestli se nesmíříš. Dejme tomu, že jest vyvrhel lidí, třeba to neřekne ani neprojeví, přec mlčky schválí tvé jednání, a svědomí jeho v uctivosti míti bude tvou mírumilovnost. Kdyby však se neobměkčil, bude velice potrestán od Boha. Abyste viděli, že Bůh neodpustí hříchy nepřátelům, kdyby z odpuštění našeho stali se horšími, třeba bychom se za ně modlili, uvedu vám příklad. Potupila Marie Mojžíše, a Bůh ji učinil malomocnou, a když Mojžíš, který to bezpráví utrpěl, za ni prosil, řekl: Ať zůstane sedm dní mimo ležení (Num. 12. 14.). Jako by Bůh řekl: Za tvou bratrskou lásku, mírnost a dobrotu zasluhuješ chvály, mně však jest známo, kdy má býti osvobozena od tohoto trestu. Proto i ty ukaž všecku laskavost bratru svému, odpusť ne snad s přáním většího trestu, ale s láskou a dobrotou. To měj za jisto, čím více by se zatvrdil tvou snahou po smíření, tím větší si hromadí trest. Co pravíš, že bude ještě horší? To jest jeho hřích, tvoje však zásluha, že i přes to plnil jsi vůli Boží.

Neříkej mi také ona planá slova: Musím se báti jeho vychlubování, že jsem přišel k němu jen z bázně, a tak ještě více se bude vynášeti. To jsou slova duše dětinské a bláhové, která hledí na lidi. Ať si myslí, že jsi přišel z bázně, tím větší bude odměna tvá, že jsi to předvídal a přec snesl jsi všechno z bázně Boží. Kdo totiž jen k vůli lidem se usmíruje, zbavuje se zisku, odměny, kdo však již předem ví, že mnozí se mu smátí a jej tupiti budou, a přec se smíří, ten bude míti dvoj- a trojnásobnou korunu. Neříkej: on mi učinil tu a tu křivdu, neboť Bůh poručil odpustiti i tehdy, kdyby se byl dopustil proti tobě všech křivd, co jich zná zloba lidská. Hle, pravím a mocně volám: Žádný, kdo má nepřítele, nepřistupuj k svatému stolu a nepřijímej Tělo Kristovo! Smíř se a pak přijmi svátost! A to nepravím já, ale Kristus, který byl za nás ukřižován. Aby tě smířil s Otcem, neodmítl být obětován a vylít svou krev, a ty, abys se smířil s bratrem, nechceš ani ústa otevřítí a přijítí první? Slyš, co o takových praví Kristus: Jestliže obětuješ dar svůj na oltáři a tu se rozpomeneš" (Mat. 5. 25.). Neřekl: Počkej, až on přijde k tobě, aneb abys použil nějakého prostředníka aneb prosebníka, ale abys ty sám k němu šel. Jdi, tak praví, a dříve smíř se s bratrem svým. Podivuhodná věc! Bůh není uražen, že necháváš daru pro něho

určeného, a ty to považuješ za potupu, když bys první šel ke smíření? Kdybys viděl některý úd useknut, rychle ho přivážeš, všechno učiníš, aby opět přirostl. Totéž učiň se svými bratřími, kdybys viděl, že jsou odříznuti od tvého přátelství. Rychle pospěš k nim a nečekej, aby přišli oni dříve, a tak obdržíš odměnu také dříve.

Máme rozkázáno, abychom měli jediného nepřítele, ďábla, a s tím abychom se nesmířili nikdy. Proti bratru svému nevystupuj nikdy v duchu nepřátelském, nýbrž kdyby snad se někdy vyskytla nějaká urážtička, ať netrvá nikdy déle než jeden den. Slunce nezapadej nad hněvivostí vaší (Ephes. 4. 26.). Jestli trvá hořkost tvá déle, pak není ten hněv tvůj z náhlého vzplanutí, ale již ze zloby a mysle zločince. Nejen to jest vážné, že se zbavuješ odpuštění, ale to, že neprospíváš ve ctnosti, neboť za den zvětší se hřích, rovněž i za dva a ke dnům třem a čtyřem snadno se přidá pátý, brzy pak jest to deset, dvacet, sto a rána stává se nevléčitelnou, a čím déle trvá, tím více zvětšuje se trhlina, Střez se toho a neříkej: Když my jsme se právě pohádali, možné i nemožné jsme si vyčetli, a na obrátku mám běžeti ke smíření? Zdaž tu každý nebude haněti mou nestálost? Nikdo pořádný tě nepohaní, ale zůstaneš-li nesmířitelný, tě budou všichni tupiti, dáš místo ďáblu. Nejen pro uplynutí delšího času, ale i pro ty věci, které se mezi tím stanou, bude smíření nemožné. Jako láska přikrývá množství hříchů, (1. Petri 4. 8.) tak také nepřátelství udělá provinění z toho, co samo o sobě není provinění. Všichni nactiutrhači, kteří se radují z cizích chyb a je přenášejí, najdou víry. Tohle když všechno víš, předejdi ho a zadrž, dokud úplně se neodtrhne, třebas by ti bylo proběhnouti celé město a podniknouti dlouhou cestu za hradby. Třebas bys měl v rukou nutnou práci, o to jedinež se starej, abys se smířil s bratrem svým. Jestli ti to těžké, pomni, že to podstupuješ k vůli Bohu a že obdržíš plnou odměnu. Duši svou, kdyby se ostýchala, zdráhala a zpečovala, oslov takto: Proč se ostýcháš, zdráháš a zpečuješ, vždyť nejde o peníze ani o jiné prchavé věci, ale o naši spásu. Bůh tak poroučí, vše nechť ustoupí jeho příkázání. Jest to jakýsi duchovní obchod, ať tedy nejsme zdlouhavci a lenivci, ať pozná nepřítel, že jsme vynaložili péči, abychom poslechli Božích příkázání, a ať třeba ještě více tupí a učiní ještě horší věci, všechno snesme ušlechtilé, neboť nezavděláme se tím tak jemu, jako sobě samým. Přede všemi ctnostmi připočte se nám to k zásluze onoho dne. Mnoho jsme se prohřešili, ve mnohém urazili

Pána Boha, on ve své dobrotě dal nám tuto cestu k odčinění. Neopustme tedy tento poklad! Zdaž nebylo v jeho moci přikázati, abychom odpustili beze vší odměny, neboť není nikoho, kdo by mu mohl odmlouvatí a jeho přikázání opravití. Ale z veliké své dobroty slíbil nám odměnu velikou a nevýslovnou, po níž nejvíce toužíme, totiž odpuštění našich hříchů, a dosažení toho učinil nám tak snadným. Jaké milosrdenství budeme mítí, když tolik odměny máme obdržeti a přec ani tehdy nejednáme dle zákonodárce a jím opovrhujeme? Že jím opovrhujeme, patrně z následujícího: Kdyby Imperátor vydal zákon, aby se všichni nepřátelé smířili, zdaž všichni s chvátáním by toho neučinili? Já aspoň myslím, že ano. Jaké milosti můžeme pak čekatí my, když nemáme k Pánu Bohu ani tolik úcty, jak k člověku? Proto máme přikázání říkat: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům. (Math. 6. 12.) Co může býti nad tento rozkaz mírnějšího? Tebe samého učinil soudcem v odpuštění tvých přečinův; odpustíš-li málo, málo ti bude odpuštěno, odpustíš-li mnoho, bude ti odpuštěno mnoho, odpustíš-li ze srdce a upřímně, touže měrou odpustí ti Bůh. Jestliže odpustíš nepříteli a ještě si ho učiníš přítelem, právě tak zachová se k tobě Bůh. Tedy čím více kdo proti tobě se prohřešil, tím více jest třeba pospíchatí k míru z toho důvodu, aby i nám tím více bylo odpuštěno. Chceš poznati, že žádného smilování se nám nedostane, jestliže budeme pamětliví hněvů, a že nikdo nás nevysvobodí? Urazil tě bližní, oloupil o jmění, zlehčil tě a podvedl, a řekněme více, zabítí tě chtěl, tisíc nebezpečí nastrojil a vše, čeho jest schopna lidská zloba, ti učinil, a abychom vše nevypočítávali, řekněme, že žádnému ještě tak nebylo ublíženo, jako tobě, i v tomto případě, chováš-li hněv, nejsi hoden smilování. Proč, hned ukážu. Služebník tvůj, jemuž spoluslužebník jeho jest dlužen několik jen stříbrných peněz, byl by ti dlužen sto zlatých peněz a prosil by tě, abys mu dluh odpustil. Ty bys mu odpustil velký dluh pod podmínkou, že i on odpustí spoluslužebníku onen malý dluh. Kdyby však on nešlechtně svého spoluslužebníka hrdloval, zdaž bys ho nespolečkoval jsa tím uražen? A docela po zásluze. A totéž činí i Bůh. Řekne ti v onom dnu: Služebníče nešlechtný a zatvrzelý, nebyl bys mu odpustil ze svého, ale poručeno jsi měl zaplatiti dluh z mého, odpusť, a odpustím tobě, tak jsem řekl. Ale i kdybych toto byl nepřidal, i tak bylo třeba odpustiti, neboť byl to rozkaz pána tvého. Ale já jsem nerozkazoval jako pán, ale žádal jsem dobrodiní

jako od přítele, a to z mého, a slíbil jsem, že za to vrátím daleko více, a přec ani tak jsi se nestal lepším. Lidé v podobných případech jen tolik odpouštějí svým sluhům, jak velký byl jejich dluh. Na př. služebník by byl dlužen pánu 100 zlatých, pán zas jemu 10 zl. Pán nebude na něm vymáhati těch 10 zl., ale zbytek musí služebník zaplatiti. Bůh však tak nejedná, nýbrž jestliže jen málo daruješ svému svému spoluslužebníkovi, všecko ostatní ti daruje a odpustí. Odkud to jisto? Kristus řekl: Jestliže odpustíte lidem jejich provinění, Otec váš nebeský odpustí vám vaše (Math. 6. 14.) Jaký jest rozdíl mezi 100 denáry a 10.000 talenty, takový rozdíl jest mezi proviněním jejich a vaším. Jak velkého tedy trestu zasluhuješ, když nechceš přijmouti 10.000 talentů za 10 denárů? Tím obracíš modlitbu sám proti sobě. Když totiž se modlíš: odpust nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům, a neodpustíš, jest to tak jako bys prosil, aby tě Bůh vyloučil ze všelikého milosrdenství.

Ale, řekneš, já se neodvážím říci: odpust, jakož i já odpouštím, nýbrž jen: odpust! O kdybys to neřekl, Bůh tak přec učiní a odpustí jak odpustíš ty. To jest jasno z toho, co dále praví: Neodpustíte-li lidem, ani Otec váš nebeský vám neodpustí. (Math. 6. 12.). Nemysli tedy, že jsi tím pojištěn, když neříkáš celou modlitbu, a proto nemodli se zkomoleně, ale říkej celou modlitbu, aby již sama denní modlitba pudila tě k odpuštění. A to mi neříkej: často jsem žádal, a přec jsem nemohl obdržeti odpuštění. Neustaň, dokud nedosáhneš smíření. Neřekl Pán: nech toho daru a jdi prosit, ale: jdi, smiř se. (Math. 5. 24.). A proto třeba tě stálo mnoho proseb, neustaň, dokud se nesmíříš. Bůh denně nás prosí, a my neslyšíme, a přec neustává od prosby, a ty se zdráháš prositi svého spoluslužebníka? Jak jen prosím, můžeš býti takto spasen? Než snad často jsi prosil a často jsi byl snad odmítnut? Tím větší tvoje odměna. Čím jest zatvrzelejší a ty čím jsi vytrvalejší v prosbě, tím více rozmáhá se tvoje odměna, jako zase naopak: s čím větší námahou konáš tento skutek ctnosti, a čím tíže se ti daří smíření, tím těžší bude pro něho soud a tím stkvělejší bude koruna jeho vytrvalosti. Toto máme nejen chváliti, ale vykonati i skutkem a neustati, až zas přijdeme k starému přátelství. Nestačí, že neurážíš nepřitele, že mu nekřivdíš, že nic proti němu nemáš, ale snažiti se jest, aby pojal k nám laskavost.

Však slyším zase námitku mnohých: Já se nehněvám, ale nechci s ním míti nic společného. Není přikázáno, abys

s ním neměl nic společného, ale to jest přikázáno, abys s ním měl mnoho společného, vždyť jest to bratr tvůj. Proto neřekl Kristus: odpust bratru svému, co proti němu máš, ale: Jdi a prve smiř se s bratrem svým, (Math. 5. 24.), a jestli on snad má něco proti tobě, dříve neustaň, dokud opět nesroste svorností tento úd. Abys získal služebníka na práci, vynakládáš peníze, vedeš mnohé řeči s obchodníky, podnikáš snad i dalekou cestu, abys však učinil nepřítele přítelem, nevynaložíš všecko? Odpověz mi! Jak můžeš Boha prositi, když zákonu jeho tak zanedbáváš? Co prospěje, získáš-li služebníka, z nepřítele učiněný přítel učiní nám Boha milostivým a laskavým, snadno smaže naše hříchy a získá nám chválu mezi lidmi a bezpečnost životu našemu, neboť jest velmi nebezpečno, máme-li i jen jediného nepřítele, a také tím trpí naše dobrá pověst, poněvadž nás u přemnohých pomlouvá, a tak mysl naše stále je znepokojována a ustavičnými bouřemi zmítána. Když tedy to všecko jsme poznali, vysvobodme se od trestu a pokuty a z úcty k dnešnímu svátku, čeho žádáme od Imperátora prokažme i jiným. Doslýchám se, že Imperátor z úcty k svátkům velikonočním přijme na milost město a odpustí všecky urážky. Kdo by byl tak nešlechtný, že by chtěl, aby druhý z úcty k svátkům odpustil, sám však by se nechtěl smířiti a tak by ukázal, že nemá v úctě svátky? Nikdo více neposkvvrňuje velikonoční shromáždění, než ten, kdo je slaví s nepřátelstvím. Vlastně je ani slavit nemůže, třeba by se úplně zdržoval od jídla po celých deset dní, neboť, kde jest nepřátelství a nenávisť, nemůže býti ani pravého postu, ani svátku. Neodvažuješ se neumytýma rukama vzítí svatou obět, jen také nepřístup s duší neumytou, to jest daleko horší a krutější trest přináší. Nic tak nenaplnuje duši špínou, jako ustavičný hněv. Kde však vztek a hněv, tam nezavane Duch mírnosti. Jakou má naději spásy člověk opuštěný Duchem Svatým a jak bude moci správně kráčet? Měj pozor, rozmilý, když chceš se pomstít, abys se sám nepřekvapil a nezbavil ochrany Boží. Třeba se nám to zdálo těžkým, veliké tresty i sebe větší liknavce a lenochy povzbudí, a také nyní jsme právě slyšeli, že to snadné, jen když budeme chtít.

Nuže tedy nezanedbávejme své vlastní spásy, ale přičiňme se a vše vynaložme, abychom u svatého stolu stáli bez nepřátel. Žádné přikázání Boží není těžké, jen když je dobře rozvážíme. To patrně na těch, kteří to dobře vykonali. Kdo dávali se strhnouti zvykem klení, mysleli, že

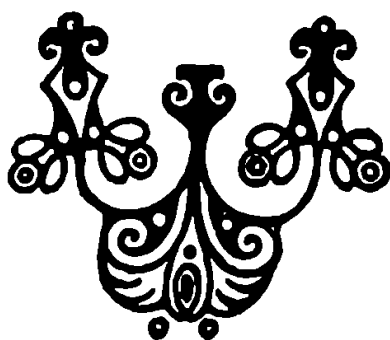
nemožno v tom se napraviť, že ano? A pŕec s pomoci Boží, když jenom trochu jste se sami pŕičinili, větší část toho jste již napravili. Proto napomínám, abyste i ostatek odložili a tak dali jiným dobrý pŕíklad. Kteŕí toho však ještě neučinili a vymlouvají se, že dlouhý čas zvykli klení, že nemožno za krátký čas vykoŕeniti, co za dlouhá léta zapustilo kořeny, těm odpovídám: Kde jde o pŕíkaz Boží, tam není třeba dlouhého času celých dní a snad i roků, ale dostačí bázeň Boží a zbožnost, a vše zmůžeme a to v krátkém case. Abyste ale neřekli, že jen tak na plano mluvím, dejte mi člověka, o němž víte, že jest ke klení náchylným a že více pronáší klení než slov, takového mi dejte na deset dní, a jestli ho v tomto krátkém case klíti neodnaučím, potrestejte mne trestem nejtěžším. Že tato slova nejsou prázdnu chloubou, objasním. Kdo byl nerozumnější a pošetilejší než Ninivetští, a pŕec oni nevzdělaní, kteŕí nikdy neslyšeli žádného mudrce, kteŕí nikdy neměli takových pŕíkázání, když slyšeli slova prorokova: ještě tři dny a Ninive sbořeno bude (Jon. 3. 4.), ve třech dnech odložili zlé návyky. Smilný stal se čistým, krutý mírným, zpronevěřilec a lupič poctivým a dobrotivým, lenoch pracovitým. A nenapravili snad jen tu neb onu chybu, ale všecky najednou. Odkud to víme? Ze slov proroka, kteŕý jako žalobník jejich pravil, že hlas nepravosti jejich dostupuje do nebe, později však o nich pravil pravý opak ŕka: Viděl Bůh, že jedenkaždý zdržel se cest svých (Jon. 3. 10.). Zdaž to není hanba, že barbari za tři dny odložili své chyby, my však že nemůžeme odložit ani jediný špatný návyk, ač tolik dnů jsme k tomu nabádání? Oni dospěli až k vrcholu nepravosti, neboť praví o nich: Nepravost jejich dostupuje ke mně, to znamená nepravost největší, a pŕec ve třech dnech povznesli se na vrchol ctnosti. Kde jest totiž bázeň Boží, není třeba mnohého času, kde však není bázně, sebe delší čas nepřinese užitku. Rezavé nádoby kdybys vyplachoval vodou sebe déle, úplně je nevyčistíš, kdo však je dá do ohně, vyčistí je v krátkém case, takže budou jako nové. Tak také duše poskvrněná jedem hřichu, když jen tak ledabylo, povrchně se chce zbavit hřichu a polepšení protahuje na mnohé dny, nedokáže ničeho, jestliže však vrhne se do žáru bázně Boží, omyje v krátkém case všecku poskvrnu. Neodkládejme tedy na druhý den. Nevíme, co druhý den přinese (Psov. 27. 1.). Ani neřikejme, že jen ponenáhlu zlý návyk přemůžeme, neboť ono „ponenáhlu“ nebude nikdy scházeti. Proto ono „po-

nenáhlů“ vynechme a řekněme: Jestli nenapravíme zlo-
vyk klení dnes, marně se budeme snažiti odložití ho v bu-
doucnosti. Bude-li Bůh viděti, že duše tvá rozohněna, a že
vzbuzena snaha, jistě pomůže ti ke zdaru. Zapřísahám vás
a prosím, budme bedliví, abychom i my neslyšeli: Muži
Ninivetští povstanou a odsoudí pokolení toto (Luc. 11. 32),
poněvadž oni jednou napomenuti byvše, polepšili se, my
však třeba často jsme byli napomínáni, přec se nelepšíme,
oni prospěli ve všech ctnostech, my však neosvojujeme si
ani jediné, oni se lekli hrozby vyvrácení, my však se ne-
vyburcujeme ani ohlášením pekla, a to učinili, ačkoliv ne-
byli účastní proroků, kdežto my požíváme stálého poučo-
vání a mnohé milosti. To nyní pravím, ne že bych vás
obviňoval ze zločinů vašich vlastních, ale předhazuji vám
tím cizí, neboť dobře vím, jak již dříve jsem řekl, že krásně
a účinně zachováváte zákaz o klení. Ale to ještě samo ne-
stačí k spáse, jestli totiž ještě nenapravíme druhé poučo-
váním. Tak také onen neunikl trestu, jenž, vzav hřivnu, celou
vrátil, protože obdržených peněz nerozmnožil. (Math. 25.)
Proto neohlížejte se jen na to, zda sami jsme sprostěni
tohoto hříchu, nýbrž neustaňme, dokud nebudou ho spro-
štěni také jiní. Každý ať přivede k Bohu 10 přátel, jež na-
pravil, ať jsou to služebníci nebo učedníci. Nemáš-li však
ani služebníků ani učedníků, máš jistě přátele, ty naprav!
Neříkej: Časté klení již jsme odložili, klesneme již jen tak
někdy. A to „někdy“ odlož! Kdybys ztratil jen jeden
zlatý, řekni mi, zda bys všechno neobcházal, nevyptával se
a nehledal, abys ho našel? Tak učiň i v klení. Dopadneš-li
se, že jsi nenadále klesl jen k jednomu zaklení, zalkej,
truchli, jakobys všechno ztratil. Opět opakuji: Uzavři se
v domě svém, rozvažuj o tom a cvič se v tom s manželkou,
s dětmi a domácními a umiň si toto: Dříve se nechopím zá-
ležitostí ani veřejných ani soukromých, dokud neočistím
duši svou. Jestli tímto způsobem vychováváte děti své, a tyto
zase své a tak dále až do skonání světa a příchodu Kristova,
těm, kteří k tomu první základ položili, přinese to velikou
odměnu. Naučí-li se syn tvůj prostě pronášeti: Věř, (bez
klení) nebude moci jíti ani do divadla, ani do krčmy, ani
nebude hráti v kostky, neboť ono slovo bude ústům jeho
jako uzda a bezděky ho bude puditi k stydlivosti a sluš-
nosti, a i kdyby někdy tam spatřen byl, uteče, jak bude
moci.

Snad jiní se ti vysmějí? Ty naopak jich polituj! Mnozí
měli za výsměch Noema, když stavěl koráb, když však

přišla potopa, vysmál se on jim, či vlastně on spravedlivý se jim nikdy nesmál, ale měl pro ně slzy a náрек. Když tedy uvidíš jejich smích, pomni, že ti, kteří se pošklebují, trpce a hoře plakati budou nařikající a zuby skřípějící v onom dnu rozpomenou se na svůj smích, a tehdy i ty rozpomeněš se na jejich smích. Jak velice pohrdavě smál se onen boháč Lazarovi, když však ho spatřil v lůně Abrahamově, bolně zaplakal sám nad sebou.

Toho všeho tedy pamětliv jsa, přidrž co nejdříve všechny k plnění tohoto přikázání. Neříkej: učiním to ponenáhlu, a neodkládej to na zítřek, neboť ono „zítra“ nebude mít konce. Čtyřicet dnů již přešlo, a až přejde ještě Pascha, nedám žádnému již milosti ani napomenutí, ale použiji síly rozkazu a přísnosti, které nebude lze nedbatí. Není platná výmluva na zvyk. Zdaž se může odvolati na zvyk zloděj, aby ušel trestu? Proč totéž nečiní vrah a cizoložník? Nyní však slavně prohlašuji, jestli přistihnu některé, jistě učiním pokus. Přistihnu-li totiž některé, že neodložili těchto chyb, potrestám je tím, že nařídím, aby bez svatých tajemství stáli venku, a teprve, až se polepší, aby požívali s čistým svědomím svatého stolu. Prosím však, abychom na prosby představených i všech svatých napravili tyto a i jiné chyby a dosáhli tak království nebeského milostí a dobrotou Pána našeho Ježíše Krista, s nímž Otci i Duchu Svatému sláva, čest a klanění nyní i vždycky i na věky věkův. Amen.

XXI. HOMILIE.

lovem, kterým vždycky v čase nebezpečném jsem k láskám vašim začínal, i dnes začínám a pravím: Požehnaný Bůh, který ráčil dopřáti, že slavíme s vámi tuto svatou slavnost s radostí a veselím mnohým, který vrátil hlavu tělu, pastýře ovčím, učitele žákům, vůdce vojínům a velekněze kněžím. Požehnaný Bůh hojněji nám učinil, než žádáme neb rozumíme. (Ephes. 3. 20.) Nám totiž se zdálo, že dosti jest, když vysvobození budeme z nastávajícího zla, a jen za to jsme prosili. Nejdobrotivější Bůh, který daleko převyšuje prosby naše mnohými dary, nade vše očekávání rychleji vrátil nám všem otce. Kdo mohl očekávati, že vykoná cestu tu v tak krátkém čase, že bude mluvit s Imperátorem, odstraní nebezpečí, tak brzy se vrátí ještě před Velikonocemi a že je bude slaviti s námi společně? Hle, neočekávané stalo se skutkem, obdrželi jsme otce, a tím větší máme radost, čím jsme ho dostali neočekávaněji. Za to všechno vzdávejme díky Bohu milosrdnému a obdivujme jeho moc, dobrotu, moudrost a péči, kterou projevil o město naše. Dábel usíloval je pro ony zločiny zasypati, Bůh však je touto nehodou ozdobil, město naše, biskupa i Imperátora a vůbec všechny učinil slavnějšími. Město nabylo lesku tím, že v takovém nebezpečí pominulo všech vlivných mužů, všech boháčů a všech slavných u Imperátora, a k Církvi, ku knězi Božímu se uteklo a spolehalo s mnohou důvěrou jedině na naději nebes. Když po odchodu společného otce mnozí strašili říkajíce: Imperátor se neobměkčí, ale ještě více se rozjitří a vyvrátí celou obec, a jiné ještě věci roztrušovali, tu ti, kteří byli v žalářích nestrašili se těmito pověstmi, nýbrž když jsem říkal, že jest to jen úklad ďábla, který chce zděsiti srdce naše, pravili: Nepotřebujeme slov útěchy, neboť víme, ke komu jsme se utekli od začátku a k jaké naději jsme přilnuli. Svěřili jsme svou spásu svaté kotvě, všemohoucímu Bohu totiž, a ne lidem. Proto také doufáme

v dobrý konec, nemůžeme věřit, že by tato naděje mohla býti zklamána. Jak mnoho přináší obci naší chvály, jak mnoho milosrdenství Božího dosáhne i v jiných záležitostech! Nedovede to každá duše, aby bděla v útoku pokušení, vzhlížela jen k Bohu a dychtila jen po jeho pomoci s po-
minutím všeho lidského.

Takového lesku tedy obec naše nabyla. Biskup náš dosáhl pak nemensího, vždyť duši svou vydal v nebezpečí za nás všechny a nad mnohé překážky, zimu, věk, svátky i nad smrtelnou nemoc své sestry se povznesl a nepomyslí si: Jediná sestra moje, která se mnou nesla břímě Kristovo a tak dlouho se mnou byla, nyní dokonává. Já nyní odejdu a nebudu ji viděti umírat, nebudu ji slyšet naposled mluvíti. A ona přec každodenně prosila, abych jí zatlačil oči, zavřel a srovnal ústa a upravil vše ostatní k pohřbu. Jako opuštěné, jako bez ochránce neposlouží jí v tomto bratr, od něhož si toho tolik žádala a umírajíc nebude viděti svého miláčka. A toto mi bude bolestnější, než několikrát smrt její. Kdyby byla daleko, zdaž bych nemusil spěchat, abych jí tuto službu prokázal, nyní, když ji mám tak blízko, mám odejít? Jak snese následující dny? On však nejen nic takového neřekl, ba ani si nepomyslí, ale dává přednost bázi Boží před pokrevstvím, ukázal, že dobře ví, že jako ředitel lodi v bouři, vůdce v nebezpečí, tak že vyzkouší se kněz v pokušení. Všichni, tak pravil, vzhlížej ke mně, Řekové i Židé, nezklamte tedy jejich očekávání, nepodcením takovou pohromu, všechno poručím Pánu Bohu a vydám v nebezpečí i duši svou. Hle, viz velikomyslnost veleknězovu a pozoruj dobrotu Boží! Všeho toho, čeho se odřekl, zase dosáhl. Chtěl slaviti svátky pro blaho obce v zemi cizí, daleko od svých, Bůh však nám ho vrátil před Velikonocemi, aby je slavil s námi společně, aby měl větší radost. Nebál se roční doby, a po celou cestu měl letní počasí. Nedbal stáří a věku a jako čilý mladík přestál celou cestu. Nedbal smrti sestřiny a nedal se přemoci hlasem krve, při svém návratu však našel sestru živou, a tak všeho, čím povrhl, zase dosáhl. Tak nabyl lesku a slávy u Boha i u lidí, velekněz.

Imperátora pak ozdobila tato událost více, než diadém, především proto, že, což by byl žádnému jinému neučinil, daroval knězi, a za druhé, že tak rychle se smíloval a přestal se hněvati. Abyste lépe poznali velkodušnost Imperátorovu, moudrost našeho biskupa, a na prvním místě dobrotivost Boží, dovolte, abych vám přednesl krátce onu

řeč. Slyšel jsem o ní od jednoho, jenž jí byl přítomen, neboť Otec náš nesdělil nám z toho všeho ani dost málo. Se všech stran jsa otazován, co řekl Imperátorovi, jak ho obměkčil, jak odvrátil jeho hněv, jako sv. Pavel skryl své vlastní zásluhy a jen řekl: Já nic jsem nepřispěl, neboť Imperátor máje srdce obměkčené samým Bohem, již před mou promluvou odložil všecken hněv a zlost a rozmlouvaje o událostech těch, tak bez hněvu se dotýkal všeho, jako by se to stalo někomu jinému. Však co on zatajil, ukázal Bůh jasně, a já vám to odhalím.

Když opustil město a zanechal všechny v takovém soužení, sám více trpěl než oni. Uprostřed cesty potkal se s vyslanci Imperátora, kteří šli vyšetřovat. Dovědév se od nich, proč jdou, představil si neštěstí, pobouření, útěk, strach, úzkost a nebezpečí a proléval celé proudy slzí otřesen v duši své. Otcové tím více truchlí, když nemohou býti přítomni u synů svých v neštěstí. A tak i biskup náš truchlil nad hrozícím nám neštěstím, ale ještě více proto, že byl od nás vzdálen. Ale i to stalo se pro naši spásu, neboť jakmile se od nich dověděl účel jejich cesty, tím vřelejší slzy proléval, s tím větší prosbou k Bohu se utíkal a prosil Boha na modlitbách celé noci, aby přispěl naší trpící obci a Imperátora obměkčil.

Když přišel pak do hlavního města a do paláce Imperátorova, jakmile shlédl císaře, zůstal státi v povzdálí, sklopil zrak, plakal a mlčel, skryl svůj obličej, jako kdyby on sám byl vším vinen. To učinil, aby již svým zjevem pohnul ho k slitování, aby si tak připravil přístup svým slovům, neboť nejlepší obhájení hříšníků jest, když mlčí. On chtěl tím jedno hnutí ze srdce Imperátora vypudit a nové vzbuditi; chtěl totiž zahnat jeho hněv, aby mohl povstat soucit a tím upravit cestu k obhajobě, což se i stalo. Jako Mojžíš, když se provinil lid, vstoupil na horu a nepromluvil ani slova, ač ho sám Bůh téměř vybízel, když pravil: Nech mne, abych je zahubil, tak i náš biskup učinil.

Když ho Imperátor viděl tak smutného a tak stojícího, šel k němu, a co cítilo jeho srdce při slzách kněze, ukázal hned slovy. Neoslovil ho hněvivě a nemilostivě, ale vyčítavě a smutně. Sami to poznáte, až uslyšíte jeho slova. Neřekl: Jak, ty přicházíš mne prosit za ničemné, nejhorší zločince, kteří nejsou hodni života, za ty, kteří se provinili nejhorším zločinem, kteří si zaslouží největšího trestu? Neřekl tak, ale spíše se pln úcty důrazně hájil. Připomínal mu ona mnohá dobrodíní našemu městu a řekl při každém:

A to je ta vděčnost za to? Jaké stížnosti měli tvoji spoluobčané proti mně? Co jsem jim učinil zlého? A i když snad měli něco proti mně, ať již důvodného či nikoliv, proč vylili si svou zášť na zemřelých? Což nedostačilo jim mstít se na živých? Ale mysleli, že by to nebylo nic zvláštního, kdyby i mrtvých nezneuctili. Dobře, já jim ublížil, jak oni si myslí, ale mrtví jim neublížili, neboť co já jim učinil, nemohou přec přičítati mrtvým. A jakou láskou jsem právě toto město zahrnoval! Více než rodnou zemi jsem ho miloval. Nebylo to mé stálé přání přijíti k vám a viděti vás? Všickni vědí, že jsem se k tomu i slibem zavázal.

Tu vzdychl biskup, proléval ještě hojnější slzy a nemohl již více mlčeti, neboť viděl, že toto obhajování císařovo ještě zvětšuje naši vinu. Proto řekl s hlubokým a těžkým povzdechem: Je to pravda, dále nemohla jíti tvoje dobrota k našemu městu, a to právě zvětšuje naši bolest a zármutek. Satan závistivým okem hleděl na tvou lásku k nám a přivedl naše město až tam, že jsme se stali nevďečnými k svému dobrodinci a ke hněvu popudili toho, který nás tak miloval. Můžeš naše město vyvrátiti, nebo nás zhubiti, můžeš s námi počítati co chceš, tak jak toho zasluhujeme, ale potrestat nás nemůžeš, neboť my jsme tě předešli a sami jsme se uvrhli do bídy, která jest horší, než tisícírá smrt. Ach, co může býti horšího, než že jsme svého dobrodince, pána, který nás tak miloval, dohnali k takovému hněvu? Ach pane, celý svět se doví o naší nevďečnosti a odsoudí nás jako nevďečníky. Kdyby barbari byli napadli naše město, zničili jeho hradby, zapálili naše domy, a zajali množství občanů, nebyla by bývala taková naše bída, neboť dokud bychom byli měli tebe ochráncem a byli v tvé milosti, byli bychom měli naději, že všecka ta bída pomine a my že zase budeme jako dříve, ba že ještě nabudeme větší svobody. Ale ke komu se máme utéci nyní, když jsme se sami učinili nehodnými tvé dobroty, která nám byla pevnější ochranou, než všechny hradby, když jsme sami roztrhli pouta té lásky? Ke komu máme teď své oči obrátiti, když jsme proti sobě popudili tak dobrotivého vládce a dobrého otce? To, co tam učinili, zdá se býti skutečně strašným, ale oni se uvrhli do takového neštěstí, že si netroufají na žádného pohlednouti ba ani k slunci. Studem klopí stále své oči a ukrývají se. Mají se hůře než zajatci, protože ztratili všecku svobodu. Studem se musí propadnouti při pomýšlení na velikost zla a do jakých výstředností zabředli. Ani se vzpamatovati nemohou, když

pomyslí, že si svým zločinem proti sobě všechny obyvatele učinili žalobci.

Než, chceš-li císařský pane, jest ještě jeden lék na tuto ránu, jest ještě prostředek na takové zlo. Stalo se často u osob soukromých, že veliké urážky, které se zdály býti nesnesitelné, byly jim příležitostí ukázati kromobyčejnou lásku. Tak stalo se i s lidským pokolením. Když Bůh stvořil člověka a postavil ho do ráje a přioděl takovými poctami, záviděl mu Satan jeho blaženost a přivedl ho tak daleko, že člověk ztratil svou vrozenou čest. Ale Bůh ho neopustil a místo ráje otevřel mu nebe. Tím ukázal svou velikou dobrotu a zároveň tím potrestal Satana. O pane, učiň to také tak! Oni nepřátelští duchové dali si vši možnou práci oloupiti tvoje zamilované město o tvou milost. Když toto však víš, potrestej nás, jak chceš, ale neber nám svou předešlou milost! Ba smím-li to říci, což tě snad překvapí, přijmi naše město opět mezi první svá zamilovaná města, chceš-li se totiž pomstiti na onom zlém duchu, který tuto bídu zavinil. Zničíš-li to město a vyhladíš je s povrchu zemského, učiníš jen to, po čem on tak dlouho toužil, ale zbavíš-li je svého hněvu, a dáš-li na jevo, že je chceš opět milovati, jako dosaváde, zasedíš mu smrtelnou ránu a nejvíce ho potrestáš, nebo tím ukážeš, že nedosáhl ničeho svými léčkami, ba že nastal pravý obak toho, co se mělo dle jeho zlé vůle státi. Jest spravedливо, abys toto učinil a smiloval se nad městem, kterému ďáblové záviděli pro tvou milost, neboť kdybys nás nebyl tak velice miloval, nebyli by nás pronásledovali takovou záští. A ač se to zdá neobyčejným, jest to přec pravda, toto neštěstí nás potkalo k vůli tobě a k vůli tvému přátelství, proto bolestnější jsou pro nás tvoje slova více, než všechny ohně a všechno zpuštění. Praviš, že jsi byl uražen, že ještě žádný císař nebyl tak zneuctěn jako ty. Ale chceš-li, moudrý, milostivý a zbožný císaři, přinese ti tato urážka krásnější a zářivější korunu, nežli jest tvá císařská. Neboť koruna, kterou nosíš, jest sice odznakem tvé statečnosti, ale jest také známkou dobroty toho, od koho jsi ji obdržel, ta koruna však, kterou tě ozdobí teď tvoje milostivost, ta bude náležití pouze tobě samému, ta bude vzácnou odměnou tvé mírnosti. Všichni se ti budou obdivovati, ne pro drahokamy tvého diadému, ale budou tě chváliti pro vítězství nad vlastním tvým hněvem. Tvoje sochy byly vyvráceny, můžeš však postaviti jiné a krásnější nežli ony; odpustíš-li svým vinníkům a daruješ-li jim trest, postaví ti sochy ne snad bronzové nebo zlaté nebo z ka-

mene tesané, ale postaví ti sochu nad každou hmotu povznešenější, ozdobenou tvou láskou a tvým milosrdenstvím. Takový obraz postaví ti k tvé cti každý z nich ve svém srdci, a ty budeš mít tolik pomníků, kolik se čítá a bude se čítati lidí ve světě. Nejen my, ale i naši potomci a jejich potomci a všichni budou totiž slýchat o tvoji dobrotě, budou se ti obdivovat a chváliti, jako kdybys jim samým dobrodiní prokázal. A to, co pravím, není pochlebování, jistě se tak stane, a já ti, pane, dokážu na jedné známé události, že vojsko, zbraně, poklady, množství poddaných a jiné podobné věci nečiní tak slavným panovníka, jako moudrá umírněnost a dobrota. Když jednou byla socha tvého slavného předchůdce Konstantina poházena kamením, a když ho mnozí pobízeli, aby potrestal původce toho zločinu, a řekli, že obličej jeho byl zraněn kamením, tu on sáhl na obličej svůj a s úsměvem pravil: Necítím žádné rány na čele, celý obličej i hlava jsou zdravý. Žalobci byli zahanbeni a ustali zaraženě od svého zlého úmyslu. Tato slova imperátorova žijí dosud v ústech všech lidí, a památka tak moudrého slova, ač tomu již tak dávno, neupadla v zapomenutí. A není taková památka skvostnější, než tisíc vítězných pomníků? Vystavěl mnoho měst, přemohl množství barbarů, než na to nemyslí nikdo již, ale ono slovo chválí všichni ještě nyní a naši potomci a jejich potomci budou o něm slýchat. Ale to není ještě vše. Ti, kdož ji vypravovati budou, budou to činiti s velikou chválou, a ti, kteří ji slyšeti budou, přijmou ji s jásotem, nebo není možno něco takového slyšeti bez pohnutí, každý propukne ve slova obdivu a radosti, a bude mu přát tisícero odplatu na věčnosti. A když jediným tímto slovem dosáhl takové slávy u lidí, jakou odměnu za to obdrží od Boha dobrotivého?

Však k čemu mi třeba dovolávati se Konstantina a jiných, když mohu se dovolávati tvých vlastních velkodušních činů jako pohnutky k milosrdenství? Rač se rozpomenouti, jak jsi před tímto svátkem po celé říši vydal písemný rozkaz, aby se propustili vězňové a odpustil se jim trest za provinění. Ba ty jsi šel tak daleko ve své dobrotě, že jsi v onom rozkaze řekl: Kéž by mi dal Bůh moc, abych i mrtvé zkrísiti mohl a vrátiti je k životu. Připomínám ti nyní tato slova, neboť teď můžeš mrtvé vzkřísit, dáti jim život, vždyt tito hříšníci jsou již mrtví, a celé město, již dříve, než-li jsi vynesl rozsudek, jest na prahu smrti. Probuď je zase; můžeš to učiniti bez peněz, bez útrat, bez ztráty času, bez

veškeré námahy. Jediné milostné slovo, a město mé zdvihne se ze stínu smrti. Přikaz, aby mělo nadále jméno dle tvé dobroty, a nebude ctíti tak svého zakladatele jako tebe za tvůj výrok, a vším právem, nebo onen je opustil, když je založil, ale ty opět vrátíš město, které rozkvétalo a dlouho prospívalo, ze záhuhy k životu. Kdyby je byli barbaři dobyli a vyplnili, a tys je byl vysvobodil, nezasluhovalo by takového obdivu, jako když mu odpustíš. Ono mnozí panovníci učinili, ale toto učiníš mezi všemi samojediný a budeš v tom první. Ono první nezasluhuje také takového obdivu. neboť není nic zvláštního, ba jest to něco všedního, že panovník chrání své poddané, ale že ty, jsa tak velice uražen, odložíš svůj hněv, to převyšuje veškeru lidskou přirozenost.

Pomysli ještě, že jest ti nyní hleděti nejenom na naše město, ale i na svou pověst, ba na celý křesťanský svět. Neboť zraky všech jsou nyní na Tebe obráceny, Řekové, Židé, celý vzdělaný svět i barbaři všichni se na tebe dívají a čekají, jaký rozsudek za onen zločin vyneseš. Bude-li to rozsudek mírný, budou všichni chváliti tvé slovo, vzdávati Bohu díky a řeknou: Jak velikou moc má křesťanství, neboť ukládá úzdu k hněvu toho, jenž na zemi nad sebou nikoho dále nemá, který může všecko zničit a vyvrátiti. Ono ho drží zpět, činí ho mírným, jak by se ani žádný poddaný nemírnil. Bůh křesťanů je mocný Bůh, z lidí dovede udělati anděle, a povyšuje je nad veškeru lidskou křehkost. Neboj se tedy a nestrp také, aby ti někdo říkal, že jiná města by si vzala příklad a nedbala by tvé svrchovanosti, neboť jen tehdy, kdybys byl bezmocným k trestu, byli by tě přemohli vzbouřenci svou silou, a pak by mohli něco podobného ti říkati. Ale když se odboj onen před tebou chvěje, a oni již touto bází před smrtí takřka mrtvi jsou, když mnou k tvým nohám spěchají, a každý den záhubu očekávají, denně k Bohu volají, aby jim sám pomohl a moje poselství milostivě žehnal, když každý jako umírající již i poslední vůli učinil, když tomu tak, není ona obava zcela zbytečnou? Kdybys byl již vyřkl, že propadli smrti, více by již vytrpěti nemohli, nežli již vytrpěli, vždyť žijí již tolik dní v hrůze a bázni. Lehajíce nedoufají již v ráno, a ráno na večer. Mnozí z nich stali se kořistí šelem, když utekli se do pustin. Kolik jich zahynulo na neschůdných stezkách a to nejen muži, ale i malé děti, svobodné, i vážené paní skrývaly se mnoho dní i nocí v roklinách, ve skalách a jeskyních pouště. Celé město je ve zcela novém a neslýchaném zajetí. Hradby a domy stojí, a přec jest to

horší, než kdyby shořely. Žádný barbar je netísni, není viděti nepřitele, a přec jsou nešťastnější než zajatci. Pohne-li se lístek na stromě, již se děsí a upadají v strach. A to vědí všechna města. Kdyby Antiochie byla sbořena, nevzali by si tak k srdci, jako když vidí teď jejich nevyhléditelnou bídu. Nemysli tedy, že by ostatní města se mohla nakazit. A kdybys i několik měst rozbořil, nespůsobil bys takovou hrůzu, jako jsi teď ony šilence tou nejistotou jejich osudu již co nejstrašněji potrestal. Nečin jich ještě nešťastnějšími, ale dovol, aby si oddechli. Poddané trestati a pomstiti se za zločiny spáchané, toť něco zcela lehkého, ale ušetřit jich, a odpustiti těm, kteří nejsou hodni odpuštění, dovede jen málo kdo a ještě k tomu, jde-li o urážku majestátu Imperátorova. Naplniti město hrůzou, jest lehké, ale naplniti všechny takovou láskou, že tvoji vládu s radostí ponесou a veřejně i v soukromí za tebe a tvou říši se budou modliti, to jest těžké a nesnadné. Ať některý panovník vydá peněz, co chce, ať má na pokyn nesčetná vojska, ať činí, co chce, přec tím vším lásky všech nezíská. To však nyní tobě velice snadno, a nebude tě státi žádné námahy, neboť všichni, k nimž budeš dobrotivým, budou tě milovati a s nimi i všichni, kdož o tom jen uslyší, jako kdyby i jim se milost stala. Co bys as podnikl, kdybys mohl dosáhnouti, aby tě v okamžiku miloval celý svět, všichni, kdo teď žijí a žítí budou, aby ti tolik dobra přáli jako přejí vlastním dětem!

A jestliže již tak lidé budou činiti, rozvaž pane, jak tě odmění Bůh za tvou velkomyslnost, a jak ti odplatí i všechny budoucí skutky, které jiní učiní dle tvého příkladu. Stane-li se někdy zase podobné neštěstí, a uražení panovníci povstanou a budou chtít buřiče vyhubiti, bude jim tvá milost příkladem a naučením. Začervenají se a zastydí se, že majíce na tobě takový příklad mírnosti, jsou ti tak velice nepodobní. Ty budeš tedy učitelem všech budoucích a budeš mítí vždy největší zásluhu, i když oni sebe více se opaují, neboť býti prvním v dobrém příkladu a příkladu toho následovati, to nelze ani srovnávati. A když tedy někdy v budoucnosti některý panovník ukáže se sebe mírnějším a milostivějším, ty přijmeš s ním stejnou odplatu, neboť kdo dává kořeny, dává i ovoce. Dosud nemůže se nikdo děliti s tebou o korunu tvé velkodušnosti a milosti, to jest dosud jenom tobě vlastním. Ty však se budeš děliti o všechnu zásluhu i budoucích, budou-li ti podobní, a tolik zásluh budeš mítí, kolik mají učitelé na zásluhách žákův. A ne-

bude-li ti nikdo v budoucnosti podobným, i to ti bude u všech potomků k největší slávě.

Neboť rozvaž, prosím, co to znamená, budou-li potomci slýchat: Když Antiochia, veliké město, byla ohrožena prevelikým trestem, vyhubením, když ohromný strach se zmocnil všech lidí, takže nikdo z vojevůdců, velmožů a soudců nechtěl promluvit ani jediné slovo za nešťastníky, tehdy odvážil se k Imperátorovi stařec, sluha a kněz Boží a svými slovy pohnul ho k odpuštění, a co všem poddaným odřekl, to povolil tomuto jedinému, slabému starci, z úcty k zákonu Božímu. Tím, že vyslali občané mne, ukázali nemalou úctu k tobě, neboť tím vyjádřili o tobě nejkrásnější a nejlepší úsudek, že dáváš přednost kněžím Božím, i když jsou nepatrní a slabí, přede vši tvou mocí, kterou vládneš. Ale já přicházím k tobě nejenom v jejich jménu, ale přicházím i ve jménu Nejvyššího Pána lidí i andělů a zvěstuji ti, nejmilostivější a nejdobrotivější Imperátore, že odpustíš-li lidem jejich viny, odpustí ti Otec nebeský i viny tvé. Pomni, mocný vladaři, onoho strašného dne, kdy všichni počet vydati jsme povinni ze svých činů. Jsi-li jsi vědom nějaké viny, můžeš ji teď milostivým rozsudkem nad námi bez práce a námahy smazati. Jiní poslové přinášejí panovníkům drahocené dary, já přistupuji a podávám tvému majestátu evangelium svaté, a odvažuji se tě napomenout: Následuj Pána, který nepřestává denně dobře činiti těm, kteří ho tupí. Nezahub mou naději, nedej, abych byl nadarmo připověděl spoluobčanům svým tvou milost. To slavně prohlašuji před tebou a přede všemi: Usmíříš-li se, a dáš-li nám svou předešlou milost, a ustaneš-li od spravedlivého hněvu, vrátím se s velikou radostí, odřekneš-li však nešťastnému městu svou milost, nevrátím se tam již nikdy. Nechci vědět, kde stávalo, zcela se ho odřeknu a obrátím se do jiného města a nechci ho již rodištěm svým nazývati. Kéž se mi nestane, abych byl počítán k městu, kterému ani nejmírnější a nejdobrotivější vládce nemohl se rozhodnouti odpustiti.

Toto a co ještě více náš biskup řekl, tak Imperátora pohnulo, že se mu stalo, jako kdysi Josefovi. Když uviděl své bratry, bylo mu k pláči, ale skryl své slzy, aby se neprozradil; tak plakal také Imperátor ve svém srdci, ale slzy neukázal k vůli okolostojícím. Dlouho nemohl ovšem utajiti své pohnutí, srdce jeho přemohlo vůli, biskup neměl již potřebí dále mluvit, neboť císař řekl těchto několik slov, která ho více zdobí, než jeho koruna:

Když Pán Ježíš, který byl Bůh, sestoupil pro nás na zemi

a vzal na sebe podobu služebníka a ještě za ty, kteří ho po tolika dobročinění křižovali, se modlil: Otče odpust jim, neb nevědí co činí, co učiním já velikého, když svým poddaným odpustím jejich vinu? Já smrtelný člověk jako oni, á kterýž s nimi téhož mám Pána?

A že tato slova byla upřímná, ukázaly skutky, a vidno z následujícího: Když biskup náš chtěl s ním slaviti dnešní slavnost, nutil ho k rychlému návratu. Vím, tak pravil, že nyní jsou pobouřeny jejich mysli, že jest mnoho zbytků neštěstí, jdi je potěšit. Až uvidí svého správce, zapomenou na přestálou bouři a smažou každou upomínku na ony smutné doby. A když biskup žádal, aby Imperator poslal aspoň syna svého a tak ukázal, že potlačil úplně hněv v srdci svém, odpověděl: Modlete se, aby překážka, válka, byla odstraněna, a já přijdu ihned sám. Která duše může býti ještě mírnější? Ať tím poražení, spíše však poučení jsou nevěřící, aby zanechali svých bludů a přilnuli ku křesťanství, naučivše se pravé moudrosti od Imperátora a od biskupa.

A nejen tehdy byl Imperátor laskavým, nýbrž když biskup náš opustil hlavní město a přes moře se přeplavil, poslal za ním posly povzbudit k rychlosti, aby neslavil velikonoce mimo naše město a tak neumenšil mu radosti. Zdaž kdy některý otec tak laskavě se staral o ty, kteří ho potupili?

Povím další chválu biskupovu. Biskup nebyl, jako jiný snad, chvály žádostiv, aby sám ono radostné poselství přinesl, ale protože sám pomaleji jel, vypravil napřed výborného jezdce, aby zvěstoval radostnou zvěst, a tak ukrátil v městě žalost. To jediné si přál, aby vlast naše oddychla si co nejdříve.

To, co jste tehdy učinili, že jste ověncili a osvětlili forum a slavili svátek, jakoby město se znovuzrodilo, to činite vždycky. Ověncete se ne květy, ale ctnostmi, rozsvěťte v duši své světlo dobrých skutků, radujte se duchovní radostí, Bohu nepřestávejme vzdávati díky a síce za všechno. Doznejme si, že jsme mu mnoho zavázáni, nejen že zbavil nás zlého, ale i že je dopustil, neboť tím obojím oslavil mnoho naše město. To všechno, abych s prorokem mluvil, vypravujte synům svým, ti opět svým synům, a oni opět pokolení pozdějšímu (Joel 1. 3.), aby všichni lidé až do skonání světa znajíce dobrodiní prokázané našemu městu, blahoslavili nás, že jsme dosáhli od Boha takové milosti a dále obdivovali se našemu zeměpánu, že nad tak kleslým městem

se smíloval, a konečně aby i oni z toho měli duchovní zisk, poněvadž budou povzbuzeni takovým příkladem k zbožnosti. Upomínka na tyto události bude k prospěchu nejen nám, ale i jim.

To tedy si rozvažujeme a děkujeme vždycky Bohu milosrdnému nejen za šťastné rozuzlení, ale i za dopuštění, vědouce i z Písma i z této události, že Bůh obrací všechno k našemu prospěchu s dobrotivostí sobě vlastní, již požívajíce, vždy též dosáhneme i království nebeského v Kristu Ježíši Pánu našem, jemuž sláva a panování na věky věkův. Amen.

IN PRODITIONEN JUDAE.)

HOMILIA I. c.

nes nucen jsem s vámi jen krátce porozjímati, ne že byste neradi snad slyšeli dlouhé řeči, neboť těžko by se našlo jiné město, které by tak ochotně slyšelo duchovní řeči jako město naše, ale jiná jest toho příčina. Vidím, jak přemnoho věřících pospíchá ke sv. přijímání. Aby tedy nebyli zbaveni ani tohoto stolu ani slova Božího, jest nutno skrovný duchovní pokrm předložit, abyste měli z obojího duševní užitek; když totiž tímto pokrmem poučení a posílnění přistoupíte s náležitou uctivostí ke sv. přijímání s bázni a třesením.

Dnes nejmilejší, dnes zrazen jest Pán náš Ježíš Kristus, neboť večer téhož dne Židé zajavše ho odvedli. Nermuť se, když slyšíš, že Ježíš byl zrazen, spíše se utěš a trpce oplakávej ne zrazeného Ježíše, ale zrádce Jidáše, neboť ten, jenž zrazen byl, vykoupil svět, zrádce však ztratil duši svou; ten, jenž zrazen byl, sedí na pravici Boží v nebi, zrádce však v pekle snáší věčný trest. Proto žel a naříkej, proto slzy prolévej, vždyť i Kristus proto plakal, neboť praví sv. Jan (Jan 13. 21.): Když ho viděl, zkormoutil se a řekl: Jeden z vás mne zradí. Proč se kormoutil Kristus? Předně aby ukázal svou lásku, a druhé, aby ukázal, že není tak politování hoden, kdo zlé trpí, ale ten, kdo zlé činí. Toto poslední jest horší, trpěti však vlastně není ani zlé, neboť získává se tím nebe, ale činiti zlé, toť příčina našich trestův a pekla. Pravil Kristus: Blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. (Math. 5. 10.). Poznáváš, jak snášení nehod mění se v odměnu dosažení nebes?

Slyš také, jak činiti zlé, přináší trest. Když sv. Pavel pravil o Židech: Pána zabili, proroky pronásledovali (I. Thes. 2. 12.), dodává: Konec jejich dle skutků jejich. Hle tedy, kterak ti, kteří pronásledování snášejí, dosahují království,

*) Kázáno na Zelený čtvrtek.

ti však, kteří pronásledují, uvádějí na sebe hněv? A neříkám to jen tak na plano, proto to říkám, abychom se nehněvali na nepřátele, ale smílovali se nad nimi a s nimi se rmoutili, s nimi cítili. Jestliže tak upravíme svou duši, budeme se moci i modlití za ně. Již čtvrtý den dnes vás napomínám, abyste se modlili za nepřátele své, aby právě tím častým opakováním toto naučení hluboko se ve vás zakořenilo. Proto tak často o tom mluvím, abych vypudil hněv a uklidnil pobouření, aby každý, kdo se přichází modlit, byl bez hněvu. Nepravil to Kristus toliko k vůli nepřátelům ale i k vůli nám. Více obdržíš, než dáš, když daruješ hněv nepříteli. Jak to, tážeš se? Odpustiš-li nepříteli provinění, odpouštějí se i tobě hříchyvé tvoji proti Bohu. Tyto však jsou nevyhlášené a nezasluhují slitování, ony však proti bližnímu nacházejí milosti a útěchy. Slyš, co praví Heli synům svým: Hřeší-li člověk proti člověku, budou prositi za něj, hřeší-li však proti Bohu, kdo bude za něj prositi? (I. Reg. 2. 25.) I modlitbou taková rána těžko se shladí, ba ani vlastně neshladí, jedině odpuštěním bližnímu. Proto nazval Kristus hříchy proti Bohu 10.000 talentů, hříchy proti bližnímu však 100 denárů (Math. 18. 23.) Odpust tedy 100 denárův, a bude ti odpuštěno 1000 talentův.

Než dosti již o nepřátelství, a vraťme se, prosím, k oné zradě, abychom viděli, jakým způsobem byl Kristus zrazen. Tehdy odešel jeden ze dvanácti, Jidáš Iškariotský, ke knížatům kněžským a řekl: Co mi chcete dáti a já vám ho zradím? (Math. 26. 14.). Zdá se na první pohled, že tato slova jsou prostá, jednoduchá a že nic více neobsahují. Blíže-li však si jich všimneme, poskytují nám hojnost látky k rozjímání a ukáží nám hluboký svůj smysl.

Všimněme si předně času. Evangelista nepraví prostě: odešel, ale praví: tehdy odešel. Co tím chce říci, neboť když mluví veden Duchem Svatým jistě tak nepraví jen tak na prázdno. Co znamená tedy ono slovo: tehdy? Před tím časem, před tou hodinou přistoupila žena hříšnice, majíc nádobu alabastrovou vonné masti a vylila ji na hlavu Páně. Ukázala tím velkou lásku, důvěru a zbožnost, změnila svůj život, polepšila se. A právě tu, když tato hříšnice se vzpamatovala, když Pána si naklonila, tehdy zradil učedník Pána svého. Proto praví evangelista tehdy, abys viděl, že zradou Jidášovou nebyl vinen Kristus, který i veřejné hříšníky k následování přitahoval mocí svou, zvláště že zrada Jidášova nebyla zaviněna slabostí Kristovou.

Ale což tedy, hned namítáš, ten, který přitáhl k sobě

hříšníci, nemohl totéž učiniti svému učedníkovi? Ovšem že mohl, ale nechtěl užítí násilí, nechtěl, aby Jidáš dobré činil z donucení.

Tehdy odešel. I slovo „odešel“ dává látku k přemýšlení. Odešel dobrovolně nebyl volán velekněžími, nebyl hnán nutností, bez přinucení, sám se rozhodl, nikdo jiný nebyl původcem této nepravosti.

Tehdy odešel jeden ze dvanácti. Co to znamená: jeden ze dvanácti? Jidášovi přitěžuje, že praví: jeden ze dvanácti. Bylo jiných učedníků Kristových 70, ale ti byli již druhořadí, nepožívali takové cti a důvěry, nebyli účastni takových tajemství, jako oněch dvanáct apoštolův. Ti již se osvědčili, byl to královský sbor, Mistrova stráž, a z nich odskočil Jidáš. Abys si všiml, že to nebyl obyčejný učedník, jenž ho zradil, ale jeden z toho osvědčeného sboru, proto praví: jeden ze dvanácti. A nestyděl se za to Matouš, jenž to napsal. Proč? Abys poznal, že vždy chtějí říci pravdu a nic tajiti, co by se jim mohlo zdáti k necti. A toto ukazuje Boží shovívavost a dobrotu, poněvadž zrádce lotra a zloděje takovými milostmi zahrnul a strpěl ho až do poslední hodiny. Napomínal ho zajisté, povzbuzoval a jak mohl se o něj staral, že však neuposlechl, nebylo vinou Pána. Sama ona hříšnice to ukazuje, neboť ta, jakmile Pán si jí všiml, dosáhla ihned spásy. Hleď na ni a nezoufej, viz ale též i Jidáše a nespolehej na sebe. Obojí jest nebezpečné i zoufati i spoléhati. Spoléhání stojícího porazí, zoufalost pak nedopustí, aby povstal. Proto napomíná Apoštol: Kdo se domnívá, že stojí, hleď, aby nepadl. (I. Cor. 10. 12.) Obojího máme tu příklad; učedník, který, jak se zdálo, stál, klesl, a hříšnice, která ležela, vstala. Náchylný tu pádu jest duch náš, vůle slabá. Proto třeba, abychom se opevnili se všech stran.

Tehdy odešel jeden ze dvanácti, Jidáš Iškariotský. Znamenáš, z jakého sboru vypadl, jakým učením pohrdl, jaké zlo jest lenost a nedbalost? Jidáš, který se nazýval Iškariotský. Byl ještě jiný učedník Judas, zvaný „Horlivec“; aby tedy nepovstal omyl, proto evangelista je tím rozeznává a nazývá ho dle ctnosti „Horlivec“, Jidáše však nejmenuje dle nepravosti „Zrádce“, a tím ukazuje, že v řeči své zdržuje se všeliké obžaloby.

Odešel tedy Jidáš Iškariotský ke knížatům kněžským, a řekl jim: Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím? Hrozné slovo! Jak mohlo jen vyjít z úst, jak mohl pohnouti jazykem, že celé tělo nezdřevěnělo, že mysl to snesla? Co

mi chcete dáti a, já vám ho zradím? Tomu tě tedy naučil Kristus? odpověz! Zdaž neříkal: nemějte ani zlata ani stříbra ani peněz v měscích svých (Math. 10. 9.), aby již dříve utlumil v sobě lakomství? Zdaž stále nenapomínal a neříkal: Uhodí-li tě kdo v tvář pravou, nastav mu i levou? (Math. 5. 39.). Co mi dáte, a já vám ho zradím? O bláhovosti! Proč zrazuješ? Můžeš uvést sebe menší obžalobu proti Mistru svému? Snad to, že ti dal moc nad zlými duchy, moc uzdravovati nemoci, malomocné a křísiti mrtvé? Tak se mu za tolik dobrodiní odměňuješ? Co mi dáte, a já vám ho zradím? Pošetilosti, lépe řečeno lakomosti! Neboť zlato způsobilo tolik zla, žádostivost zradila Mistra, neboť takovou má vlastnost, že více než ďábel žene člověka a působí, že člověk zapomene na všechno, na sebe i bližního; na přirozený zákon a zrovna šíleně jedná. Co všechno vypudila z mysli Jidášovy! Zvyk, společenství stolu, zázraky, učení, napomínání, k zapomenutí toho všeho přivedla ho lakomost. Proto právem praví Pavel: Kořen všeho zla lakomství (I. Tim. 6. 10.). Co mi dáte, a já vám ho zradím? O bláhovosti! Toho vydáš, který jest všude, rozkazuje daemónům, vládne mořím, pána veškeré přírody?

Aby drzost jeho zkrotil, aby ukázal, že kdyby byl nechtěl, nikdy by byl nebyl zrazen, viz, co učinil. V okamžiku, kdy byl zrazován, když přicházejí k němu s pochodněmi a světlem, praví jim: Koho hledáte? (Jan 18. 4.), neboť nevěděli, koho by se chopili. Ani Jidáš by ho byl nepoznal, třeba tu byly pochodně. To naznačuje evangelista, an praví: Pochodně a světlo měli a přec ho nepoznali. Denně Kristus ho napomínal slovy, skutky ukazuje, že nemohl by se utajiti před ním zrádce. Přede všemi nechtěl ho Kristus napomenouti, aby ho nezatvrdil, ale také nemlčel, aby snad Jidáš myslel, že jest utajen, nešel k zradě beze strachu. Často říkal: Jeden z vás mne zradí, Jidáše však neoznačil, nýbrž mnoho mluvil i o pekle i o nebi a ukazoval, že jemu přináleží všechna moc trestati i odměňovati. Toho všeho Jidáš nedbal, Bůh však ho násilím nepřitáhl, neboť ustanovil, abychom svobodně vyvolili si buď spasení, nebo zavržení, chce, abychom byli dobrými bez nucení. Nechceme-li tedy, nenutí, ani neužívá násilí, neboť nucené dobro, žádné dobro. Poněvadž tedy Jidáš byl pán své vůle, bylo v jeho moci nenásledovati lakomství. Na mysli však se zatemnil a ztratil svou spásu, když pravil: Co mi dáte, a já vám ho zradím? Tuto jeho zaslepenost a šílenost kárá evangelista. Svou moc ukázal dále Kristus tím, že na otázku

jeho pochopové odskočili a padli na zem. Ale když ani potom neustali od svého záměru, vydal se jim dobrovolně, jakoby řekl: Co jsem mohl, to jsem učinil, ukázal jsem vám svou moc, ukázal jsem vám, že činíte věc špatnou, chtěl jsem vaši odvážlivost zkrotiti, když však jste nechtěli a trváte na své šílenosti, vzdávám se vám.

Toto jsem uvedl, aby nikdo nemohl obviňovati Krista a říci: Proč nezměnil Jidáše, proč ho neobměkčil? Jak to měl učiniti? Přinucením či dobrovolně? Jestli přinucením, pak by ho byl nepolepšil, neboť nucené polepšení není polepšení. Či radou a přimlouváním? V tomto posledním Kristus neopomenul ničeho, aby jeho vůli napravil. Ale když nechtěl vzítí lék, nebyla vina lékařova, byla toho, kdo odmítl. Viz tedy, co učinil, aby ho polepšil a spásu mu zajistil. Učil pravé moudrosti slovy i skutky, učinil ho pánem zloduchů, dal moc divy činiti, hrozil trestem pekla, nabádal slibováním nebes, káral tajné úmysly jeho a přec je nevyjevil, myl nohy jeho jako jiných, účastna ho učinil stolu a pokrmů, nic sebe menšího nezanedbal, Jidáš však se přece nepolepšil.

Abys poznal, že se mohl polepšiti, jen kdyby byl chtěl, a že celá příčina byla jen jeho nedbalost, slyš dále. Když Krista zradil, povrhl třiceti stříbrnými a řekl: Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou (Math. 27.) Co to znamená? Když jsi viděl, jak Kristus činí zázraky, neříkal jsi: Hřešil jsem, zradiv krev spravedlivou, ale: Co mi dáte, a já vám ho zradím? Jakmile však zlo pokročilo, dokonala se zrada, a spáchán byl hřích, tu teprve jsi uznal hřích. Co k tomu podotkneme? Že, dokud jsme nedbalí, nic nám neprospívá napomenutí, když však jednáme bedlivě a snaživě, sami můžeme povstati. Tak Jidáš, ač Kristus napomínal, neslyšel, když však ho nikdo nenapomínal, pohnulo se v něm vlastní svědomí, proměnil se bez cizího působení, doznal svůj zločin a povrhl 30 stříbrnými.

Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím? A oni ustanovili mu dáti třicet stříbrných. Tak ocenili krev, která vůbec nemůže býti oceněna. Jidáš, proč bereš třicet stříbrných, vždyť Kristus přišel zdarma vylít za svět svou krev, a ty ji hanebně prodáváš! Co může býti hanebnějšího? Tehdy přistoupili učedníci. Tehdy, kdy? Když se to dalo, když zrada byla ustanovována, když Jidáš zatratil sám sebe. Přistoupili k němu učedníci jeho řkouce: Kde chceš, ať připravíme ti Paschu? (Math. 26. 17.). Vidíte učedníka a učedníky? Onen zradil Pána, tito starají se o Paschu,

onen uzavřel smlouvu zrady, tito připravují posluhu. Tytéž zázraky viděli on i oni, tutéž nauku slyšeli, tutéž moc obdrželi, odkud tedy takový rozdíl? Z vlastní svobodné vůle. To jest příčina všech našich dobrých i zlých činů. Kde chceš, připravíme Pascha? Dnešní večer byl tehdy, a poněvadž Pán neměl vlastního domu, proto řekli jemu: Kde chceš, připravíme ti k jídlu Pascha, nemáme večeřadla stálého, nemáme stanu, nemáme svého domu. Nechť učí se z toho, kteří staví nádherné domy, široká sloupořadí, dlouhé zahrady, že Kristus neměl, kam hlavy složit. (Math. 8. 20.) Proto se táži, kde chceš, abychom ti připravili Pascha? Jaké Pascha? Ne to naše nynější, ale to Židovské. To Židovské připravili učedníci, to naše nyní připravil sám Kristus a nejen připravil, ale sám učiněn jest Pascha. Kde chceš, abychom ti připravili Pascha? Ono Židovské Pascha má původ svůj z Egypta. Proč je slavil Kristus? Protože se podrobil všem předpisům Zákona. Když byl křtěn, pravil: Tak sluší nám naplniti každou spravedlnost. (Math. 3. 15.), přišel jsem osvobodit člověka z kletby Zákona, neboť: Poslal Bůh syna svého učiněného ze ženy, podřízeného Zákonu, aby vykoupil ty, kteří byli pod Zákonem. (Gal. 4. 5.). Kristus zrušil závaznost Zákona, aby však nikdo nemohl říci, že nemohl ho vyplniti, že byl těžký a nesnadný, sám podrobil se mu a vyplnil všechny obřadnosti. Proto slavil Pascha, neboť bylo Pascha příkaz Zákona. Proč ustanovil Zákon Pascha? Židé byli nevděční a vždy hned zapomínali na obdržená dobrodiní. Když vyšli z Egypta, ač viděli, jak rozestoupilo se moře a zase jak se srazilo a i jiné přecetné zázraky, přec říkali: Učiňme si bohy, aby šli před námi. (Exod. 32. 1.). Co tomu říkáš? Zázraky jsou takřka ještě v jejich rukou, a již zapomněli dobrodiní. Poněvadž tedy tak nevděční byli, vložil Bůh do těch slavností památku na obdržená dobrodiní a proto ustanovil Pascha, abys, jak pravil, mohl odpověděti synu svému na otázku, proč jest Pascha, takto: V Egyptě předkové naši pomazali dvěře krví beránka, aby anděl smrti, vida to, nevešel a nezpůsobil smrt. (Exod. 12. 27.). Později byla tato slavnost ustavičnou upomínkou na záchranu. Ale ještě více z toho měli, než jen pouhou upomínku, neboť tato slavnost předobrazovala také něco. Onen beránek byl předobrazem druhého duchovního Beránka, onen byl jen stínem, když však vzešlo Slunce spravedlnosti, stín ustoupil. Na tomtéž stole při poslední večeři bylo obojí Pascha i předobraz i jeho uskutečnění. Jako malíř na tomtéž obraze maluje předmět i jeho

stíny, aby obraz tím více vyníkl, tak učinil i Kristus. Bylo to tehdy Židovské Pascha, avšak když vyšlo Slunce, shasla lampička, když nastala Prayda, přestal stín.

Toto vykládám k vůli Židům, neboť tito neobřezaní srdcem ukazující na nekvašené chleby, chvástají se, že slaví Pascha? Ptám se tě, Žide, jak vůbec můžeš slaviti Pascha? Chrám je zbořen, oltář odstraněn, velesvatyně pošlapána, všechny druhy obětí zrušeny. Proč odvažuješ se jednati proti Zákonu? V Babyloně, když tě přemlouvali: Zpívejte nám některou z písní Sionu (Psal. 136. 3), vy jste odmítli s rozhořčením, jak David v žalmu uvádí: Nad řekami Babylonu, tam jsme sedávali a plakali. Na vrbách uprostřed něho zavěsili jsme nástroje své, cymbály, cithary, lyry a jiné. Za doprovodu těchto nástrojů kdysi pěli žalmy a také je s sebou vzali do zajetí, aby měli památku na svou vlast, ale neužívali jich. Dále praví: Tam ptali se nás, kteří nás odvedli na slova písní, ale řekli jsme: Jak bychom mohli pěti chvalozpěv Bohu v zemi cizí? Jakže, píseň Bohu nechceš pěti v zemi cizí a Pascha slavíš v zemi cizí? Cítíš tu nepravost? Když je nepřátelé nutili, nechtěli ani zpívat v zemi cizí, a dnes protiví se Bohu dobrovolně, ač žádný je nenutí. Znamenáte, jak poskvrněn jest dnes přesný chléb, jak jest to slavnost protizákonná, že již to není Židovské Pascha? Kdysi to bylo Židovské Pascha, ale již dnes zrušeno, a místo něho nastoupilo Pascha duchovní, které dal Kristus takto: Když povečeřeli, vzav chléb, lámal a řekl: Totoť jest tělo mé, které se za vás láme na odpuštění hříchů. (Math. 26. 26.) Vědí zasvěcenci, co se praví. — A opět kalich, řka: Totoť jest krev má, která za mnohé se vylévá na odpuštění hříchů. (Ibid.) Když toto pravil, byl Jidáš přítomen. To jest to tělo, které jsi prodal, Jidáši, za 30 stříbrných, to jest ta krev, o kterou jsi se nedávno smluvil s nešlechtnými Farisey. Dobroto Kristova, pošetilosti a šílenosti Jidášova! Jidáš prodal za 30 stříbrných krev, kterou Kristus byl ochoten dáti Jidášovi na odpuštění hříchů, jen kdyby byl Jidáš chtěl. Jidáš byl přítomen a účasten svatého stolu. Kristus myl Jidášovi nohy, jako ostatním apoštolům a Jidáš také účasten byl svaté hostiny, aby neměl žádné výmluvy pro svou zatvrzelost. Co Bůh mohl učiniti pro Jidáše, učinil, Jidáš však setrval ve zlém dobrovolně.

Než blíží se čas, abychom přistoupili k onomu, úžas vzbuzujícímu stolu. Přistupme všichni s náležitou sebraností a bdělostí! Ať nikdo z nás není Jidášem nešlechtným,

jedem poskvrněným, aby měl něco jiného na jazyku a něco jiného v srdci. Je zde přítomen Kristus, ten, jenž kdysi připravil onen stůl, ozdobuje i tento stůl náš. Není to člověk, jenž působí, že předložené stává se tělem a krví Kristovou, ale sám Kristus, jenž za nás byl ukřižován. Jako zástupce stojí zde kněz, pronášeje ona slova, moc však a milost jsou Boží. Totoť jest tělo mé. Toto slovo přeměňuje to, co jest předloženo. Jako slovo: Rostež a množte se, (Gen. 1. 28.) jen jednou pronesena, dává sílu přirozenosti naší pro všechny čas ke plození dítek, tak také toto jednou v kostele ku každému stolu pronesené slovo působí dokonalou oběť od onoho času až k nám a až do příchodu Kristova. Ať žádný tedy nepřistoupí neupřímně, s myslí otrávenou, pln zloby, aby se nestal účasten zavržení. Tehdy totiž, po přijetí oběti, vešel ďábel do Jidáše, ne ke zneuctění těla Páně, ale ke zkáze Jidášově, abychom poznali, že velmi často vchází do těch, kteří přijímají tajemství Boží nehodně, jako se to stalo Jidášovi. Pocty povznášejí ty, kteří jsou jich hodni, ale nehodným přinášejí jen větší tresty. Toto nepravím, abych vás strašil, ale abych vás učinil opatrnějšími. Nikdo tedy nebuď Jidášem, nikdo nepřistupuj nakažen jedem hříchu, neboť oběť jest duchovní pokrm, a jako tělesný pokrm když přijde do žaludku naplněného špatnými šťavami, zvětšuje nemoc, ne sám sebou, ale pro slabost žaludku, tak stává se i v duchovních tajemstvích. Když přijdou do duše plné nepravosti, ještě více ji poškodí a zviklají, ne svou přirozeností, ale pro slabost přijímajícího. Nikdo tedy ať nemá špatných myšlenek, ale vyčistme duši svou, neboť přistupujeme k čisté oběti. Posvěťme duši svou, neboť to můžeme učiniti i za jediný den. Máš-li něco proti nepříteli, zahlad' hněv, zahoj onu ránu, zruš nepřátelství, abys přijal se stolu občerstvení, vždyť přikročuješ k úžasné oběti. Měj v uctivosti podstatu této oběti, neboť leží zde zabitý Kristus a sice proto, aby nebi i zemi přinesl pokoj, aby tě učinil přítelem andělů, aby tě usmířil s Bohem všehomíra, aby tebe nepřítele a protivníka učinil přítelem. On dal sebe samého za ty, kteří ho nenáviděli, a ty záští chováš proti bližnímu? Jak můžeš přistoupiti k stolu míru? On neodpíral za tebe i zemřítí, a ty k vůli němu nechceš ani bližnímu svému odpustiti? Zasluhuješ pak ještě milosti? Ale nepřítel mne příliš urazil, škodu učinil. Škodu na penězích? Jistě tě tak neurazil, jako Jidáš Krista, a přec dal Kristus krev svou za ty, kteří ji prolévají. Můžeš tu k té urážce rovnati svou? Konečně neodpustíš-li nepříteli, neublížíš je-

mu, nýbrž jen sobě. Jemu tím snad uškodíš jen v tomto životě, ale sebe učiníš nehodným odpuštění v onom dnu budoucího soudu. Nic tak nenávidí Bůh, jako člověka pamětlivého křivd, jako ducha planoucího hněvem, a srdce nesmírlivé. Slyš, co praví: Přinášíš-li dar svůj na oltář a tam se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, nech daru svého u oltáře a jdi prve a smiř se s bratrem svým a pak přijď obětuj dar svůj (Math. 5. 23.). Praviš tedy: Mám odpustiti? Ovšem, vždyť k vůli pokoji s bratrem tvým ustanovena jest tato oběť, a užiješ jí tak krásně. Proto sestoupil syn Boží, aby přirozenost naši smířil s Bohem; ale nejen proto, ale aby nás též učinil účastny své přimluvy, když budeme jednati podobně. Pravil totiž: Blahoslavení pokojní, neboť oni syny Božími slouti budou. (Math. 5. 9.). Co učinil syn Boží, to i ty dle sil svých činn, abys získával pokoje s jinými. Proto v době obětí nepřipomíná žádné jiné přikázání, než smíření s bratrem, ukazuje tak, že ono přikázání jest tak nesmírně důležité. Chtěl bych ještě dále mluvit, ale kdo jest dobré vůle, tomu stačí i toto málo, uchová-li to v paměti.

Nejmilejší, pamatujme vždy na tyto věci a zároveň na svaté polibky a objetí, které si dáváme vespolek. To spojuje duše naše, abychom byli jedno tělo, vždyť všichni na jednom těle podíl máme, nuže tedy také splyňme všichni v jedno tělo, spojujice se vzájemným poutem lásky. Tak budeme moci požívatí tohoto stolu s důvěrou. I kdybychom měli tisíc skutků spravedlnosti, nebylo by nám nic platno, a žádného prospěchu bychom z toho neměli pro spásu, kdybychom uchovávali upomínku na bezprávi. To tedy vědouce, všichni odstraňme všechn hněv a přikročme s čistým svědomím, mírumilovností a skromností k stolu Kristovu, s nímž Otci sláva, čest a panování spolu s Duchem Svatým nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.

HOMILIA IN CRUCEM ET LATRONEM*)

nes jest Pán náš Ježíš Kristus na kříži, a my slavíme slavnost, aby bylo viděti, že kříž jest svátek a slavnost duchovní. Před tím byl „kříž“ slovem zavržení, nyní však stal se věcí úctyhodnou, dříve byl znamením odsouzení, dnes jest příčinou naší spásy. Kříž zjednal nám nescíslná dobra, zbavil nás bludu, osvětil nás v temnotách, smířil padlé s Bohem, zpět do domu přivedl vypuzené, přivtělil odcizené. Kříž je zničení nepřátelství, záruka míru, poklad bohatství duchovního. Kříž způsobil, že již nebloudíme pustinami, ale že našli jsme pravou cestu. Nedlíme již mimo palác, neboť nalezli jsme vchod, nebojíme se ohnivých šípů ďáblových, neboť vidíme pramen vody. Kříž způsobil, že nejsme ve vdovství, neboť nalezli jsme snoubence; že nebojíme se vlka, neboť máme dobrého pastýře: Já jsem pastýř dobrý. (Jan 10. 11.). Pro kříž nebojíme se tyрана, neboť sloužíme králi. Proto tedy slavnost slavíme, když chceme uctít kříž. I sv. Pavel chtěl, aby kříž byl oslaven. Slavme tedy nikoliv s kvasem starým ani s kvasem špatnosti a nešlechtnosti, nýbrž s přesnicemi upřímnosti a pravdy (I. Cor. 4. 8.) a uvádí příčinu: Vždyť náš beránek obětován jest Kristus. Hle tedy, jak sv. Pavel předpisuje oslavu kříže, neboť na něm byl obětován Kristus, a kde oběť, tam zničení hříchů, tam smíření s Bohem, tam radost a veselí. Kde, prosím, byl obětován? Na povýšeném dřevě. To jest nový oltář pro oběť, neboť novou byla tato oběť. Týž Kristus byl i obětí i obětujícím knězem, obětí dle těla, obětujícím knězem dle ducha. Týž obětoval a dle ducha byl též obětován. Slys, jak to vyjadřuje sv. Pavel: Každý totiž velekněz jsa vzat z lidí, ustanovuje se pro lidi, proto jest potřebí, aby také on měl něco, co by obětoval. Hle, on obětoval sám sebe. (Hebr. 5. 1., et 8, 3.)

*) Kázáno na Veliký pátek.

Jinde opět praví: Kristus byl obětován jednou, aby shladil hříchy mnohých, po druhé bez hříchu se ukáže těm, kteří ho čekají ve spáse (Ibid. 9. 28.). Hle, byl obětován a obětoval sebe, a tak byl obětí i knězem, a kříž stal se tak oltářem. A ptáš se, proč neobětuje se tato oběť ve chrámě, nýbrž za městem a za hradbami? Aby se naplnilo ono: S bezbožnými počten jest (Isai 53. 12.). Proč pod širým nebem, ne pod střechou? Aby očistil vzduch, neboť když byl obětován Beránek pod širým nebem, byl tím očistěn vzduch a nejen vzduch, ale i země krví tekoucí z jeho boku. Nebyl obětován ve chrámě Židovském, aby si Židé nepřivlastnili tuto oběť, a aby bylo patrné, že nebyl obětován výhradně jen pro tento národ. Proto tedy byl obětován za městem a za hradbami, poněvadž to byla oběť všeobecná za celý svět a ne oběť zvláštní jen pro Židy. Židům totiž přikázal Bůh, aby obětovali a modlili se jen na jediném místě, poněvadž ostatní zem byla poskvrněna oběťmi pohanskými. My však modlíme se na každém místě, poněvadž Kristus očistil celý svět. Proto sv. Pavel napomíná, abychom se modlili beze strachu na každém místě. Chci tedy, aby muži se modlili na všelikém místě, pozvedajíce ruce čisté. (I. Timoth. 2. 8.) Vizte tedy, jak celá země posvěcena byla, ba byla světější nežli místností chrámové, neboť v chrámu obětována byla ovce nerozumná, zde však duchovní a čím větší oběť, tím větší i posvěcení. Proto oslavujeme kříž.

Chceš se poučiti ještě o jiném účinku kříže? Dnes nám otevřel ráj, který byl více než pět tisíc let pro nás zavřen. Dnešního dne, této hodiny uvedl do něj lotra a tak ukázal dva vzácné skutky: předně, že otevřel ráj, a za druhé, že do něho uvedl lotra. Dnes vrátil nám vlast a uvedl nás do otcovského města a tak dal společný domov lidské přirozenosti: Dnes budeš se mnou v ráji (Luc. 23. 43.). Co to pravíš? Jsi ukřižován, hřeby přibit a slibuješ ráj? Ano, abys se naučil znáti mou moc na kříži. Abys nehleděl jen na pouhý kříž, ale abys poznal moc Ukřižovaného, učinil tento div na kříži, který nejvíce ukazuje jeho moc. Když mrtvé křísil, tišil moře a větry, zaháněl zlé duchy, tehdy nezměnil zločinného ducha lotrova, když však byl ukřižován, hřeby proboden, potupami a opovržením obtížen, teprve tehdy jej změnil. Viz obojí jeho moc: Pohnul celou přírodou, rozlomil skály, a přitáhl k sobě nad skálu tvrdší srdce lotrovo a uctil je, neboť praví: Dnes budeš se mnou v ráji. Ráj střežili Cherubínové s plamenným mečem, však

on jest pánem i Cherubínů, ohně pekelného, života i smrti. Žádný král na světě by nedovolil, aby jen některý jeho služebník, neřku-li lotr, vjel s ním do hlavního města. Kristus to však učinil, vvedl do vlasti své zloděje a nezneuctil, spíše poctil tím ráj, neboť jest to čest ráje, že má takového pána, který může i lotra učiniti hodným ráje. Také když publikány a veřejné hřišnice uváděl do nebes, nebylo to k necti, ale ke cti. Jako obdivujeme se lékařům, kteří dovedou vyhojiti i nezhojitelné nemoci, tak obdivujeme se Kristu, který zhojil nezhojitelné vředy, který úplně uzdravil publikány a veřejné hřišnice, takže byli hodni nebes. Nuže, ptáš se, co učinil tento lotr tak velikého, že po kříži dosáhl ráje? Chceš, abych krátce ukázal jeho ctnost? Když Petr na zemi zapíral, on na kříži vynával. Bůh chraň, abych to Petrovi předhazoval, ale chci tím ukázati velkodušnost lotrovu. Apoštol nesnesl hrozby prosté služky, lotr však, ač viděl státi, křičeti a rouhati se všecken lid, neohlížeje se na ponížení Ukřižovaného, očima víry k němu vzhledaje pravil: Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého. [Luc. 23. 42.] Nepomíjejme, prosím, bez povšimnutí tohoto lotra, nestydíme se od něho se učit, vždyť také Pán nestydl se uvésti ho prvního do ráje, ale uvažme jednotlivosti, abychom se naučili, jakou moc má kříž. Kristus neřekl lotrovi jako Petrovi: Pojď za mnou, učiním tě rybářem (Math. 19.)! Neřekl mu také jako oněm dvanácti: Budete seděti na stolicích, soudíce dvanáctero pokolení Israelské. (Math. 19. 28.). Ba ani jediného slova mu neřekl, neukázal zázrak, lotr neviděl ani vzkříšeného člověka, ani zahnané demony, ani poslušné moře, Kristus nemluvil mu ani o nebi, ani o pekle, a on přec ho vyznal přede všemi, ač posmíval se mu druhý lotr. Byl s ním ukřižován i jiný lotr, aby se naplnilo ono: Mezi zločinnými počten jest (Isai 53. 12.). Židé chtěli slávu Kristovu zastíniti, však pravda zářila odevšad a rostla překážkami. Posmíval se mu lotr druhý. Hleďte, není lotr jako lotr; oba byli na kříži, oba byli lotři v nepravostech a v životě loupežném, a přec jeden obdržel v dědictví království nebeské, druhý však poslán do pekla. Tak podobně bylo s učedníkem a učedníky, Jidášem a jedenácti. Tito praví: Kde chceš, abychom ti připravili Pascha, onen však snuje zradu, řekl: Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím? (Math. 26. 17.). Tito připravovali se k posluze a nebeské hostině, onen pospíchal ke zradě.

Tak také i nyní, jeden lotr se posmívá, druhý se koří,

jeden se rouhá, druhý dobrořečí a rouhače kárá slovy: Ani ty se Boha nebojíš? My zajisté spravedlivě trpíme za skutky své (Luc. 23. 40). Vidíte důvěru lotrovu na kříži, jeho pravou moudrost v trestu a zbožnost v trápení? Kdo by se nedivil, že, ač hřeby přibit, jest tak myslí sebrané? Nejen to, on ještě zapomenuv na sebe staral se o jiné a stal se učitelem na kříži, takto káraje: Ani ty se Boha nebojíš? Jako by tím řekl: Nedbej na soud lidský, jest ještě jiný neviditelný soudce, jest nepodplatitelný soud. Ať nehněte tě, že jsi zde odsouzen, soud nebes jest jiný. Na tomto světském soudu bývají někdy odsouzení i spravedliví, a vinníci uniknou trestu, vinníci jsou sprostěni, nevinní potrestáni. Soudcové někdy bezděky, jindy úmyslně jsou nespravedliví, neboť někdy neznají práva, nebo jsou oklamáni, jindy opět jsou porušeni zlatem. V nebi však tomu jinak. Bůh jest spravedlivý soudce, rozsudek jeho jest jako jasné světlo bez všelike tmy a nevědomosti. Proto, aby nemohl říci, že byl zde odsouzen, ukazuje mu na nebeský soud a tím napomíná, jako by řekl: Tam hled, tam nebudeš státi před podplacenými soudci. Poznáváte pravou moudrost lotrovu, jeho opatrnost a rozumnost?

Dále praví: Nebojíš se, ježto v témž odsouzení jsi? (Luc. 23. 40.) Co to znamená: ježto v témž odsouzení jsi? To znamená: v tomtéž trestu. Nejsi také ty na kříži? Když se jemu posmíváš, postihuješ nejdříve sám sebe, jako by mu četl apoštolský zákon: Nesudte a nebudete souzeni (Math. 7. 1.). Co činiš, lotře, snad se tím prohlašuješ za jeho společníka, když ho obhajuješ? Nikoliv, neboť on dříve již tomu předešel, an pravil: My zajisté spravedlivě, co náleží na skutky naše, trpíme (Luc. 23. 41.). Hle, vyznání úplné, hle. jak se zbavil na kříži hříchů svých. Praví se: Napřed vyznej hřichy své, abys byl ospravedlněn (Isai 43, 26.). Nikdo ho nenutil, on sám ze sebe pravil: My zajisté spravedlivě, co náleží na skutky naše, trpíme, tento však nic zlého neučinil. (Luc. 23. 41.).

A dodává později: Rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého. Dříve se to neodvážil říci, až teprve tehdy, když vyznáním odložil špinu hříchů. Poznáváte tedy, jakou cenu má vyznání? Vyznal a otevřel ráj, vyznal a šel z lotrovství do království. Vidíš tedy, jaká dobra dobyl nám kříž? Toužíš po království, před tebou však jsou hřeby a kříž, jenž jest odznakem toho království. Jest povinností královou zemřítí za poddané. Proto pravil Kristus: Dobrý pastýř dá život za ovce své (Jan 10. 11.), tedy i do-

brý král položí život za poddané, a poněvadž Kristus dal život, proto nazýván jest králem. Rozpomeň se na mne ve svém království.

Chceš i odjinud se ještě poučiti, že kříž jest odznakem království? Kristus nenechal ho na zemi, ale vzal s sebou do nebe. Odkud to patrně? Poněvadž přijde s ním při svém druhém slavném příchodu, abychom viděli, že kříž jest úctyhodný, proto nazval ho i slávou. Vizme, jak přijde. Řeknou-li vám, hle, ve skryších jest Kristus, nevycházejte (Math. 24. 26.). To praví Kristus pro falešné Kristy, pro falešné proroky, pro Antikrista, aby žádný nebyl sveden a nepřidal se k němu. Poněvadž Antikristus přijde před Kristem, aby nikdo, hledaje snad pastýře, nepřipadl na vlka, dám ti znamení příchodu pastýřova. Aby se nikdo nedomníval, že druhý příchod Kristův bude tak neznámým jako první, proto ti dal toto znamení. První příchod zůstal neznámým plným právem, neboť přišel hledat, co bylo zahynulo, druhý příchod nebude takový, nýbrž: Jako blesk vychází od východu a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka (Ibid. v. 27.). Ihned zjeví se všem a nebude třeba se tázati, zda tu či onde jest Kristus. Jako když ukazuje se blesk, není třeba se tázati, zda přišel, tak také až ukáže se Kristus, nebude třeba se tázati, zda již přišel. Než otázka jest, zda přijde s křížem. Slyš, co dále následuje. Když přijde Syn člověka, slunce se zatmí, a měsíc nedá světla svého. Taková bude hojnost světla, že jasné hvězdy budou zastíněny. Tehdy budou padati hvězdy, a ukáže se znamení Syna člověka na nebi. Znamenáš, jaká jest síla znamení kříže? Slunce se zatmí, a měsíc se neobjeví, aby bylo patrné, že kříž jest jasnější. Když král vjíždí do města, vojáci nesou před ním odznaky a tak zvěstují jeho příchod, tak také, až Pán půjde s nebes, půjdou před ním zástupové andělů a archandělů, nesouce jeho odznak a zvěstující jeho příchod. Tehdy pohnou se mocnosti nebeské; to praveno o andělech, neboť bázeň veliká se jich zmocní. Proč? Bude to hrozný pohled, až veškerá příroda souzena bude a státi bude před hrozným soudcem. Ale proč se budou strachovati andělé, vždyť oni přece souzení nebudou? Jako když vojevůdce přísně soudí, bojí se ho i nevinní, tak také, až souzena bude celá naše přirozenost, budou se chvěti pro velikou hrůzu soudce i andělé, ač nevinní. Proč objeví se tehdy kříž, a proč on s ním přijde? Aby ti, kteří ho ukřižovali, poznali svou hroznou nevďěčnost, proto ukáže znak jejich nestydatosti. Že proto ho

ponese, dosvědčuje evangelista. Tu kvůli budou pokolení země, vidouce soudce a uznávající hřích svůj. Tehdy ukáže i svoje rány: Uvidí, v koho bodli (Zach. 12. 10.). Jako učinil kdysi Tomášovi, aby napravil jeho nevěru, ukazoval sbodení hřebů a rány, řka: Vlož ruku svou, a viz, že duch masa a kostí nemá, (Jan 20. 27.), tak i tehdy ukáže rány a kříž, aby dosvědčil, že jest týž, jenž byl ukřižován.

Ale nejen z kříže, ale i ze slova, jež Kristus na kříži pronesl, poznáváme jeho velikou dobrotu. Ukřižován, potupou a slinami zneuctěn, modlí se: Otče, odpust jim, neb nevědí, co činí (Luc. 23. 34.). Ukřižovaný modlí se za ty, kteří ho křížují, ač oni se mu rouhají říkajíce: Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže, a uvěříme tobě (Math. 27. 40.). On však nesestoupil právě proto, že byl Syn Boží, neboť proto přišel, aby za nás zemřel. Sestup, uvěříme tobě, těmi slovy zakrývali svou nevěru, neboť větším divem bylo, že z hrobu kamenem přivaleného vstal z mrtvých, větším divem bylo vyvésti již zapáchajícího Lazara z hrobu, a přec neuvěřili. Dále říkali: Jsi-li Syn Boží, spas sám sebe, on však ničeho neopomenul, aby spasil je, řka: Odpust jim, neb nevědí, co činí (Luc. 23. 34.). Odpustil jim tedy tento hřích? Zajiště by byl odpustil, kdyby byli jen chtěli činiti pokání. Kdyby byl jim hřích neodpustil, nikdy by se byl Pavel nestal apoštolem, nebylo by bylo uvěřilo oněch 3000 a 5000 a mnohé desetitisíce. Že mnohé desetitisíce uvěřili, dosvědčuje, co pravili Pavlovi ve Skutcích Apoštolských: Hleď, bratře, že jsou statisíce Židů, kteří uvěřili (Act. 21. 20.).

Následujme tedy Pána a modleme se za nepřátele. Již pátý den mluvím o tomto předmětu, ne snad, že bych vás tím káral, jako neposlušné, ale protože doufám, že jistě poslechnete. Jestli však někdo jest přece tvrdý, hněvivý a neochotný, když již ne mými slovy, zastydí se snad tímto množstvím dní. Následuj Pána, neboť on křižován jsa modlil se za nepřátele. Já že bych mohl následovati Pána, ptáš se? Ano, jen budeš-li chtíti, neboť kdyby to bylo nemožné, nebyl by řekl: Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. (Math. 11. 29.), nebyl by řekl sv. Pavel: Následovníci moji buďte, jako já jsem Kristův (1. Cor. 11.). Nechceš-li však následovati Pána, následuj aspoň člověka Štěpána. Jako Kristus prosil za nepřátele Otce, tak i Štěpán, když ho kamenovali, pravil: Otče, nepokládej jim toho za hřích. (Act. 7. 59.). Vidíte, jak modlí se Pán i jeho sluha. Ukáži ti jiného člověka, který mnoho trpěl, Pavla, který dí: Od Židů třikráte jsem byl metlami mrskán, jednou jsem

byl kamenován, noc a den byl jsem v hlubokosti mořské (2 Cor. 11. 24.). A za to: Přál bych si, abych já sám byl zavržen od Krista pro své bratry, mé to příbuzné podle těla (Rom. 9. 3.). Chceš viděti ještě někoho ne z Nového, ale ze Starého Zákona? Jest to podivuhodné, že tam dospěli k evangelické dokonalosti, neboť tam nebylo předsáno milovati nepřitele, ale spíše platilo: stejné stejným, oko za oko, zub za zub (Exod. 21. 24.). Slyš, co praví Mojžíš, proti kterému se Židé tak často s potupou vzepřeli: Odpustíš-li jim, odpust, neodpustíš-li, vymaž mne z knihy života. (Exod. 32. 31.). Poznáváte tedy, že každý tento spravedlivý přednost dával spáse cizí před svou vlastní. Tyto příklady jistě stačí, ale abychom se jistě polepšili, uvedu ještě jeden. Když anděl hrozil záhubou všemu lidu, prosil David: Já pastýř jsem zhřešil, já pastýř bezbožně jednal, nechť za to ruka tvá na mne a na dům otce mého. (2. Reg. 24. 17.). A ještě jiný příklad ukáži. Prorok Samuel byl od lidu pohaněn, opuštěn a zneuctěn, takže sám Hospodin ho těší: Nepovrhli tebou, ale mnou. (1. Reg. 8. 7.), a přece prosí: Odstup to ode mne, abych se za vás přestal modliti (1. Reg. 12. 23.). Za hřích pokládal nemodliti se za nepřátele. Kristus se modlil: Otče, odpust jim, neb nevědí, co činí! Štěpán: Pane nepokládej jim toho za hřích! Pavel: Chtěl bych, aby já sám byl zavržen od Krista pro bratry své! Mojžíš: Odpustíš-li jim, odpust, neodpustíš-li, vymaž mne z knihy života! David: Buď ruka tvá na mne a na dům otce mého! Samuel: Odstup to ode mne, abych se za vás přestal modliti! Jaké slitování tedy zasloužíme my, když Pán a služebníci jeho ve Starém i Novém Zákoně modlili se za nepřátele, a my snad ještě na ně svoláváme kletbu? Nečinme toho, bratři, neboť čím více příkladů, máme tím těžší bude trest. Šlechetnější jest modlitise za nepřátele než za přátele, neboť nedojdeme za to odplaty tak zde, jako na věčnosti. Budete-li milovati ty, kteří vás milují, nečiníte nic velikého, neboť i publikáni to činí (Math. 5. 46.). Proto modlíme-li se toliko za přátele, tím ještě nejsme lepší, než fariseové a pohané. Jestliže však milujeme nepřátele, tu dle lidské schopnosti stáváme se podobnými Bohu, který velí vycházeti slunci na dobré i zlé, a pršetí na spravedlivé i nespravedlivé. (Math. 4. 45.). Buďme tedy podobni Otci, neboť pravil Kristus: Podobni buďte Otci vašemu, kterýž jest v nebesích, abychom dosáhli království nebeského milostí a dobrotou Pána a Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista, jemuž sláva a panování na věky věkův. Amen.

O B S A H:

<i>Zpět k homilitice sv. Otců</i>	<i>7</i>
<i>Ze života svatého Jana</i>	<i>23</i>
<i>Několik myšlenek sv. Jana Zlatoústého o kazatelství</i> <i>v jeho díle „O kněžství knih šestero“</i>	<i>27</i>
<i>Několik ukázek z XXI Homilii de statuis</i>	<i>31</i>
<i>II. Homilie</i>	<i>32</i>
<i>III. Homilie</i>	<i>42</i>
<i>IV. Homilie</i>	<i>51</i>
<i>V. Homilie</i>	<i>60</i>
<i>XI. Homilie</i>	<i>72</i>
<i>XX. Homilie</i>	<i>80</i>
<i>XXI. Homilie</i>	<i>93</i>
<i>In prodicionem Judae. Homilia I. c.</i>	<i>104</i>
<i>Homilia in crucem et latronem</i>	<i>113</i>

TISKEM ČESKOSLOV. AKC. TISKÁRNY V PRAZE II., SPÁLENÁ Č. 15.
NÁKLADEM VLASTNÍM.